

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ.: 210 92 11 200-10, Fax: 210 92 33 977, www.iobe.gr
11 Tami Karatassou, 117 42 Athens, Greece, Tel.: +30 210-9211 200-10, Fax: +30210-9233 977

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα: Συμβολή στην οικονομία και προοπτικές

Ιούλιος 2022

Οι κρίσεις επί θεμάτων πολιτικής και οι προτάσεις που περιέχονται στην παρούσα ανάλυση, εκφράζουν τις απόψεις των ερευνητών και δεν αντανακλούν, κατ' ανάγκη, τη γνώμη των μελών του IOBE, της Διοίκησης ή των μελών του.

Ερευνητική Ομάδα

Γρηγόρης Παύλου, Ερευνητικός Συνεργάτης IOBE

Γιώργος Μανιάτης, Υπεύθυνος τμήματος κλαδικών μελετών IOBE

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.) είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής, ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε το 1975 με δύο σκοπούς: αφενός να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, αφετέρου να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις, οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Copyright © 2022 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE)

Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα

Τηλ.: (210 9211200-10), Fax: (210 9228130 & 210 9233977)

E-mail: info@iobe.gr - URL: www.iobe.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα.....	3
1 Επιτελική Σύνοψη.....	7
2 Εισαγωγή	15
3 Βασικά χαρακτηριστικά και μεγέθη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών.....	17
3.1 Οριοθέτηση των προϊόντων και του κλάδου των αλκοολούχων ποτών	17
3.2 Η αλυσίδα αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών	18
3.3 Βασικά μεγέθη των κλάδων αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας.....	20
3.3.1 Ο αντίκτυπος του κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία	22
4 Κύριες Τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών	25
4.1 Εξέλιξη καταγεγραμμένων πωλήσεων	25
4.2 Εγχώρια παραγωγή αλκοολούχων ποτών	29
4.3 Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα κλάδου	32
4.4 Κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες αγοράς αλκοολούχων ποτών	34
4.5 Οι επιπτώσεις της κρίσης στην αγορά αλκοολούχων ποτών	42
5 Φορολογική πολιτική στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών: Στρεβλώσεις και δημοσιονομικό αποτέλεσμα	47
5.1 Η φορολογική πολιτική στα αλκοολούχα ποτά	47
5.2 Φορολογικό πλαίσιο οινοπνευματωδών- Ελλάδα	48
5.3 Φορολογία αλκοολούχων ποτών και τιμές λιανικής πώλησης	53
5.4 Η επίπτωση φόρου στις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών.....	59
5.5 Προϊόν Απόσταξης Διήμερων Αποσταγματοποιών - Τσίπουρο Διημέρων.....	62
5.6 Φορολογικά έσοδα από τα αλκοολούχα ποτά	66
5.7 Λοιπές επιπτώσεις από την αύξηση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ.....	68
5.8 Έλεγχοι στην αγορά αλκοολούχων ποτών	69
5.9 Καταπολέμηση παράνομης εμπορίας αλκοολούχων και αποσταγμάτων.....	73
6 Επιδράσεις στον κλάδο και στην οικονομία από την αναπροσαρμογή του φορολογικού πλαισίου	79
6.1 Σύγκλιση ΕΦΚ στον μέσο όρο της ΕΕ	79
6.1.1 Σενάριο Α (μετακύλιση μείωσης φόρου στις τιμές σε όλα τα τμήματα της αγοράς)	79
6.1.2 Σενάριο Β (μερική μετακύλιση μείωσης φόρου στις τιμές και μεταβολή περιθωρίων)	84
7 Διαπιστώσεις και μέτρα πολιτικής	89
8 Βιβλιογραφία.....	92
9 Παράρτημα	93

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 3.1. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2021)	24
Πίνακας 4.1: Εκτίμηση Κατανάλωσης Τουριστών για αλκοολούχα ποτά (Λίτρα αιθυλικής αλκοόλης) 41	
Πίνακας 5.1. Μεταβολές φορολογικών συντελεστών στα οινοπνευματώδη ποτά	49
Πίνακας 5.2. Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος, 2020	60
Πίνακας 5.3. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών	76
Πίνακας 6.1. Υποθέσεις σεναρίων (εφάπαξ μείωση ΕΦΚ)	80
Πίνακας 6.2. Υποθέσεις σεναρίων (εφάπαξ μείωση ΕΦΚ)	84
Πίνακας 9.1. Χρηματοοικονομικά στοιχεία Εταιρειών Παραγωγής και Εισαγωγικών εταιρειών	93
Πίνακας 9.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών	93

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 3.1. Τα τέσσερα επίπεδα του κλάδου αλκοολούχων ποτών	18
Διάγραμμα 3.2. Αλυσίδα αξίας κλάδου αλκοολούχων ποτών	19
Διάγραμμα 3.3. Αριθμός επιχειρήσεων κλάδων αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας ανά τμήμα	20
Διάγραμμα 3.4. Κύκλος εργασιών κλάδων αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας ανά τμήμα	21
Διάγραμμα 3.5. Προστιθέμενη αξία κλάδων αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας ανά τμήμα	21
Διάγραμμα 3.6. Απασχόληση στους κλάδους αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας ανά τμήμα	22
Διάγραμμα 4.1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά κατηγορία, 2009-2021	25
Διάγραμμα 4.2. Σωρευτική ποσοστιαία μεταβολή πωλήσεων αλκοολούχων ποτών	26
Διάγραμμα 4.3. Επίπεδα όγκου πωλήσεων οινοπνευματωδών ποτών με βάση το 2009, (2009=100) 26	
Διάγραμμα 4.4. Ετήσιες μεταβολές της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών ανά κατηγορία (2019/2020 και 2020/2021)	27
Διάγραμμα 4.5. Σύθεση κατανάλωσης οινοπνευματωδών ποτών (σε 9λίτρα κιβώτια)	28
Διάγραμμα 4.6. Ποσοστιαία μεταβολή 2019-2020 και 2020-2021 (9lt κιβώτια) αλκοολούχων ποτών 28	
Διάγραμμα 4.7. Εγχώρια παραγωγή αλκοολούχων ποτών (σε εκ. λίτρα)	29
Διάγραμμα 4.8. Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής Εργασιών Ποτών	30
Διάγραμμα 4.9. Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στην παραγωγή και διάθεση αλκοολούχων ποτών	30
Διάγραμμα 4.10. Δείκτες εξωστρέφειας	31
Διάγραμμα 4.11. Εξαγωγές και εισαγωγές αλκοολούχων ποτών σε αξία (εκ. ευρώ)	31
Διάγραμμα 4.12. Κύκλος Εργασιών εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών	32
Διάγραμμα 4.13. Καθαρά αποτελέσματα (Κέρδη/Ζημιές) εταιριών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών	33
Διάγραμμα 4.14. Κύκλος Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο ποτών	33
Διάγραμμα 4.15. Καθαρά αποτελέσματα (Κέρδη/Ζημιές) επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών 34	
Διάγραμμα 4.16. Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ (%)	34
Διάγραμμα 4.17. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα	35
Διάγραμμα 4.18. Δείκτης Οικονομικού Κλίματος και Καταναλωτική Εμπιστοσύνη	35
Διάγραμμα 4.19. % μεταβολή κατανάλωσης, Ελλάδα και ΕΕ28, (2015=100)	36
Διάγραμμα 4.20. Μεταβολή μέσης μηνιαίας δαπάνης για οινοπνευματώδη ποτά 2009-2019, 2019-2020	37

Διάγραμμα 4.21 Δείκτες Τιμών Οινοπνευματωδών ποτών (% μεταβολές 2009-2021).....	38
Διάγραμμα 4.22 Εξέλιξη δείκτη τιμών αλκοολούχων ποτών 2009-2021.....	38
Διάγραμμα 4.23. Κύκλος εργασιών Εστίασης.....	39
Διάγραμμα 4.24. Αριθμός επισκεπτών.....	40
Διάγραμμα 4.25. Δαπάνες τουριστών για εστιατόρια και μπαρ.....	40
Διάγραμμα 4.26. Επίδραση εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία.....	42
Διάγραμμα 4.27. Επίδραση κλάδου παραγωγής αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία.....	43
Διάγραμμα 4.28. Επίδραση χονδρικού εμπορίου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία.....	44
Διάγραμμα 4.29. Επίδραση λιανικού εμπορίου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία.....	44
Διάγραμμα 4.30. Επίδραση κλάδου εστίασης (HORECA) στην ελληνική οικονομία.....	45
Διάγραμμα 5.1. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ* 2002-2021.....	49
Διάγραμμα 5.2. Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης Αλκοολούχων Ποτών ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης ανά χώρα (Ιανουάριος 2021).....	50
Διάγραμμα 5.3. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (γειτονικές ή τουριστικά ανταγωνιστικές χώρες), Ιανουάριος 2021.....	51
Διάγραμμα 5.4. Κατάταξη ΕΦΚ στα αλκοολούχα στην ΕΕ με προσαρμογή ως προς το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα, 2021.....	52
Διάγραμμα 5.5. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών Οινοπνευματωδών Ποτών σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, 2009 και 2020.....	53
Διάγραμμα 5.6. Μεταβολή ΕΦΚ, ΦΠΑ και τιμών 2009-2021.....	54
Διάγραμμα 5.7. Ενδεικτική δομή τιμής φιάλης αλκοολούχου ποτού (σε ευρώ).....	55
Διάγραμμα 5.8. Σύνθεση τελικής τιμής ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού.....	56
Διάγραμμα 5.9. Ενδεικτική δομή τιμής φιάλης ούζου (700 ml) (σε ευρώ).....	56
Διάγραμμα 5.10. Σύνθεση τελικής τιμής ούζου.....	57
Διάγραμμα 5.11. Ενδεικτική δομή τιμής τσίπουρου (700 ml) (σε ευρώ).....	58
Διάγραμμα 5.12. Σύνθεση τελικής τιμής Τσίπουρου.....	58
Διάγραμμα 5.13. ΕΦΚ ανά προϊόν, 2021.....	59
Διάγραμμα 5.14. Αναλογία Πωλήσεων αιθυλικής αλκοόλης και Εσόδων 2009 & 2020.....	61
Διάγραμμα 5.15. Σύνθεση Εσόδων από ΕΦΚΟΠ στα κράτη μέλη της ΕΕ27, 2020.....	61
Διάγραμμα 5.16. Παραγωγή και Κατανάλωση τσίπουρου.....	62
Διάγραμμα 5.17. Φορολογικά έσοδα ΕΦΚ Οινοπνευματωδών ποτών.....	66
Διάγραμμα 5.18. Ετήσια % μεταβολή φορολογικών εσόδων Οινοπνευματωδών ποτών.....	67
Διάγραμμα 5.19. Αποκλίσεις φορολογικών εσόδων από τους στόχους του προϋπολογισμού.....	67
Διάγραμμα 5.20. Φ.Π.Α.* στην αιθυλική αλκοόλη και σε αλκοολούχα ποτά.....	68
Διάγραμμα 5.21. Παράνομη κατανάλωση (λίτρα αιθυλικής αλκοόλης κατά κεφαλήν).....	68
Διάγραμμα 5.22. Πλήθος τελωνειακών ελέγχων στα αλκοολούχα ποτά.....	70
Διάγραμμα 5.23. Παραβάσεις στα αλκοολούχα ποτά.....	70
Διάγραμμα 5.24. Κατασχέσεις οινοπνευματωδών ποτών (λίτρα).....	71
Διάγραμμα 5.25. Πλήθος εργασιών για τη διασφάλιση είσπραξης του Ε.Φ.Κ.....	72
Διάγραμμα 5.26. Κατασχέσεις (σε λίτρα).....	72
Διάγραμμα 5.27. Αποτελέσματα ελέγχων προϊόντων απόσταξης.....	73
Διάγραμμα 5.28. Ετήσια Κατανάλωση τσίπουρου ανά είδος, 2019.....	74

Διάγραμμα 5.29. Φορολογικά Έσοδα από το τσίπουρο, 2019	75
Διάγραμμα 5.30. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών (ετήσια βελτίωση)	77
Διάγραμμα 6.1. Καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά σενάριο	80
Διάγραμμα 6.2. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή πωλήσεων	81
Διάγραμμα 6.3. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή φορολογικών εσόδων	82
Διάγραμμα 6.4. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή ΑΕΠ και Απασχόλησης	83
Διάγραμμα 6.5. Καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά σενάριο	85
Διάγραμμα 6.6. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή πωλήσεων	85
Διάγραμμα 6.7. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή φορολογικών εσόδων	86
Διάγραμμα 6.8. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή ΑΕΠ και Απασχόλησης	87

1 ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Η ευρύτερη εφοδιαστική αλυσίδα αλκοολούχων ποτών, η οποία περιλαμβάνει την παραγωγή και το εμπόριο αλκοολούχων ποτών, την εστίαση και τα ξενοδοχεία (κλάδοι φιλοξενίας/HORECA), αποτελεί έναν από τους σημαντικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας. Το αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι α) η παρουσίαση και ανάλυση των πιο πρόσφατων δεδομένων και εξελίξεων που αφορούν τον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, β) η αξιολόγηση της συνεισφοράς της εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία και γ) η εξέταση της επίδρασης στην οικονομία από τη σύγκλιση του ειδικού φόρου κατανάλωσης των αλκοολούχων ποτών στο μέσο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την άμβλυνση στρεβλώσεων και την τόνωση του ΑΕΠ, της απασχόλησης και των φορολογικών εσόδων.

ΤΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΤΗΣ ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ ΤΩΝ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ

Ο κλάδος παραγωγής και εμπορίας αλκοολούχων ποτών αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου κλαδικού συστήματος, στο οποίο περιλαμβάνονται επίσης μεγάλα τμήματα της εστίασης και του τουρισμού (κλάδοι φιλοξενίας). Ο αριθμός επιχειρήσεων στους κλάδους παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων και φιλοξενίας προσέγγισε τις 112 χιλ. το 2021, με το μεγαλύτερο πλήθος να καταγράφεται στον κλάδο εστίασης. Ο κύκλος εργασιών των κλάδων αυτών έφτασε τα €10,7 δισ. το 2021, με σημαντική πτώση από τα επίπεδα του 2019 λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας. Σημαντική είναι και η προστιθέμενη αξία τους στην ελληνική οικονομία, φτάνοντας τα €3,6 δισ. το 2021, ενώ η απασχόληση που δημιουργούν άμεσα φτάνει τις 527 χιλ. εργαζόμενους το 2021, πάνω από το 10% της συνολικής απασχόλησης στην ελληνική οικονομία, ενώ το 2019 έφτανε τις 653 χιλ., με σημαντική συμβολή από την εστίαση.

Η **συνολική συνεισφορά του κλάδου** των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα σημαντική. Λαμβάνοντας υπόψη τις άμεσες, έμμεσες και προκαλούμενες¹ επιδράσεις από την τελική δαπάνη κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα, προκύπτει ότι ο κλάδος συνεισέφερε €1,75 δισ. στο ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας το 2021. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η επίδραση στην απασχόληση με περίπου 61 χιλ. θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης, ενώ οι φόροι και οι εισφορές που δημιουργούνται φτάνουν τα €515 εκ.

ΚΥΡΙΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΩΝ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ

Οι **καταγεγραμμένες πωλήσεις** αλκοολούχων ποτών παρουσιάζουν σταθεροποιητικές τάσεις την περίοδο 2013-2019, έπειτα από τη μεγάλη πτώση της περιόδου 2009-2012, ως αποτέλεσμα των ισχυρών μειώσεων του εισοδήματος αλλά και της απότομης κλιμάκωσης του ΕΦΚ και του ΦΠΑ. Η πανδημία αποτέλεσε μια νέα δοκιμασία για τον κλάδο, επηρεάζοντας την κατανάλωση, ιδιαίτερα την επιτόπια (on-trade), λόγω των αναγκαστικών lockdowns στην εστίαση αλλά και του περιορισμού των τουριστικών ροών, δημιουργώντας ασύμμετρες επιπτώσεις στον κλάδο σε σύγκριση με την υπόλοιπη οικονομία. Η μικρή ενίσχυση της κατ' οίκον κατανάλωσης δεν αντιστάθμισε τις απώλειες από την εστίαση και τον τουρισμό με αποτέλεσμα οι πωλήσεις να μειωθούν κατά 28% το 2020 έναντι του 2019.

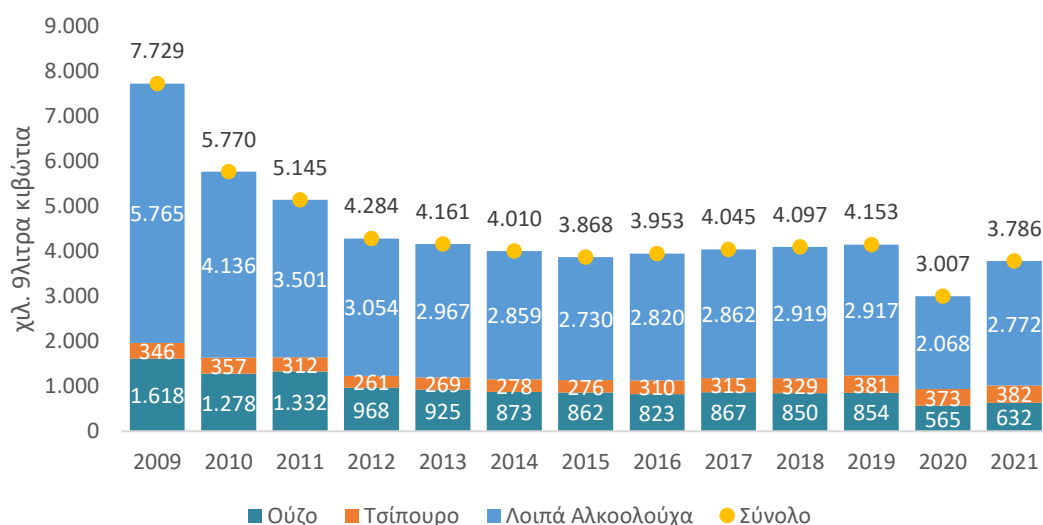
Συγκεκριμένα, οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών το 2020 διαμορφώθηκαν στα €3,0 εκατ. 9λίτρα κιβώτια, έναντι 4,1 εκ. 9λίτρα κιβώτια το 2019, ενώ σημειώνεται ότι οι πωλήσεις του 2019 ήταν ήδη χαμηλότερες από τα επίπεδα του 2009 (€7,7 εκ. 9λίτρα κιβώτια). Η ανάκαμψη του 2021 στην οικονομία

¹ Η άμεση επίδραση αναφέρεται στο οικονομικό αποτέλεσμα που προκύπτει από τη δραστηριότητα του κλάδου χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι διασυνδέσεις του με άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Η έμμεση επίδραση προκύπτει όταν ληφθούν υπόψη οι παραγωγικές διασυνδέσεις και οι χρηματικές ροές μεταξύ του κλάδου και των προμηθευτών του. Η προκαλούμενη επίδραση αναφέρεται στην επίδραση η οποία προκαλείται από την καταναλωτική δαπάνη των άμεσα και έμμεσα εργαζομένων στον κλάδο.

αλλά και η μερική επαναφορά της δραστηριότητας στην εστίαση και τον τουρισμό, ενίσχυσαν τις πωλήσεις στα €3,8 εκ. κιβώτια, αντιπροσωπεύοντας το 90% του επιπέδου του 2019 και το 50% του επιπέδου του 2009.

Η **εγχώρια παραγωγή** αποσταγμάτων και άλλων αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκε το 2021 σε 49,4 εκ. λίτρα τελικού προϊόντος, έπειτα από την υποχώρηση του 2020 στα 46,6 εκ. λίτρα. Η παραγωγή καταγράφει αυξητική τάση από το 2012 μέχρι το 2019, όπως και οι εξαγωγές. Σημειώνεται ότι οι εξαγωγές παρουσίασαν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα το 2020, καταγράφοντας αύξηση η οποία εκτιμάται ότι συνεχίστηκε και το 2021, φτάνοντας τα 35,4 εκ. λίτρα.

Διάγραμμα 1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών 2009-2021 (εκ. 9λίτρα κιβώτια)

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE.

Η ραγδαία πτώση των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών την περίοδο 2009-2019 είχε ευρύτερες αρνητικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας, καθώς ο κλάδος παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων διασυνδέεται με μια ευρύτερη εφοδιαστική αλυσίδα, που περιλαμβάνει τους κλάδους του εμπορίου και της φιλοξενίας (HORECA). Η πανδημία προκάλεσε επιπλέον επιπτώσεις σε αυτή την εφοδιαστική αλυσίδα, ασύμμετρες μάλιστα σε σύγκριση με την υπόλοιπη οικονομία, λόγω των αυστηρών περιορισμών στον τουρισμό και την εστίαση. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, **η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών μέχρι το 2019, οδήγησε σε μείωση του ΑΕΠ στην ελληνική οικονομία κατά €900 εκ. σε σύγκριση με το 2009, ενώ στις απώλειες αυτές η πανδημία πρόσθεσε μια επιπλέον μείωση κατά €738 εκ., η οποία αναπληρώθηκε εν μέρει το 2021, με τον κλάδο να βρίσκεται στο 90% του επιπέδου του 2019.**

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΠΟΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα οι επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών έχουν διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση. Ο υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚ, ο οποίος υπολογίζεται επί 100 λίτρων αιθυλικής αλκοόλης του προϊόντος, εφαρμόζεται στα αλκοολούχα ποτά (εκτός ούζου και τσίπουρου) (2.550€²), (ουίσκι, βότκα, τζιν κ.α.). Στο ούζο και τσίπουρο ο ΕΦΚ υπολογίζεται στο ήμισυ του φόρου (1.275€), ενώ το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διήμερων ή χύμα τσίπουρο) για προσωπική χρήση φορολογούνται μέχρι 31/3/2022 με εφάπαξ κατ' αποκοπή φόρο ύψους €0,59 ανά

² Ο ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών αποτελείται από το αμιγώς φορολογικό τμήμα των €2.450 με την προσθήκη 4% υπέρ του ταμείου Χημικών και το τέλος χαρτοσήμου (2,4% επί ΕΦΚ + Ταμείο Χημικών), με τελικό ποσό τα €2.550.

λίτρο έτοιμου προϊόντος (ή αλλιώς €140 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης). Η μπίρα φορολογείται με διαφορετικό τρόπο και με την αύξηση που σημειώθηκε τον Ιούνιο του 2016, ο φόρος στη μπίρα διαμορφώθηκε στα ίδια περίπου επίπεδα (€1.250) σχεδόν με το ούζο και το τσίπουρο. Τέλος, το 2019 καταργήθηκε ο φόρος €0,20 ανά λίτρο που είχε επιβληθεί στο κρασί από το 2016.

Τα αλκοολούχα ποτά έχουν υποστεί 8 αυξήσεις στη φορολογία από το 1998 με τις 4 από αυτές να πραγματοποιούνται στο διάστημα 2009-2010, οδηγώντας σε υπερδιπλασιασμό του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών. Ο ΕΦΚ είναι αυξημένος κατά 95% την περίοδο 2009-2021, ενώ παράλληλα ο ΦΠΑ έχει αυξηθεί κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες, στο 24%. Η αύξηση αυτή έχει διαμορφώσει το μερίδιο των φόρων (ΕΦΚ και ΦΠΑ) στο 55,1% της τελικής τιμής ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού, έναντι 45,5% το 2009.

Η Ελλάδα έχει τον υψηλότερο συντελεστή ΕΦΚ ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ-27 (σε μονάδες αγοραστικής δύναμης). Ο ΕΦΚ στην Ελλάδα είναι μάλιστα υψηλότερος κατά €1.400 από τον μέσο όρο γειτονικών και τουριστικά ανταγωνιστικών χωρών. Η αύξηση των φόρων και των τιμών έχει πρόσθετες αρνητικές επιπτώσεις, τόσο στην εγχώρια αγορά, αυξάνοντας τα κίνητρα παράνομου εμπορίου, όσο και στο τουριστικό προϊόν, μειώνοντας την ανταγωνιστικότητά του.

Η ανάγκη αναπροσαρμογής του φορολογικού πλαισίου των ΕΦΚ στην Ευρώπη οδήγησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 11 Απριλίου 2022 να ξεκινήσει δημόσια διαβούλευση για την **αξιολόγηση και πιθανή αναθεώρηση της οδηγίας 92/84/ΕΟΚ για τους ελάχιστους συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης αλκοόλης**. Σκοπός της διαβούλευσης είναι να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα των ελάχιστων συντελεστών ειδικών φόρων κατανάλωσης για την αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά, οι οποίοι δεν έχουν επικαιροποιηθεί από το 1992, καθώς και της φορολογικής βάσης (όγκος ή περιεκτικότητα των ποτών σε αλκοόλη), προκειμένου να εξακριβωθεί εάν εξακολουθούν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τους στόχους πολιτικής, παρά την εξέλιξη των προτύπων αγοράς και κατανάλωσης.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΠΟΤΑ

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών συνεισφέρει σημαντικά στα **φορολογικά έσοδα** του κράτους, τόσο μέσω του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών και του ΦΠΑ, όσο και με τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εργαζόμενων στον κλάδο. Ενδεικτικά, τα έσοδα από τον ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά (περιλαμβάνονται ούζο και τσίπουρο) διαμορφώθηκαν το 2021 σε €266 εκ., έναντι €209 εκ. το 2020, λόγω της πτώσης της αγοράς, ενώ τα έσοδα από ΕΦΚ στη μπίρα ανήλθαν στα €170 εκ., έναντι €153 εκ. το 2020.

ΠΑΡΑΝΟΜΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΤΣΙΠΟΥΡΟΥ ΔΙΗΜΕΡΩΝ

Για το εμφιαλωμένο τσίπουρο των επίσημων παραγωγών η ελληνική νομοθεσία προβλέπει την εφαρμογή συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης μειωμένου κατά 50% (€1.225 /100 lt αιθυλικής αλκοόλης), σε σχέση με τον ισχύοντα κανονικό εθνικό συντελεστή. Το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διήμερων ή χύμα τσίπουρο) υπόκειται σε εφάπαξ ή κατ' αποκοπή φορολόγηση €0,59 ανά χιλιόγραμμο έτοιμου προϊόντος (€140/100 lt αιθυλικής αλκοόλης), μέχρι τις 31/3/2022.

Η πολύ μεγάλη απόκλιση των φόρων μεταξύ επίσημου τσίπουρου και τσίπουρου απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών, αλλά και το κανονιστικό πλαίσιο διακίνησης, έχει οδηγήσει σύμφωνα με φορείς της αγοράς στη δημιουργία μιας παράλληλης αγοράς. Έτσι, εκτός από τις ποσότητες που παράγονται με το καθεστώς του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών, και οι οποίες στοχεύουν σε ιδία κατανάλωση ή μικρή εμπορική χρήση για την ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών, παράγονται παράλληλα πολλαπλάσιες ποσότητες που διοχετεύονται για εμπορική χρήση, αξιοποιώντας το χαμηλό καθεστώς φορολόγησης του προϊόντος απόσταξης διήμερων

αποσταγματοποιών. Οι εκτιμήσεις αναφέρουν περίπου 1 εκ. 9λίτρα κιβώτια (9.239 χιλ. λίτρα τελικού προϊόντος ή 3.696 χιλ. λίτρα αιθυλικής αλκοόλης), ενώ σε παλαιότερο πόρισμα επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών οι εκτιμήσεις ανέρχονταν σε περίπου 2 εκ. 9λίτρα κιβώτια για το 2012. Σε κάθε περίπτωση, οι απώλειες φορολογικών εσόδων που προκύπτουν από την παράνομη εμπορία του τσίπουρου είναι σημαντικές και υπολογίζονται σε περίπου €47,7 εκ. λόγω μη καταβολής του αντίστοιχου ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών.

Με τον Νόμο 4916/2022 (ΦΕΚ Α' 65/28-03-2022), ενσωματώθηκε η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2020/1151 με την οποία τροποποιήθηκε το καθεστώς των διήμερων παραγωγών, ενώ διατηρήθηκε στο 50% του κανονικού συντελεστή ο ΕΦΚ για το τσίπουρο των αποσταγματοποιών (έμποροι). Πλέον, για το τσίπουρο διήμερων εφαρμόζεται έως και 85% μειωμένος συντελεστής ΕΦΚ αιθυλικής αλκοόλης έναντι του ισχύοντος κανονικού συντελεστή αιθυλικής αλκοόλης. Ο μειωμένος αυτός συντελεστής καθορίζεται σε τριακόσια εβδομήντα (370) ευρώ ανά εκατόλιτρο άνυδρης αιθυλικής αλκοόλης και εφαρμόζεται εφάπαξ και κατ' αποκοπή, έναντι του προηγούμενου καθεστώτος όπου ίσχυε φόρος €0,59 ανά χιλιόγραμμο έτοιμου προϊόντος ή εναλλακτικά €140/100 lt αιθυλικής αλκοόλης. Οι διήμεροι παραγωγοί απαλλάσσονται της καταβολής ΦΠΑ κατά τη δήλωση, ενώ επίσης απαλλάσσονται του ΕΤΕΠΑΑ που είναι 4% επί του ΕΦΚ. Εξακολουθεί και ισχύει ότι η παραγωγή δεν μπορεί να υπερβαίνει τις οκτώ (8) ημέρες, κατ' ανώτατο ετήσιο όριο, ενώ υπάρχει πλέον υποχρέωση των αμπελουργών να κάνουν ηλεκτρονική δήλωση συγκομιδής στα τελωνεία. Η ισχύς της νέας ρύθμισης θα ξεκινούσε την 1/1/2022, ωστόσο με μεταβατική διάταξη ορίστηκε η 1η Απριλίου 2022 ως ημερομηνία έναρξης με σκοπό την κάλυψη της αποστακτικής περιόδου που ήταν σε ισχύ.

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑΤΩΝ

Το παράνομο εμπόριο αλκοολούχων ποτών αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για την οικονομία και για τον κλάδο των αλκοολούχων ποτών ειδικότερα, καθώς αλλοιώνει τον ανταγωνισμό, μειώνει τα δυνητικά φορολογικά έσοδα για το κράτος, ενώ εγκυμονεί κινδύνους για τη δημόσια υγεία, καθώς διοχετεύονται στην αγορά ποτά αμφιβόλου ποιότητας. Το παράνομο εμπόριο ποτών εκτιμάται ότι έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις, παρότι δεν είναι διαθέσιμες ειδικές έρευνες που να προσδιορίζουν το μέγεθός του. Σύμφωνα με φορείς της αγοράς αλκοολούχων ποτών, αλλά και με βάση στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, εκτιμάται ότι το παράνομο εμπόριο ποτών στην Ελλάδα κυμαίνεται περίπου στο 11% της συνολικής αγοράς. Το ποσοστό αυτό μεταφράζεται σε περίπου 410 χιλ. 9λίτρα κιβώτια, δηλαδή 5,1 εκ. φιάλες, οι οποίες διακινούνται χωρίς την είσπραξη ΕΦΚ ή/και ΦΠΑ. Με βάση το ανωτέρω ποσοστό παράνομων προϊόντων, η απώλεια φορολογικών εσόδων από τη μη καταβολή του ΕΦΚ προσεγγίζει τα €31,1 εκ. (χωρίς τα έσοδα από ΦΠΑ και χωρίς να συμπεριλαμβάνεται το τσίπουρο διήμερων). Επιπλέον, οι απώλειες από ΦΠΑ σε όλα τα κανάλια διανομής εκτιμώνται στα €27,5 εκ., διαμορφώνοντας τις συνολικές απώλειες στα €58,6 εκ.

Αναφορικά με το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διήμερων ή χύμα τσίπουρο), οι οικονομικές επιπτώσεις από το παράνομο εμπόριο εκτιμάται ότι λαμβάνουν επίσης μεγάλες διαστάσεις, καθώς ο όγκος τσίπουρου που διακινείται παράνομα είναι αρκετά μεγάλος. Το επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο, το οποίο φορολογείται με το ίδιο καθεστώς όπως και το ούζο, συνεισέφερε στα φορολογικά έσοδα €16,8 εκ. το 2019, ενώ το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών με το ειδικό φορολογικό καθεστώς (€0,59 ανά λίτρο τελικού προϊόντος) απέδωσε περίπου €2,6 εκ. Οι απώλειες από ΕΦΚ προσεγγίζουν τα €45,9 εκ. ετησίως ή και τα €91,7 εκ. αν ληφθεί υπόψη σχετικό πόρισμα του Υπουργείου Οικονομικών. Σε κάθε περίπτωση, όμως, οι εκτιμώμενες απώλειες εσόδων είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

Ο περιορισμός του παράνομου εμπορίου αλκοολούχων ποτών με τον περιορισμό των κινήτρων που το τροφοδοτούν (π.χ. μέσω μείωσης του ΕΦΚ), αλλά και με συντονισμένους ελέγχους, εκτιμάται ότι θα αποφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη στα φορολογικά έσοδα, τη δημόσια υγεία, τη βιωσιμότητα

πολλών επιχειρήσεων και την απασχόληση, ενδυναμώνοντας το πλαίσιο λειτουργίας των υγιών επιχειρήσεων.

Ενδεικτικά, ο περιορισμός του παράνομου εμπορίου αλκοολούχων ποτών κατά 20% εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε επιπλέον έσοδα €28,6 εκ. από ΕΦΚ (€17,4 εκ.) και ΦΠΑ (€13,2 εκ.) ετησίως. Μεγαλύτερη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στην καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου (π.χ. μείωσή του κατά 50%) και μεταφορά αυτών των ποσοτήτων κατανάλωσης στη νόμιμη αγορά, θα μπορούσε να οδηγήσει σε πρόσθετα έσοδα €71,3 εκ. από ΕΦΚ και ΦΠΑ.

Παράλληλα, οι μεγάλες απώλειες φορολογικών εσόδων και οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία που πηγάζουν από το τμήμα της παράνομης παραγωγής και εμπορίας του **τσίπουρου** επιτάσσουν άμεσα μέτρα εντατικών ελέγχων για τον μετριασμό του φαινομένου. Ο περιορισμός της παράνομης εμπορίας του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διημέρων ή χύμα τσίπουρο), με τη λήψη μέτρων (ενδεικτικά κατά 10% ετησίως), αναμένεται να αποδώσει επιπλέον **€7,2 εκ.** ετησίως από ΕΦΚ (€4,6 εκ.) και ΦΠΑ (€2,6 εκ.). Σημειώνεται ότι ο υπολογισμός για την εξασφάλιση περισσότερων εσόδων στηρίζεται στη συντηρητική εκτίμηση ότι το παράνομο εμπόριο αντιστοιχεί σε 1.027 χιλ. 9λιτρα κιβώτια. Με την υπόθεση ότι το παράνομο εμπόριο είναι μεγαλύτερης έκτασης και προσεγγίζει τις ποσότητες του πορίσματος του Υπουργείου Οικονομικών (2.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια), μια βελτίωση κατά 10% θα οδηγούσε σε εξασφάλιση πόρων κατά €14,4 εκ. ετησίως από ΕΦΚ (€9,2 εκ.) και ΦΠΑ (€5,2 εκ.).

ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΕΦΚ ΣΤΟΝ ΜΕΣΟ ΟΡΟ ΤΗΣ ΕΕ

Στη μελέτη εκτιμήθηκε η **δυναμική επίδραση της μείωσης του ΕΦΚ** στις πωλήσεις των νόμιμων αλκοολούχων ποτών, από μια αναπροσαρμογή της φορολογίας των αλκοολούχων στην Ελλάδα, έχοντας ως άξονα τη διόρθωση του ΕΦΚ προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (€1.800 / 100 lt αιθυλικής αλκοόλης), στο ευρύτερο πλαίσιο της αναπροσαρμογής της φορολογίας πανευρωπαϊκά. Η μείωση του ΕΦΚ στη γενική κατηγορία αλκοολούχων θα επιφέρει αντίστοιχη μείωση και στον ΕΦΚ σε τσίπουρο και ούζο στο ήμισυ του γενικού συντελεστή.

Εκτιμάται ότι η μείωση του ΕΦΚ δεν θα οδηγήσει μεγάλη επέκταση της κατανάλωσης, αλλά αντίθετα θα συνεισφέρει στη μείωση του παράνομου εμπορίου και στην αντικατάσταση της κατανάλωσης που δεν καταγράφεται, με νόμιμη κατανάλωση. Η νόμιμη κατανάλωση είναι ελεγχόμενη και ασφαλής, ενώ παράλληλα τόνώνει τα φορολογικά έσοδα και ενδυναμώνει το νόμιμο τμήμα της αγοράς, στηρίζοντας τον κλάδο στη διάρκεια της τρέχουσας ενεργειακής κρίσης και δημιουργώντας ένα εύρωστο επιχειρηματικό περιβάλλον μεσοπρόθεσμα.

Η μείωση του ΕΦΚ έχει εκτιμηθεί στη βάση δύο σεναρίων Α και Β, όπου στο Α σενάριο εκτιμάται μια οριζόντια μετακύλιση της μείωσης των φόρων στις τελικές τιμές σε όλα τα κανάλια, δηλαδή και στη λιανική και στην επιτόπια κατανάλωση (HORECA). Στο σενάριο Β, εκτιμάται ότι οι επιχειρήσεις στην αγορά HORECA δεν μετακυλούν τον μειωμένο φόρο στις τιμές αλλά προσαρμόζουν τα περιθώρια κέρδους τους. Και στη δεύτερη περίπτωση όμως προκύπτει όφελος, και μάλιστα αντίστοιχης έκτασης, για την οικονομία, καθώς η αύξηση των περιθωρίων εκτιμάται ότι επιδρά:

- Στην **απασχόληση του κλάδου**, διατηρώντας θέσεις εργασίας λόγω της τρέχουσας αβεβαιότητας ή και αυξάνοντας τις θέσεις εργασίας.
- Στα **κίνητρα** των επιχειρήσεων να περάσουν στη νόμιμη αγορά αλκοολούχων, με θετικά αποτελέσματα σε όλη την οικονομία.

Στο σενάριο Α, εκτιμάται ότι η μείωση του ΕΦΚ ενισχύει την **καταγεγραμμένη κατανάλωση αλκοολούχων ποτών** και όχι την πραγματική κατανάλωση. Οι επίσημες πωλήσεις αναμένεται να διαμορφωθούν στα €5,3 εκ. 9λιτρα κιβώτια με τη μείωση του ΕΦΚ, έναντι 4,5 εκ. που θα

διαμορφώνονταν στο σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο των 2.550 ευρώ / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης. Συνεπώς, η μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να ενισχύσει την καταγεγραμμένη κατανάλωση κατά **810 χιλ. 9λιτρα κιβώτια**, συγκριτικά με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ. Στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών εκτιμάται ότι οι πωλήσεις θα είναι κατά 569 χιλ. κιβώτια υψηλότερες, ενώ στο ούζο και στο τσίπουρο κατά 94 χιλ. και 57 χιλ. περισσότερα κιβώτια αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι με διαφορετικό βαθμό μετακύλισης της μείωσης του ΕΦΚ στις τελικές τιμές προκύπτει ακόμα μεγαλύτερη διαφορά. Για παράδειγμα αν η μετακύλιση φτάσει το 90%, τότε λόγω μεγαλύτερης μείωσης τιμής και συνεπώς μεγαλύτερης αύξησης των καταγεγραμμένων πωλήσεων η διαφορά μεταξύ σεναρίου διατήρησης και μείωσης του ΕΦΚ φτάνει τα 911 χιλ. 9λιτρα κιβώτια, με αντίστοιχες μεταβολές και στα υπόλοιπα μεγέθη.

Συνολικά, τα **φορολογικά έσοδα** εκτιμάται ότι θα υπερβούν κατά €11,5 εκ. τα έσοδα που θα προέκυπταν με τη διατήρηση του ΕΦΚ. Ανά κατηγορία, αναμένεται τα έσοδα από ΕΦΚ να μειωθούν κατά €50,1 εκ., εφόσον ο συντελεστής θα μειωθεί κατά 29,4%. Τα έσοδα από τον ΦΠΑ αναμένεται να αυξηθούν κατά €40,8 εκ., ενώ τα έσοδα από τη φορολογία κερδών των επιχειρήσεων αναμένεται να είναι κατά €5,4 εκ. πιο υψηλά σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ. Επιπλέον, λόγω της αύξησης της απασχόλησης αναμένεται τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων να είναι υψηλότερα κατά €15,3 εκ. στο σενάριο μείωσης του ΕΦΚ.

Εκτός από τις πωλήσεις και τα φορολογικά έσοδα, θετικές αναμένονται οι επιδράσεις στην ευρύτερη οικονομία, με αύξηση του **ΑΕΠ και της απασχόλησης**, εφόσον υιοθετηθεί το σενάριο μείωσης του ΕΦΚ. Το ΑΕΠ από την ευρύτερη αλυσίδα εφοδιασμού αλκοολούχων ποτών αναμένεται να ενισχυθεί κατά €159 εκ., με μεγαλύτερη επίδραση στο κανάλι της HORECA, αλλά και στην παραγωγή. Η απασχόληση εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά περίπου 5,5 χιλ. άτομα, στο σενάριο μείωσης του ΕΦΚ, καθώς λόγω επέκτασης της καταγεγραμμένης κατανάλωσης αναμένεται να ενισχυθούν τα επίσημα κανάλια διανομής.

Στο σενάριο Β, **σημαντικό στοιχείο είναι η ενίσχυση των κινήτρων των επιχειρήσεων για αύξηση ή για διατήρηση των θέσεων απασχόλησης, καθώς και η αύξηση των κινήτρων για διάθεση νόμιμων αλκοολούχων ποτών**. Η αύξηση του περιθωρίου αναμένεται να αυξήσει και την πολλαπλασιαστική επίδραση του κλάδου στην οικονομία, μέσω τόνωσης του ΑΕΠ. Επίσης, η διατήρηση των θέσεων απασχόλησης, ιδιαίτερα σε ένα περιβάλλον αβεβαιότητας και αστάθειας όπως το σημερινό, αναμένεται να εξοικονομήσει πόρους και από ενδεχομένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις στήριξης της απασχόλησης (επιδόματα ανεργίας, κ.λπ.), το όφελος των οποίων δεν έχει προσμετρηθεί στους παραπάνω υπολογισμούς. **Ενδειτικά όμως, η ανάγκη επιδότησης 5 χιλ. ανέργων θα προκαλούσε €26,2 εκ. πρόσθετες δημόσιες δαπάνες για ένα έτος, κόστος το οποίο εξοικονομείται με τη διατήρηση αυτών των θέσεων απασχόλησης.**

Τα οφέλη στην νόμιμη κατανάλωση είναι επιπλέον 306 χιλ. 9λιτρα κιβώτια νόμιμης κατανάλωσης, με αποτέλεσμα να φτάσουν τα 4,8 εκ., ενώ τα έσοδα από ΕΦΚ θα καταγράψουν πτώση κατά €77 εκ. Καθώς θα προκύψει αύξηση των περιθωρίων στην αγορά HORECA αλλά και επέκταση της νόμιμης κατανάλωσης τα έσοδα από ΦΠΑ αναμένονται αυξημένα κατά €52,2 εκ., ενώ τα έσοδα από τη φορολογία κερδών των επιχειρήσεων αναμένεται να είναι κατά €6,1 εκ. πιο υψηλά σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ. Επιπλέον, λόγω της αύξησης της απασχόλησης αναμένεται η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων να επεκταθεί κατά €30,5 εκ. στο σενάριο μείωσης του ΕΦΚ. Συνολικά, τα έσοδα από τις παραπάνω κατηγορίες εκτιμάται ότι θα υπερβούν κατά €11,9 εκ. τα έσοδα που θα προέκυπταν στην αγορά με τη διατήρηση του ΕΦΚ, συνεπώς είναι συγκρίσιμα με το Σενάριο Α.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η πανδημία προκάλεσε σοκ στην ελληνική οικονομία, με ασύμμετρες όμως επιπτώσεις στους επιμέρους κλάδους. Ο κλάδος αλκοολούχων ποτών που εντάσσεται στην ευρύτερη αλυσίδα αξία εστίασης και τουρισμού δέχθηκε επιπλέον αρνητικές συνέπειες, καθώς στους χώρους κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών επιβλήθηκαν lockdowns. Οι επιχειρήσεις του κλάδου αλκοολούχων ποτών ήρθαν αντιμέτωπες με αυτές τις δύσκολες καταστάσεις, ως συνέχεια μιας ήδη δύσκολης 10ετίας ραγδαίας πτώσης της ζήτησης, κλιμάκωσης φορολογικών συντελεστών, υψηλού κόστους χρηματοδότησης, σημαντικών πιστωτικών περιορισμούς, ρυθμιστικές αρρυθμίες κ.ά.

Οι τάσεις που δημιουργήθηκαν μέσα στην τελευταία 10ετία, με αλλαγή των μεριδίων επιτόπιας κατανάλωσης, αντικατάστασης της νόμιμης αγοράς, κ.ά. έχουν παγιωθεί, προκαλώντας σημαντικές επιπτώσεις στις επιχειρήσεις. Οι συνεπείς επιχειρήσεις έχουν ανταγωνιστικό μειονέκτημα, καθώς σταδιακά η νόμιμη δραστηριότητα παραγωγής και διανομής αλκοολούχων ποτών μεταφέρεται στον κύκλο της παραοικονομίας (παράνομο εμπόριο, αγορές από γειτονικές χώρες, νοθεία). Έτσι, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις του κλάδου έχουν να αντιμετωπίσουν ένα περιβάλλον υψηλής φορολόγησης και πιέσεων από το παράνομο εμπόριο, το οποίο υπονομεύει τη λειτουργία τους και παρεμποδίζει τις όποιες δυνατότητες ανάπτυξής τους.

Οι προκλήσεις που καλείται πλέον να αντιμετωπίσει ο κλάδος, σχετίζονται με το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον, καθώς η πανδημία, το ενεργειακό κόστος και ο υψηλός πληθωρισμός έχουν ισχυροποιήσει τις αβεβαιότητες στην οικονομία.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, εκτιμάται ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα στήριξης των νόμιμων επιχειρήσεων της ευρύτερης αλυσίδας αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών για να ανταπεξέλθουν στις βραχυπρόθεσμες αλλά και στις μεσομακροπρόθεσμες προκλήσεις.

Βασικό μέτρο στήριξης στο οικονομικό περιβάλλον το οποίο έχει διαμορφωθεί είναι η αναδιάρθρωση του φορολογικού πλαισίου, λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- Η Ελλάδα κατατάσσεται στις πρώτες θέσεις της ΕΕ, εφαρμόζοντας αρκετά υψηλότερο ΕΦΚ από όμορες χώρες μέλη τη ΕΕ, δημιουργώντας ισχυρά κίνητρα παράνομου εμπορίου,
- Πρέπει να υποστηριχθεί η ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος,
- Οι επιχειρήσεις καλούνται να προσαρμοστούν σε ένα νέο περιβάλλον αβεβαιότητας, με ελλείψεις πρώτων υλών και αυξημένες τιμές,
- Αναμένεται επιδείνωση του κόστους δανεισμού τα επόμενα έτη, ως αντίδραση των νομισματικών αρχών στην ανάγκη μείωσης του πληθωρισμού,
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ήδη σε διαδικασία αναπροσαρμογής και εξορθολογισμού του φορολογικού πλαισίου των ΕΦΚ στην αλκοόλη.

Η μείωση του ΕΦΚ στον μέσο όρο της ΕΕ, δηλαδή στα €1.800 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης (με αντίστοιχη προσαρμογή για τον εφαρμόζόμενο ΕΦΚ στο ούζο και στο εμφιαλωμένο τσίπουρο), από €2.550 που ισχύει σήμερα, θα βοηθήσει προκειμένου να στηριχθεί ο κλάδος και η υγιής επιχειρηματικότητα, ενισχύοντας την καταγεγραμμένη κατανάλωση και όχι την επέκταση της κατανάλωσης. Η μείωση του ΕΦΚ εκτιμάται ότι θα λειτουργήσει θετικά για την αγορά αλκοολούχων ποτών, σε αντίθεση με τη δυσμενή επίπτωση που προκλήθηκε την περίοδο της ανόδου των συντελεστών.

Με τη μείωση στα €1.800, και ανάλογα με τις υποθέσεις, εκτιμάται ότι προκύπτουν θετικά αποτελέσματα στην οικονομία, είτε η μείωση του ΕΦΚ μετακυλιστεί στις τελικές τιμές, είτε ενισχύσει τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων. Και στις δύο περιπτώσεις, αναμένεται να στηριχθεί η

απασχόληση του κλάδου, είτε και να αυξηθεί με όφελος για τα δημόσια ταμεία. Ενδεικτικά, τα αποτελέσματα που προκύπτουν για την οικονομία είναι τα εξής:

- Ενίσχυση του ΑΕΠ από €159 εκ. έως €314 εκ.
- Αύξηση (ή διατήρηση) της απασχόλησης σε όλη την αλυσίδα αξίας από 5,5 χιλ. έως 11,5 χιλ. θέσεις
- Συνολική μεταβολή εσόδων (ΕΦΚ, ΦΠΑ, φόροι εισοδήματος) περίπου €11,5 εκ.
 - Αύξηση εσόδων από ΦΠΑ από €40,8 εκ έως €52,2 εκ.
 - Μεταβολή εσόδων από ΕΦΚ -€50,1 εκ έως -€77 εκ.
 - Αύξηση εσόδων από τη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων από €5,4 εκ. έως €6,1 εκ.
 - Αύξηση εσόδων από τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων από €15,3 εκ. ως €30,2 εκ.

Ταυτόχρονα, η διατήρηση των θέσεων απασχόλησης, ιδιαίτερα σε ένα περιβάλλον αβεβαιότητας και αστάθειας όπως το σημερινό, αναμένεται να εξοικονομήσει πόρους και από ενδεχομένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις στήριξης της απασχόλησης (επιδόματα ανεργίας, κ.λπ.), το όφελος των οποίων δεν έχει προσμετρηθεί στους παραπάνω υπολογισμούς. Ενδεικτικά όμως, η ανάγκη επιδότησης 5 χιλ. ανέργων θα προκαλούσε €26,2 εκ. πρόσθετες δημόσιες δαπάνες για ένα έτος, κόστος το οποίο εξοικονομείται με τη διατήρηση αυτών των θέσεων απασχόλησης.

Επίσης, δεν έχει συνυπολογιστεί πλήρως η ενίσχυση των εσόδων από τον εξορθολογισμό της αγοράς και τη μείωση των κινήτρων παράνομου εμπορίου, όπου με πολύ συντηρητικές παρεμβάσεις μπορούν να αποδώσουν €28,6 εκ. ετησίως. Μπορεί, επομένως, με αρκετή ασφάλεια να θεωρηθεί ότι η σύγκλιση του ΕΦΚ με τον μέσο όρο της ΕΕ, δεν θα επηρεάσει τα *συνολικά* φορολογικά έσοδα, ενισχύοντας συγχρόνως το ΑΕΠ και την απασχόληση.

Εκτός από την αναπροσαρμογή της φορολογίας αλκοολούχων ποτών με τη σύγκλισή της προς τον μέσο όρο της ΕΕ, θετικά στη λειτουργία της αγοράς και στην ανάπτυξη του κλάδου αλκοολούχων ποτών θα μπορούσαν να συμβάλουν:

- Η **βελτίωση των ψηφιακών λειτουργιών των υπηρεσιών ελέγχου** & εποπτείας των αλκοολούχων ποτών με καθολική εφαρμογή του συστήματος LOTIFY και η δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου διήμερων αποσταγματοποιών και αμβυκούχων, με στόχο τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου,
- Η **ρύθμιση της παραγωγής και διακίνησης στα** χύμα διακινούμενα αποστάγματα, μέσω ηλεκτρονικής παρακολούθησης των παραγομένων χύμα αποσταγμάτων από την παραγωγή έως την κατανάλωση, σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων σε παραδοσιακούς αμβυκούχους για την τυποποίηση των προϊόντων τους,
- Η υποστήριξη των εγχωρίως παραγόμενων αλκοολούχων ποτών μέσω της **θέσπισης προγράμματος προβολής προϊόντων γεωγραφικών ενδείξεων** και της χρηματοδότησης προγράμματος στρατηγικής εισόδου σε ξένες αγορές, με στόχο την ενίσχυση των εξαγωγών και τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και στην πληροφόρηση για τα κανάλια διανομής στο εξωτερικό, ιδίως για τις μικρές και πολύ μικρές ελληνικές επιχειρήσεις, και
- Η **διευκόλυνση των επιχειρηματικών επενδύσεων** με ηλεκτρονική διεκπεραίωση των μελετών και υποβολή όλων των στοιχείων μιας επένδυσης σε ένα φορέα.

2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ευρύτερη εφοδιαστική αλυσίδα αλκοολούχων ποτών, η οποία περιλαμβάνει την παραγωγή και το εμπόριο αλκοολούχων ποτών, την εστίαση και τα ξενοδοχεία, αποτελεί έναν από τους σημαντικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας. Το αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι α) η παρουσίαση και ανάλυση των πιο πρόσφατων δεδομένων και εξελίξεων που αφορούν τον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, β) η αξιολόγηση της συνεισφοράς της εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία και γ) η εξέταση της επίδρασης στην οικονομία από τη σύγκλιση του ειδικού φόρου κατανάλωσης των αλκοολούχων ποτών στο μέσο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την άμβλυνση στρεβλώσεων και την τόνωση του ΑΕΠ, της απασχόλησης και των φορολογικών εσόδων.

Ειδικότερα στη μελέτη παρουσιάζονται αρχικά τα **βασικά χαρακτηριστικά και μεγέθη** του κλάδου (οριοθέτηση κλάδου, βασικά μεγέθη, συμβολή στην οικονομία κ.λπ.) και οι κύριες τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο αλκοολούχων ποτών (εξέλιξη πωλήσεων, χρηματοοικονομικά αποτελέσματα, προσδιοριστικοί παράγοντες αγοράς, σύνδεση με άλλους κλάδους όπως ο τουρισμός κ.λπ.). Στα μεγέθη αποτυπώνονται οι επιπτώσεις της πανδημίας αλλά και η ανάκαμψη της οικονομίας και του κλάδου το 2021. Στη συνέχεια, εξετάζεται η **φορολογική πολιτική και το δημοσιονομικό αποτέλεσμα** από τη φορολόγηση των αλκοολούχων ποτών. Παρουσιάζεται επίσης η ενσωμάτωση της κοινοτικής οδηγίας για τον τρόπο φορολόγησης των διήμερων παραγωγών τσίπουρου και τσικουδιάς στην εθνική νομοθεσία 4916/2022 (ΦΕΚ Α' 65/28-03-2022) αλλά και η έναρξη της δημόσιας διαβούλευσης σε επίπεδο ΕΕ για την αξιολόγηση και την πιθανή αναθεώρηση της οδηγίας 92/84/ΕΟΚ για τους ελάχιστους συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης αλκοόλης. Ακολουθεί η **ανάλυση των στρεβλώσεων** στη λειτουργία της αγοράς αλκοολούχων ποτών και των επιπτώσεων στα φορολογικά έσοδα, λόγω του μεγέθους του παράνομου εμπορίου αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα, καθώς και τα δυνητικά οφέλη για τον κλάδο και την οικονομία από τον περιορισμό του. Η μελέτη ολοκληρώνεται με την εξέταση και ποσοτικοποίηση ενός σεναρίου **αναπροσαρμογής της φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών**, στοχεύοντας στην τόνωση του ΑΕΠ, της απασχόλησης και των φορολογικών εσόδων.

3 ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΩΝ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ

3.1 Οριοθέτηση των προϊόντων και του κλάδου των αλκοολούχων ποτών

Στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών³ περιλαμβάνονται όλα τα ποτά που περιέχουν τουλάχιστον 15 βαθμούς αιθυλικής αλκοόλης και αντιμετωπίζουν κοινό φορολογικό πλαίσιο. Στις επιμέρους κατηγορίες ανήκουν το Ουίσκι, τα Λευκά Ποτά (βότκα, τζιν, ρούμι, τεκίλα), τα Λικέρ, το Κονιάκ / Brandy, τα RTD'S (Ready-to-Drink Cocktails), το Ούζο και το Τσίπουρο. Τα αλκοολούχα ποτά εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των οινοπνευματωδών ποτών, στην οποία περιλαμβάνονται όλες οι κατηγορίες ποτών που εμπεριέχουν αιθυλική αλκοόλη, όπως το κρασί και η μπύρα.

Από την πλευρά της προσφοράς θεωρούμε ότι στον ευρύτερο κλάδο των αλκοολούχων ποτών εντάσσονται οι παρακάτω κλάδοι / ομάδες επιχειρήσεων:

- Παραγωγοί αλκοολούχων ποτών
- Αντιπρόσωποι διεθνών οίκων παραγωγής αλκοολούχων ποτών
- Χονδρικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών
- Μεγάλες και μεσαίες αλυσίδες και καταστήματα λιανικού εμπορίου τροφίμων και ποτών
- Ειδικευμένο λιανικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών (π.χ. κάβες)
- Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο κλάδο Ξενοδοχείων – Εστιατορίων (εστιατόρια, bar, clubs, live, café-bar κ.λπ.) οι οποίες διαθέτουν αλκοολούχα ποτά στους τελικούς καταναλωτές για επιτόπια κατανάλωση.

Η ταξινόμηση αυτή διαφοροποιείται από την παραδοσιακή «στενότερη» οριοθέτηση του κλάδου, σύμφωνα με την οποία στον κλάδο περιλαμβάνονται άμεσα μόνον οι δύο πρώτες ομάδες επιχειρήσεων, ως βασικοί προμηθευτές αλκοολούχων ποτών στην αγορά⁴. Ωστόσο, η διαφοροποίηση αυτή κρίθηκε σκόπιμη, καθώς ένας από τους κύριους στόχους της μελέτης είναι η ανάλυση του συνολικού αντίκτυπου του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία και των επιπτώσεων που προκαλούνται από το υφιστάμενο σύστημα φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών. Για τον λόγο αυτό, στην παρούσα ανάλυση περιλαμβάνονται και οι κλάδοι που διαμεσολαβούν μεταξύ της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων στους τελικούς καταναλωτές.

³ Σε ορισμένες περιπτώσεις το ούζο και το τσίπουρο ως ελληνικά αποστάγματα, που έχουν διαφορετική φορολογική μεταχείριση, παρουσιάζονται ξεχωριστά.

⁴ Η προσέγγιση που ακολουθείται ως προς την οριοθέτηση του κλάδου διαφοροποιείται και από την επίσημη στατιστική ταξινόμηση (ΣΤΑΚΟΔ 2008) που χρησιμοποιεί η Στατιστική Υπηρεσία (ΕΛΣΤΑΤ), σύμφωνα με την οποία η παραγωγή ποτών συνιστά διαφορετικό κλάδο από το εισαγωγικό εμπόριο ποτών από το εξωτερικό, το οποίο και εντάσσεται στο χονδρικό εμπόριο ποτών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών διακρίνεται σε τέσσερα βασικά επίπεδα (Διάγραμμα 3.1):

- Στο πρώτο επίπεδο περιλαμβάνεται η παραγωγή και εισαγωγή αλκοολούχων ποτών.
- Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκονται τα ενδιάμεσα κανάλια διανομής (χονδρικό εμπόριο).
- Στο τρίτο επίπεδο περιλαμβάνονται τα τελικά σημεία λιανικής πώλησης αλκοολούχων ποτών προς οικιακή (off trade – supermarkets, κάβες).
- Στο τέταρτο επίπεδο περιλαμβάνονται τα τελικά σημεία λιανικής πώλησης αλκοολούχων ποτών προς επιτόπια κατανάλωση (HORECA – Hotels – Restaurants – Cafes) (on trade – Μπαρ, Εστιατόρια, Ξενοδοχεία κ.ά.).

Η διάκριση αυτή δεν είναι απόλυτη, καθώς σημεία λιανικής πώλησης όπως οι μεγάλες αλυσίδες supermarket, συχνά αποτελούν προμηθευτές τελικών σημείων πώλησης προς επιτόπια κατανάλωση. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών αποτελούν τμήμα των συνολικών πωλήσεων των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στα επίπεδα χονδρικής και λιανικής πώλησης. Κατά το τμήμα αυτό θεωρούμε ότι η δραστηριότητά τους περιλαμβάνεται στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών.

Διάγραμμα 3.1. Τα τέσσερα επίπεδα του κλάδου αλκοολούχων ποτών

3.2 Η αλυσίδα αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών

Στο Διάγραμμα 3.2 αποτυπώνεται πιο αναλυτικά η δομή του κλάδου και παρατίθενται εκτιμήσεις σχετικά με την κατανομή των πωλήσεων σε κάθε επίπεδο της αλυσίδας αξίας (εφοδιασμού). Στο πρώτο επίπεδο, περιλαμβάνονται οι εταιρείες παραγωγής αλκοολούχων ποτών και οι εισαγωγικές εταιρείες, οι οποίες εισάγουν, παράγουν και διαθέτουν αλκοολούχα ποτά με ισχυρά εμπορικά σήματα, τα οποία στηρίζουν μέσω διαφήμισης και προωθητικών ενεργειών και διαθέτουν στην αγορά έχοντας αναπτύξει οργανωμένα δίκτυα διανομής (παραδοσιακό χονδρικό εμπόριο, καταστήματα Cash & Carry, μεγάλα καταστήματα λιανικής).

Το παραδοσιακό χονδρικό εμπόριο και τα καταστήματα Cash & Carry διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αλυσίδα εφοδιασμού των αλκοολούχων ποτών, καθώς τροφοδοτούν μεγάλο τμήμα της αγοράς λιανικής και το μεγαλύτερο τμήμα των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης. Εκτιμάται ότι οι παραγωγοί και οι εισαγωγείς διακινούν περίπου το 55% του όγκου των πωλήσεών τους μέσω χονδρεμπόρων, ενώ πωλούν το 15% σε καταστήματα Cash & Carry από τα οποία προμηθεύονται αλκοολούχα ποτά ένα μέρος των καταστημάτων λιανικής πώλησης και των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης. Το υπόλοιπο 30% περίπου του όγκου των πωλήσεών τους διατίθεται απευθείας σε μεγάλα καταστήματα λιανικής, από τα

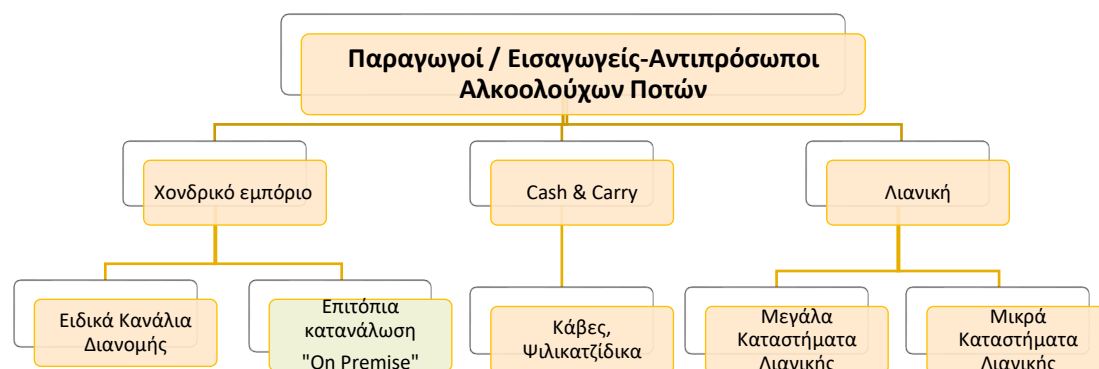
οποία στη συνέχεια μπορεί να προμηθεύονται μικρότεροι λιανέμποροι, παραδοσιακά καταστήματα λιανικής (περίπτερα, ψιλικατζίδικα) και τμήμα των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης.

Η αγορά αλκοολούχων ποτών περιλαμβάνει δύο βασικά τμήματα:

- την αγορά / κανάλι **off trade (Λιανική)**, δηλαδή την αγορά στην οποία διατίθενται αλκοολούχα ποτά για οικιακή κυρίως κατανάλωση (μέσω Mini & Super Markets, παραδοσιακής λιανικής κ.ά.) και
- την αγορά / κανάλι **on trade (HORECA)**, στην οποία διατίθενται αλκοολούχα ποτά προς επιτόπια κατανάλωση (Εστιατόρια, Μπαρ, Ξενοδοχεία κ.ά.).

Η αγορά off trade εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύει περίπου το 38% του συνολικού όγκου πωλήσεων αλκοολούχων ποτών, με το υπόλοιπο 62% να αφορά στην επιτόπια κατανάλωση. Η πανδημία COVID-19 επηρέασε το 2020 το σχετικό μερίδιο της επιτόπιας κατανάλωσης, αλλά το 2021 εκτιμάται ότι έγινε μερική επαναφορά σε αυτά τα ποσοστά.

Διάγραμμα 3.2. Αλυσίδα αξίας κλάδου αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Εκτιμήσεις επιχειρήσεων του κλάδου.

Στον κλάδο παραγωγής αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται εταιρείες διαφορετικής νομικής μορφής και επιχειρησιακής οργάνωσης και ποικιλίας παραγόμενων προϊόντων. Οι επιχειρήσεις αυτές παράγουν κυρίως εγχώρια (τοπικά) αποσταγμάτα, όπως ούζο, τσίπουρο, μπράντι και λικέρ, και μικρές ποσότητες άλλων αλκοολούχων ποτών.

Εκτός από τους επίσημους παραγωγούς, μεγάλο μέρος της παραγωγής αποσταγμάτων πραγματοποιείται για προσωπική κατανάλωση, αλλά και για εμπορία σε μορφή χύμα. Εκτιμάται ότι, τέτοια δραστηριότητα εμφανίζουν περίπου 30.000 διήμεροι αποσταγματοποιοί, οι οποίοι παράγουν χύμα, μη τυποποιημένο τσίπουρο σε άμβυκες που δεν ξεπερνούν τα 130 λίτρα και δεν ελέγχονται από το Γενικό Χημείο του Κράτους, ενώ υπόκεινται σε ειδικό φορολογικό καθεστώς. Η παραγωγή αποσταγμάτων, κυρίως προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διημέρων ή χύμα τσίπουρο), για προσωπική χρήση ή για διάθεση στον κοινωνικό περίγυρο των παραγωγών και σε μικρά

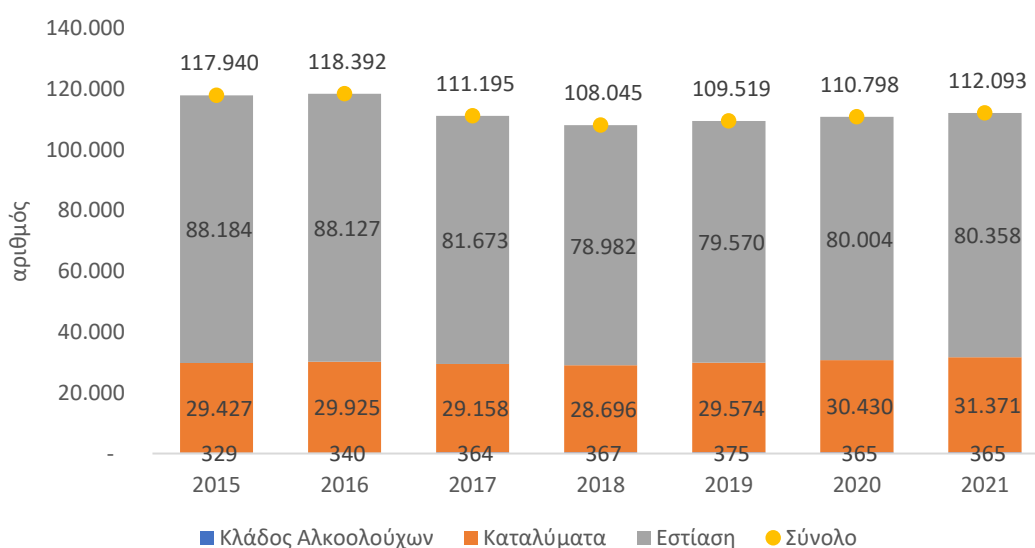
καταστήματα λιανικού εμπορίου και εστίασης, έχει λάβει ευρεία έκταση, γεγονός που συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό για τις επιχειρήσεις του κλάδου και συνεπάγεται απώλεια φορολογικών εσόδων όταν δεν αποδίδεται ο προβλεπόμενος ειδικός φόρος κατανάλωσης.

3.3 Βασικά μεγέθη των κλάδων αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας

Ο κλάδος παραγωγής και εμπορίας αλκοολούχων ποτών αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου κλαδικού συστήματος, στο οποίο περιλαμβάνονται τμήματα της εστίασης και του τουρισμού⁵. Οι κλάδοι φιλοξενίας, δηλαδή η εστίαση και ο τουρισμός, περιλαμβάνουν δραστηριότητες με βαρύτητα στην ελληνική οικονομία, όπως τα εστιατόρια, τα καφέ, τα μπαρ, ενώ ο τουρισμός ενσωματώνει τα ξενοδοχεία, τα καταλύματα και άλλες μορφές φιλοξενίας.

Στην παραγωγή και στις εισαγωγές αλκοολούχων ποτών καθώς και στους κλάδους εστίασης, ξενοδοχείων και καταλυμάτων (κλάδοι φιλοξενίας) δραστηριοποιήθηκαν το 2021 περίπου 112 χιλ. επιχειρήσεις (Διάγραμμα 3.4). Η πλειονότητα των επιχειρήσεων καταγράφεται στον κλάδο εστίασης, όπου η δραστηριότητα κατακερματίζεται σε πολλές μικρές επιχειρήσεις, ενώ τα καταλύματα είναι περίπου 31 χιλ., από τα οποία τα 10 χιλ. είναι ξενοδοχεία. Στην παραγωγή και τις εισαγωγές αλκοολούχων ποτών δραστηριοποιήθηκαν 365 επιχειρήσεις.

Διάγραμμα 3.3. Αριθμός επιχειρήσεων κλάδων αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας ανά τμήμα

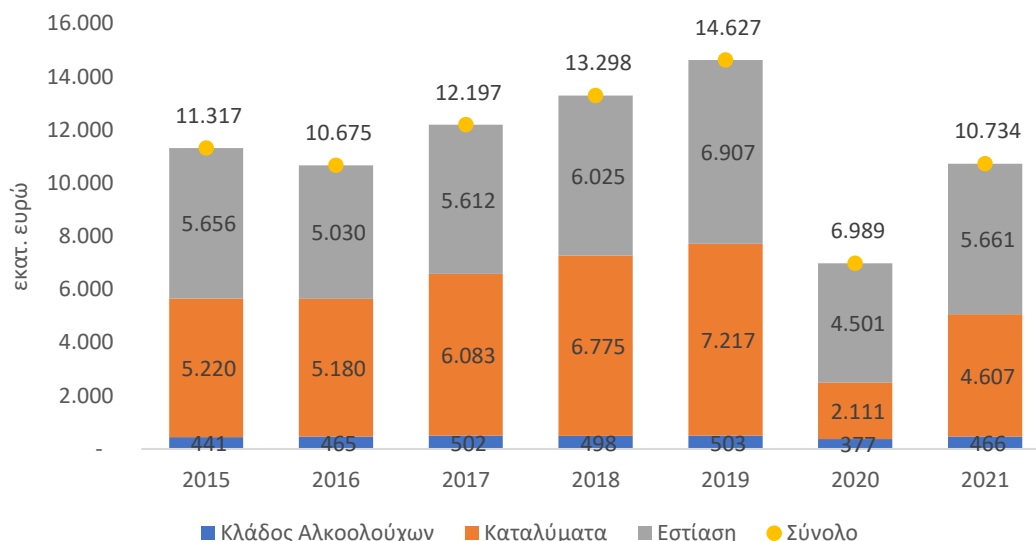
Πηγή: Eurostat, SBS, International Trade, Εκτιμήσεις IOBE

Ο κύκλος εργασιών των ανωτέρω κλάδων έφτασε τα €10,7 δισ. το 2021, με σημαντική πτώση από τα επίπεδα του 2019 (Διάγραμμα 3.4). Το μεγαλύτερο μέρος του κύκλου εργασιών

⁵ Σε αυτή την εφοδιαστική αλυσίδα συμμετέχουν επίσης τμήματα των κλάδων χονδρικού και λιανικού εμπορίου, αλλά και υποστηρικτικοί κλάδοι, όπως ο ευρύτερος κλάδος τροφίμων, ο αγροτικός τομέας, ο κλάδος συσκευασίας, οι Μεταφορές, η Ενέργεια, οι Κατασκευές, κ.ά., δημιουργώντας ένα ευρύ πλέγμα διασυνδέσεων μέσα στην ελληνική οικονομία.

προέρχεται από την εστίαση και ακολουθεί ο τουριστικός κλάδος. Η εικόνα ήταν αντίστροφη την περίοδο 2016-2019, όταν ο τουρισμός δημιουργούσε μεγαλύτερο κύκλο εργασιών. Ο κύκλος εργασιών στην παραγωγή και στις εισαγωγές αλκοολούχων ποτών εκτιμάται σε €466 εκ. το 2021.

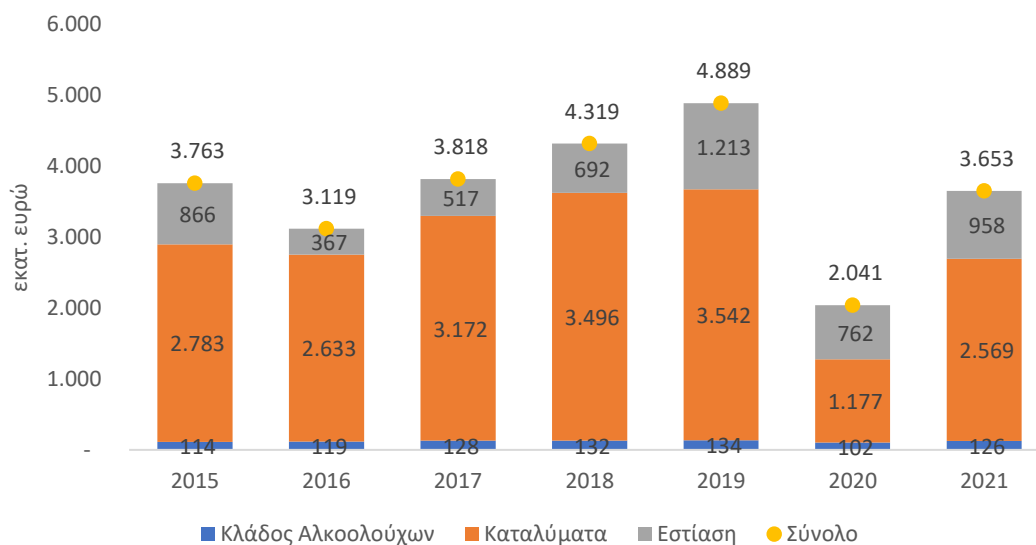
Διάγραμμα 3.4. Κύκλος εργασιών κλάδων αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας ανά τμήμα

Πηγή: Eurostat, SBS, International Trade, Εκτιμήσεις IOBE

Η άμεση συμβολή των κλάδων αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας στην προστιθέμενη αξία της ελληνικής οικονομίας εκτιμάται σε €3,6 δισ. το 2021 (Διάγραμμα 3.5 **Error! Reference source not found.**). Το μεγαλύτερο μέρος πηγάει διαχρονικά από τον τουριστικό κλάδο, ενώ ακολουθεί η εστίαση και ο κλάδος παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών.

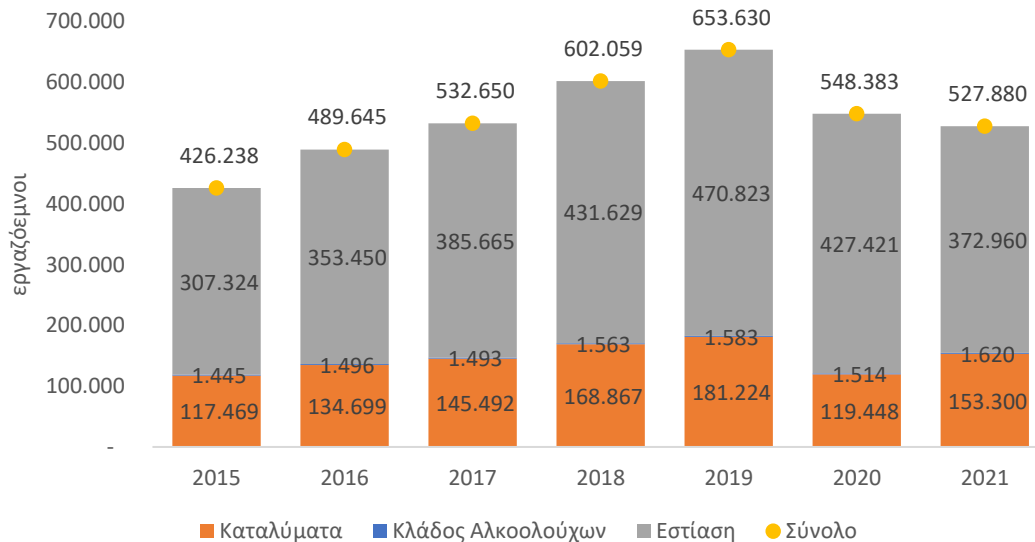
Διάγραμμα 3.5. Προστιθέμενη αξία κλάδων αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας ανά τμήμα

Πηγή: Eurostat, SBS, International Trade, Εκτιμήσεις IOBE

Τέλος, η απασχόληση που δημιουργούν οι κλάδοι αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας εκτιμάται σε 527 χιλ. εργαζόμενους το 2021, μέγεθος που αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 10% της συνολικής απασχόλησης στην ελληνική οικονομία. Πιο σημαντική είναι η συμβολή της εστίασης στα μεγέθη της απασχόλησης.

Διάγραμμα 3.6. Απασχόληση στους κλάδους αλκοολούχων ποτών και φιλοξενίας ανά τμήμα

Πηγή: Eurostat, SBS, International Trade, Εκτιμήσεις IOBE

3.3.1 Ο αντίκτυπος του κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Ο συνολικός αντίκτυπος του κλάδου στην ελληνική οικονομία εκτιμήθηκε με τη χρήση ενός υποδείγματος εισροών – εκροών (input – output model) για την ελληνική οικονομία, το οποίο αναγνωρίζει εμφανώς τις διασυνδέσεις μεταξύ των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας⁶. Στο υπόδειγμα εκτιμάται ότι η μεταβολή της εγχώριας τελικής δαπάνης κατανάλωσης έχει πολλαπλασιαστική επίδραση στην οικονομία. Οι κλάδοι μιας οικονομίας αλληλεπιδρούν, καθώς κάθε κλάδος χρησιμοποιεί ως εισροή στην παραγωγική του διαδικασία προϊόντα και υπηρεσίες από άλλους κλάδους.

Η ανάλυση στηρίχθηκε αρχικά στον υπολογισμό της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης για αγορά αλκοολούχων ποτών για το 2021. Στη συνέχεια, με τη χρήση των σχετικών πολλαπλασιαστών που προκύπτουν από το υπόδειγμα εισροών – εκροών, εκτιμήθηκε η άμεση, έμμεση και προκαλούμενη επίδραση που έχει στην οικονομία η καταναλωτική δαπάνη αλκοολούχων ποτών.

⁶ Το υπόδειγμα στηρίζεται σε υποθέσεις (π.χ. σταθερές οικονομίες κλίμακας, σταθερές σχέσεις υποκατάστασης μεταξύ των εισροών). Επιπρόσθετα υποθέτει ότι υπάρχει επαρκής υπερβάλλουσα δυναμικότητα για να ικανοποιήσει την πρόσθετη ζήτηση, ενώ η ανάλυση είναι στατική. Στη μελέτη χρησιμοποιήθηκαν οι πίνακες εισροών-εκροών από την Eurostat για το έτος 2015, στους οποίους έγινε προσαρμογή για το έτος 2019 (ESA 95 Input-Output tables).

Η **άμεση επίδραση** αναφέρεται στο οικονομικό αποτέλεσμα που προκύπτει από τη δραστηριότητα του κλάδου χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι διασυνδέσεις του με άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας.

Η **έμμεση επίδραση** προκύπτει όταν ληφθούν υπόψη οι παραγωγικές διασυνδέσεις και οι χρηματικές ροές μεταξύ των κλάδων της οικονομίας. Η δραστηριότητα ενός κλάδου επηρεάζει τους κλάδους με τους οποίους συνδέεται και συναλλάσσεται, καθώς απαιτεί εισροές προϊόντων και υπηρεσιών από τους κλάδους οι οποίοι τον προμηθεύουν. Η δαπάνη για την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών αποτελεί εισόδημα για τους προμηθευτές του κλάδου, το οποίο δεν θα είχε δημιουργηθεί χωρίς την αρχική ζήτηση του υπό εξέταση κλάδου. Επιπλέον, οι προμηθευτές του κλάδου θα πρέπει να προμηθευτούν εισροές από τους δικούς τους προμηθευτές, δαπανώντας για τον σκοπό αυτό χρήματα τα οποία αποτελούν εισόδημα για τους προμηθευτές τους κ.ο.κ. Η τελική έμμεση επίδραση στην οικονομία είναι το συνολικό αποτέλεσμα το οποίο προκύπτει από αυτή την αλυσίδα οικονομικών διασυνδέσεων.

Η **προκαλούμενη επίδραση** αναφέρεται στην επίδραση η οποία προκαλείται από τη μεταβολή της καταναλωτικής δαπάνης (ιδιωτική κατανάλωση) των εργαζομένων στους κλάδους που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από την εξεταζόμενη μεταβολή της τελικής ζήτησης. Οι εργαζόμενοι μισθοδοτούνται και δαπανούν στη συνέχεια τον μισθό τους για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών, δημιουργώντας έτσι εισόδημα για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις που παρέχουν αυτά τα αγαθά και υπηρεσίες. Η αυξημένη ζήτηση για τα προϊόντα των κλάδων της οικονομίας που συμμετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού των καταναλωτικών αγαθών προκαλεί αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης στους κλάδους αυτούς.

Η αξία παραγωγής και η δαπάνη κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών (χωρίς ΦΠΑ) για τον κλάδο και τα κανάλια διανομής του αποτελούν τα βασικά στοιχεία εισόδου του υποδείγματος. Για λόγους συνέπειας με τη δομή του υποδείγματος εισροών – εκροών, αλλά και για τον ποσοτικό προσδιορισμό της επίδρασης των επιμέρους σταδίων της αλυσίδας αξίας, διακρίναμε την τελική δαπάνη κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα σε τέσσερις συνιστώσες, με έτος αναφοράς το 2021:

- Αξία παραγωγής αλκοολούχων ποτών που διατίθενται μέσω καταστημάτων λιανικού εμπορίου και καταστημάτων εστίασης (HORECA), εκτιμημένη σε τιμές παραγωγού.
- Εμπορικό κέρδος (περιθώριο κέρδους) των καταστημάτων χονδρικού εμπορίου από την πώληση αλκοολούχων ποτών.
- Εμπορικό κέρδος (περιθώριο κέρδους) των καταστημάτων λιανικού εμπορίου από την πώληση αλκοολούχων ποτών.
- Δαπάνη κατανάλωσης σερβιριζόμενων αλκοολούχων ποτών στα σημεία εστίασης (HORECA)⁷.

⁷ Η αξία των αλκοολούχων ποτών (σε τιμές παραγωγού) που καταναλώνονται στη HORECA, καθώς και το αντίστοιχο περιθώριο χονδρικού εμπορίου αφαιρούνται από τη δαπάνη κατανάλωσης για να αποφευχθεί η διπλή μέτρηση της επίδρασής τους.

Ο συνολικός αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην οικονομία επιμερίζεται στα τέσσερα βασικά στάδια, δηλαδή την παραγωγή, τη χονδρική και λιανική πώληση, καθώς και τη διάθεση στα κανάλια επιτόπιας κατανάλωσης.

Από τις εκτιμήσεις προκύπτει ότι η συνολική συνεισφορά του κλάδου των αλκοολούχων ποτών είναι ιδιαίτερα σημαντική, τόσο σε όρους ΑΕΠ και εισοδήματος, όσο και σε όρους απασχόλησης. Συγκεκριμένα, το 2021 η συνολική επίδραση (άμεση, έμμεση και προκαλούμενη) στο ΑΕΠ προσεγγίζει το €1,75 δισ., ενώ οι φόροι και οι εισφορές που δημιουργούνται φτάνουν τα €515 εκ. Τα εισοδήματα από εργασία προσεγγίζουν τα €333 εκ. και περιλαμβάνουν τις αμοιβές των εργαζομένων στην αλυσίδα εφοδιασμού αλκοολούχων ποτών (παραγωγή, χονδρικό εμπόριο, μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία, supermarkets, mini market, κ.ά.), όσο και τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητες που δημιουργούν όλοι αυτοί οι κρίκοι μέσω της κατανάλωσης τους. Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική επίδραση αφορά στην απασχόληση που απορρέει από τον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, η οποία εκτιμάται σε 61 χιλ. εργαζόμενους. Η επιτόπια κατανάλωση (HORECA) έχει σαφώς μεγαλύτερο οικονομικό αντίκτυπο σε σχέση με τα υπόλοιπα τμήματα της αλυσίδας εφοδιασμού, καθώς αποτελεί την κύρια αγορά διάθεσης αλκοολούχων ποτών, ενώ και οι δαπάνες των καταναλωτών είναι σημαντικά υψηλότερες λόγω του υψηλότερου μικτού περιθωρίου με το οποίο λειτουργεί η συγκεκριμένη αγορά.

Πίνακας 3.1. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2021)

σε εκ. ευρώ		Άμεση	Έμμεση	Προκαλούμενη	Συνολική
<u>Παραγωγή αλκοολούχων ποτών</u>	ΑΕΠ	42	57	21	120
	Εισόδημα από εργασία	11	9	3	23
	Φόροι και εισφορές	13	8	9	30
	Απασχόληση (άτομα)	939	2.303	434	3.676
<u>Χονδρικό Εμπόριο</u>	ΑΕΠ	39	24	14	77
	Εισόδημα από εργασία	10	4	2	16
	Φόροι και εισφορές	11	6	6	23
	Απασχόληση (άτομα)	845	352	287	1.484
<u>Λιανικό Εμπόριο</u>	ΑΕΠ	20	9	8	37
	Εισόδημα από εργασία	6	1	1	9
	Φόροι και εισφορές	7	2	3	12
	Απασχόληση (άτομα)	1.274	103	158	1.534
<u>HORECA</u>	ΑΕΠ	830	430	258	1.518
	Εισόδημα από εργασία	159	89	38	286
	Φόροι και εισφορές	240	100	111	451
	Απασχόληση (άτομα)	35.695	13.196	5.294	54.184
		Άμεση	Έμμεση	Προκαλούμενη	
<u>Σύνολο</u>	ΑΕΠ	930	520	301	1.751
	Εισόδημα από εργασία	185	103	45	333
	Φόροι και εισφορές	270	115	130	515
	Απασχόληση (άτομα)	38.752	15.953	6.172	60.878

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

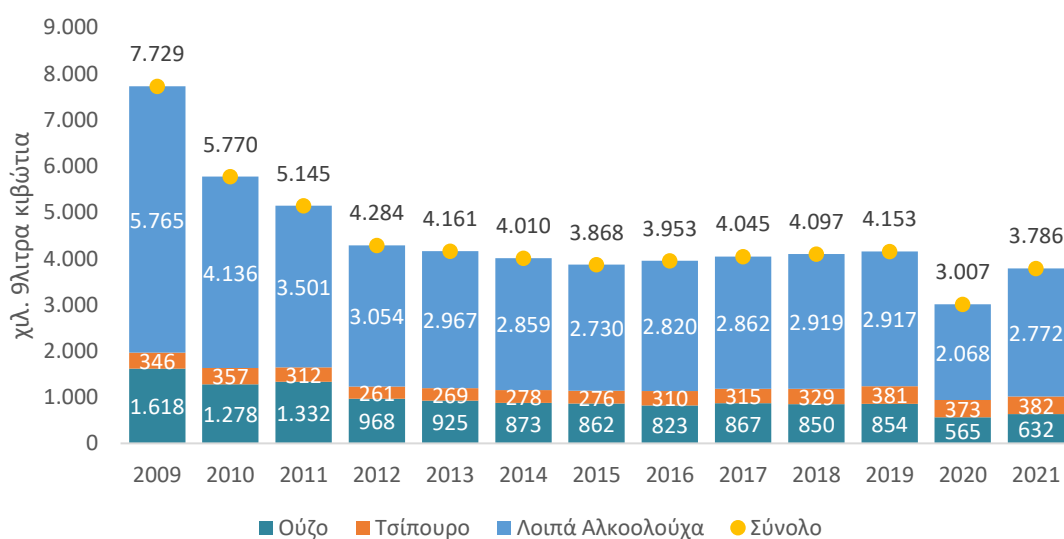
4 ΚΥΡΙΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΩΝ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ

4.1 Εξέλιξη καταγεγραμμένων πωλήσεων

Οι καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών παρουσίασαν σταθεροποιητικές τάσεις την περίοδο 2013-2019, έπειτα από τη μεγάλη πτώση των πωλήσεων της περιόδου 2009-2012, ως αποτέλεσμα των ισχυρών μειώσεων του εισοδήματος αλλά και της απότομης κλιμάκωσης του ΕΦΚ και του ΦΠΑ. Η πανδημία αποτέλεσε μια νέα δοκιμασία για τον κλάδο, επηρεάζοντας την κατανάλωση, ιδιαίτερα την επιτόπια (on-trade), λόγω των αναγκαστικών lockdowns στην εστίαση αλλά και του περιορισμού των τουριστικών ροών, δημιουργώντας ασύμμετρες επιπτώσεις στον κλάδο σε σύγκριση με την υπόλοιπη οικονομία. Η μικρή ενίσχυση της κατ' οίκον κατανάλωσης δεν αντιστάθμισε τις απώλειες από την εστίαση και τον τουρισμό με αποτέλεσμα οι πωλήσεις να μειωθούν κατά 28% το 2020 έναντι του 2019. Συγκεκριμένα, οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών το 2020 διαμορφώθηκαν στα €3,0 εκατ. 9λίτρα κιβώτια, έναντι 4,2 εκ. 9λίτρα κιβώτια το 2019, ενώ σημειώνεται ότι οι πωλήσεις του 2019 ήταν ήδη χαμηλότερες από τα επίπεδα του 2009 (€7,7 εκ. 9λίτρα κιβώτια) (Διάγραμμα 4.1). Η ανάκαμψη του 2021 στην οικονομία αλλά και η μερική επαναφορά της δραστηριότητας στην εστίαση και τον τουρισμό, ενίσχυσαν τις πωλήσεις στα €3,8 εκ. κιβώτια, αντιπροσωπεύοντας το 90% του επιπέδου του 2019 και το 50% του επιπέδου του 2009.

Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών (χωρίς το τσίπουρο και το ούζο) διαμορφώθηκε το 2021 στα 2,8 εκ. 9λίτρα κιβώτια, έναντι 2,9 εκ. το 2019 και 5,8 εκ. το 2009. Στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο το 2021 καταγράφεται σταθεροποίηση της αγοράς σε σύγκριση με το 2019, καθώς έπειτα από την ήπια πτώση το 2020 η κατανάλωση διαμορφώθηκε στα 382 χιλ. κιβώτια το 2021, ενώ στο ούζο η κατανάλωση είναι μειωμένη στα 632 χιλ. 9λίτρα κιβώτια το 2021, έναντι 854 χιλ. 9λίτρων κιβωτίων το 2019.

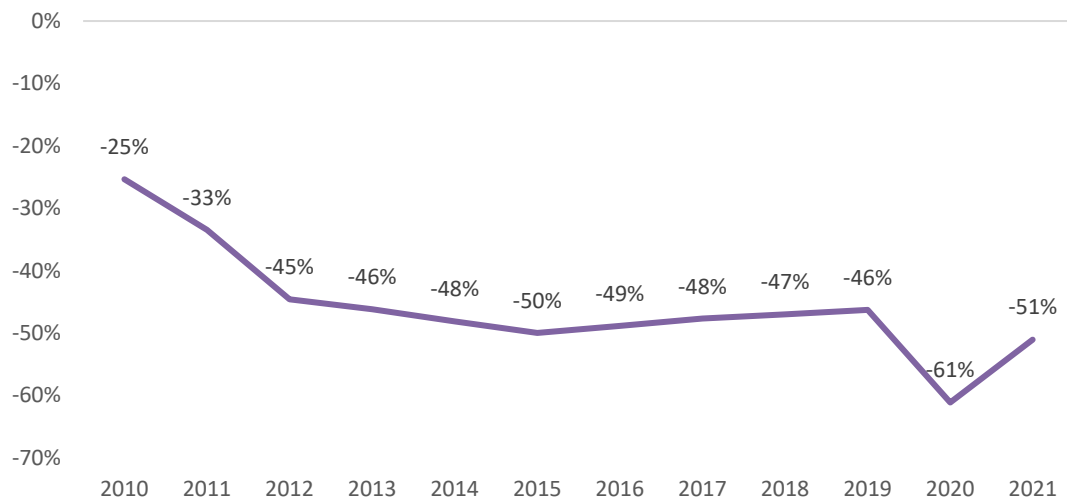
Διάγραμμα 4.1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά κατηγορία, 2009-2021

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE. Σημειώνεται ότι στην κατηγορία του τσίπουρου δεν περιλαμβάνεται η κατανάλωση του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματωμένων (τσίπουρο διήμερων ή χύμα τσίπουρο), καθώς και το παράνομο τσίπουρο.

Η σωρευτική πτώση στην επίσημα καταγεγραμμένη κατανάλωση αλκοολούχων ποτών έφτασε την περίοδο 2009-2021 το 51%, με το μεγαλύτερο μέρος της μείωσης να εντοπίζεται μεταξύ 2010 και 2012 (Διάγραμμα 4.2), κυρίως λόγω πτώσης των εισοδημάτων και της αύξησης των συντελεστών ΕΦΚ και ΦΠΑ. Η πανδημία το 2020 προκάλεσε μια επίσης ισχυρή πτώση, η οποία περιορίστηκε το 2021, λόγω της επαναφοράς των εισοδημάτων και του ανοίγματος της αγοράς έπειτα από τα συνεχή lockdowns.

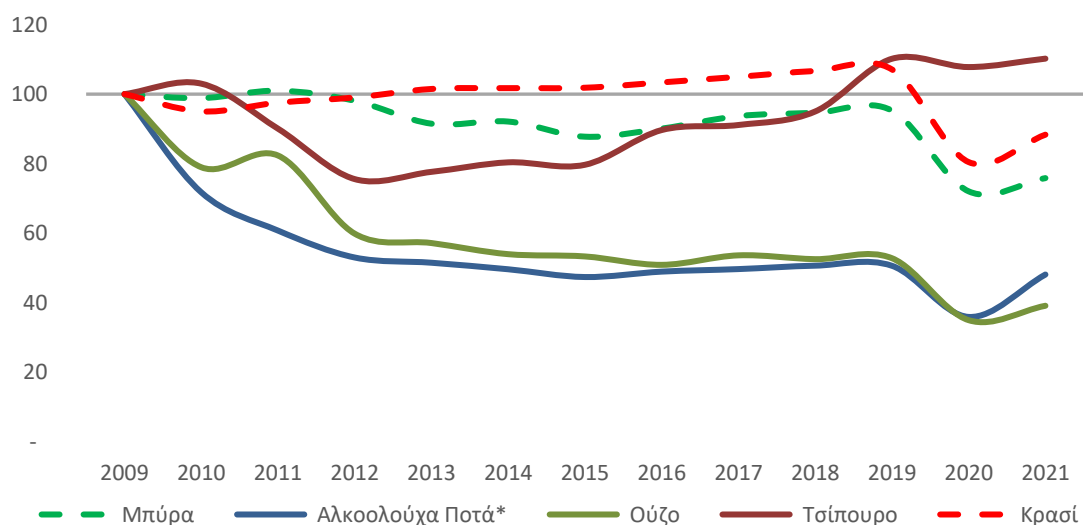
Διάγραμμα 4.2. Σωρευτική ποσοστιαία μεταβολή πωλήσεων αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE.

Εξετάζοντας τις μεταβολές στα οινοπνευματώδη ποτά ανά κατηγορία, σημειώνεται ότι μετά τις εξελίξεις στην οικονομία και στη φορολογία την τελευταία 10ετία, σε όλες οι κατηγορίες ποτών η κατανάλωση είναι μικρότερη από τα επίπεδα του 2009, με εξαίρεση το τσίπουρο. Το κρασί είχε επίσης ανακάμψει, αλλά λόγω της πανδημίας η κατανάλωση υποχώρησε το 2020 και βρίσκεται πλέον κάτω από τα επίπεδα του 2009.

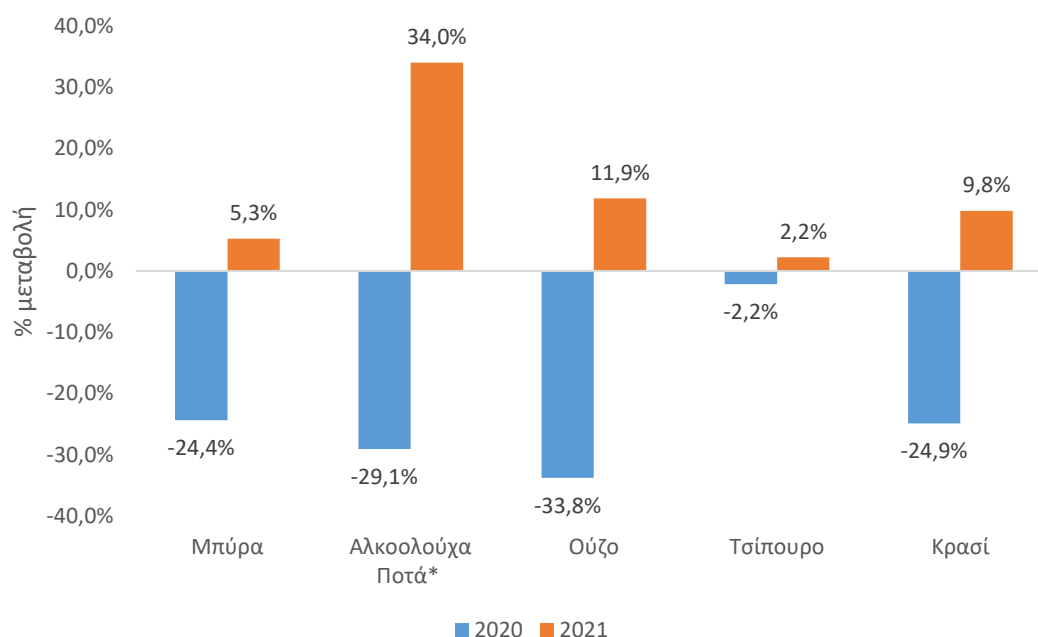
Διάγραμμα 4.3. Επίπεδα όγκου πωλήσεων οινοπνευματωδών ποτών με βάση το 2009, (2009=100)

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, IWSR, Ανάλυση IOBE. *χωρίς ούζο και τσίπουρο

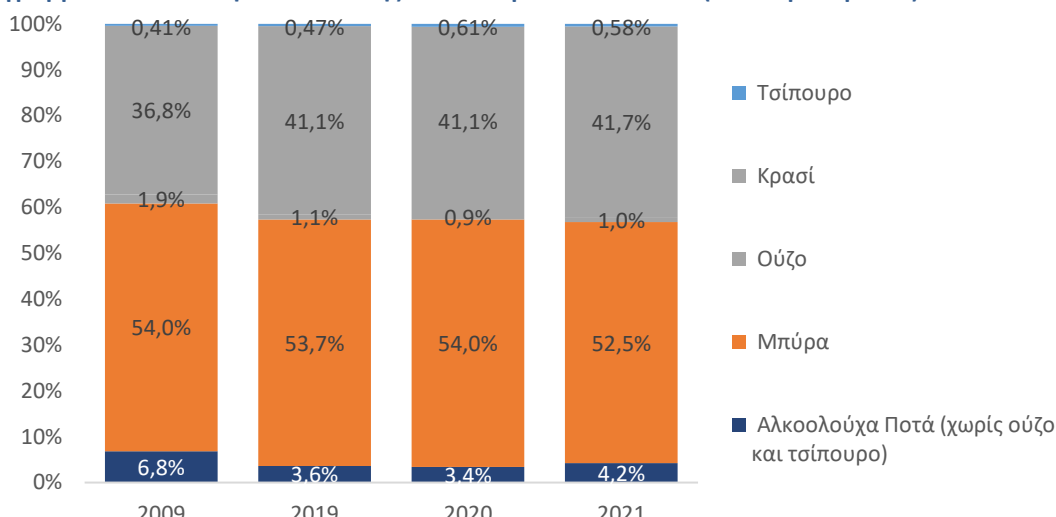
Η πανδημία προκάλεσε το 2020 μείωση της κατανάλωσης που ξεπέρασε το 20% σε όλες τις κατηγορίες ποτών, πλην του τσίπουρου στο οποίο η μείωση ήταν πολύ μικρότερης έντασης (Διάγραμμα 4.4). Εντονότερη πτώση σημειώθηκε στο ούζο, προϊόν το οποίο συνδέεται άμεσα με την εστίαση αλλά και τον τουρισμό, καθώς οι πωλήσεις ούζου μειώθηκαν κατά 33,8% το 2020. Τα αλκοολούχα ποτά (εκτός από το ούζο και το τσίπουρο) κατέγραψαν το 2020 μείωση κατά 29,1%, ενώ στη μπύρα και στο κρασί η πτώση πλησίασε το 25%. Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών ενισχύθηκε το 2021, ιδιαίτερα στις κατηγορίες των αλκοολούχων ποτών (πλην ούζου και τσίπουρου), του ούζου και του κρασιού, ενώ η αύξηση στη μπύρα και στο τσίπουρο ήταν ηπιότερη.

Διάγραμμα 4.4. Ετήσιες μεταβολές της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών ανά κατηγορία (2019/2020 και 2020/2021)

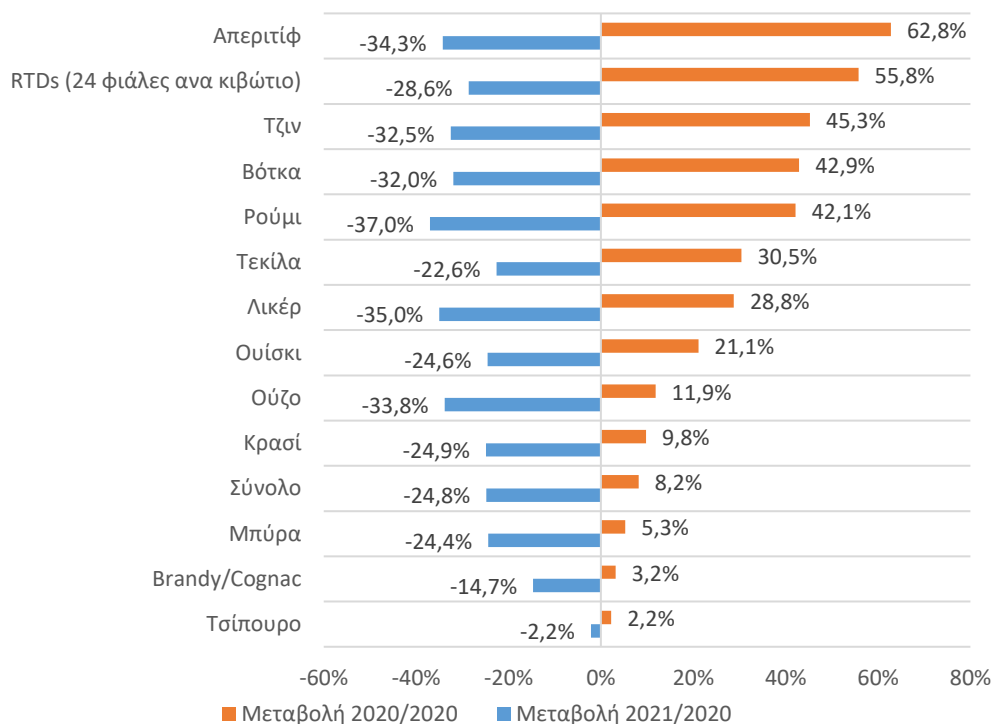
Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, IWSR, Ανάλυση IOBE. Τα στοιχεία αφορούν ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές σε κάθε κατηγορία, *χωρίς ούζο και τσίπουρο

Ως αποτέλεσμα της μείωσης της κατανάλωσης το 2020, το σχετικό μερίδιο των αλκοολούχων ποτών (χωρίς ούζο και τσίπουρο) στο σύνολο των οινοπνευματωδών ποτών υποχώρησε από 3,6% το 2019, σε 3,4% το 2020, ενώ σε σύγκριση με το 2009 το μερίδιο είναι στο ήμισυ. Το 2021 η σχετική πτώση μεριδίου της μπύρας ενίσχυσε το μερίδιο των αλκοολούχων ποτών στο 4,2%. Το μερίδιο της μπύρας διαμορφώθηκε σε 52,5%, ενώ στο κρασί το σχετικό μερίδιο αυξήθηκε σε 41,7%. Τέλος, το μερίδιο του ούζου έχει περιοριστεί κοντά στο 1,0%, ενώ το μερίδιο του τσίπουρου είναι αυξημένο σε σύγκριση με το 2009 (Διάγραμμα 4.5).

Διάγραμμα 4.5. Σύνθεση κατανάλωσης οινοπνευματωδών ποτών (σε 9λιτρα κιβώτια)

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Ανάλυση IOBE.

Εστιάζοντας στα αλκοολούχα ποτά, καθώς περιλαμβάνουν πολλές διαφορετικές κατηγορίες ποτών, προκύπτει ότι η μείωση της κατανάλωσης για το 2020 ξεπερνά το 30% στις περισσότερες κατηγορίες, ενώ σχετικά περιορισμένη μείωση καταγράφηκε στο τσίπουρο και στο brandy. Η ανάκαμψη του 2021 ενίσχυσε σημαντικά τις πωλήσεις στην κατηγορία των απεριτίφ, των RTD's και των λευκών ποτών (τζιν, βότκα, ρούπι, τεκίλα), ενώ μικρότερες αυξήσεις καταγράφονται στο τσίπουρο, Brandy και μπύρα (Διάγραμμα 4.6).

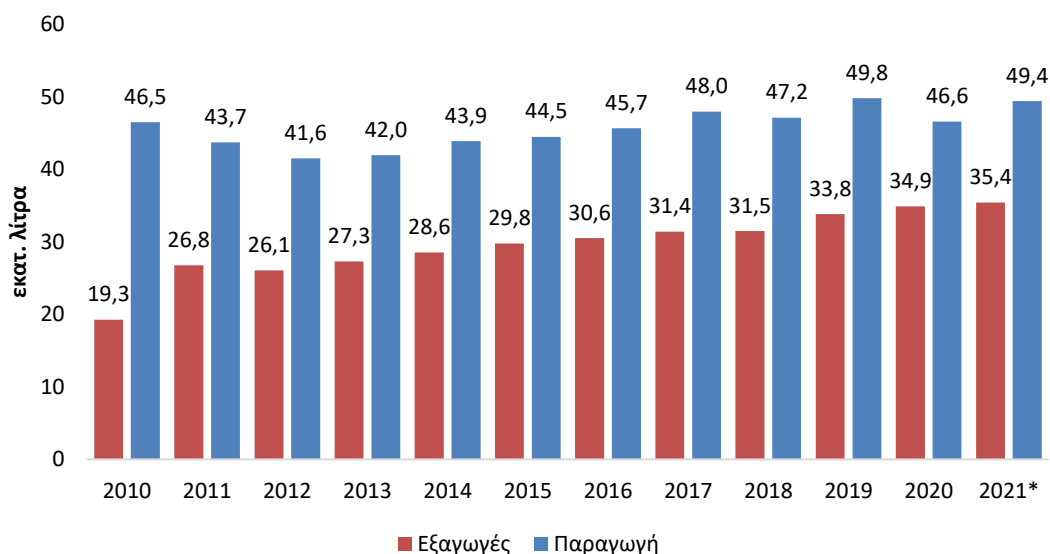
Διάγραμμα 4.6. Ποσοστιαία μεταβολή 2019-2020 και 2020-2021 (9lt κιβώτια) αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, IWSR, Ανάλυση IOBE.

4.2 Εγχώρια παραγωγή αλκοολούχων ποτών

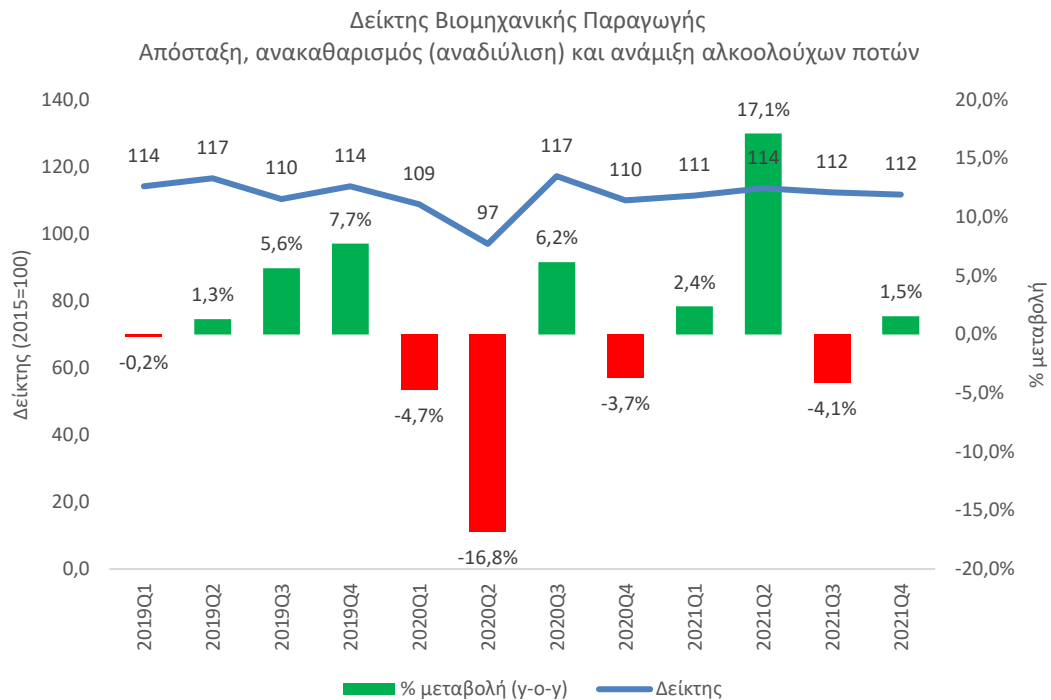
Η εγχώρια παραγωγή αποσταγμάτων και άλλων αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκε το 2021 σε 49,4 εκ. λίτρα τελικού προϊόντος, έπειτα από την υποχώρηση του 2020 στα 46,6 εκ. λίτρα (Διάγραμμα 4.7). Η παραγωγή καταγράφει αυξητική τάση από το 2012 μέχρι το 2019, όπως και οι εξαγωγές. Σημειώνεται ότι οι εξαγωγές παρουσίασαν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα το 2020, καταγράφοντας αύξηση η οποία εκτιμάται ότι συνεχίστηκε και το 2021, φτάνοντας τα 35,4 εκ. λίτρα.

Διάγραμμα 4.7. Εγχώρια παραγωγή αλκοολούχων ποτών (σε εκ. λίτρα)

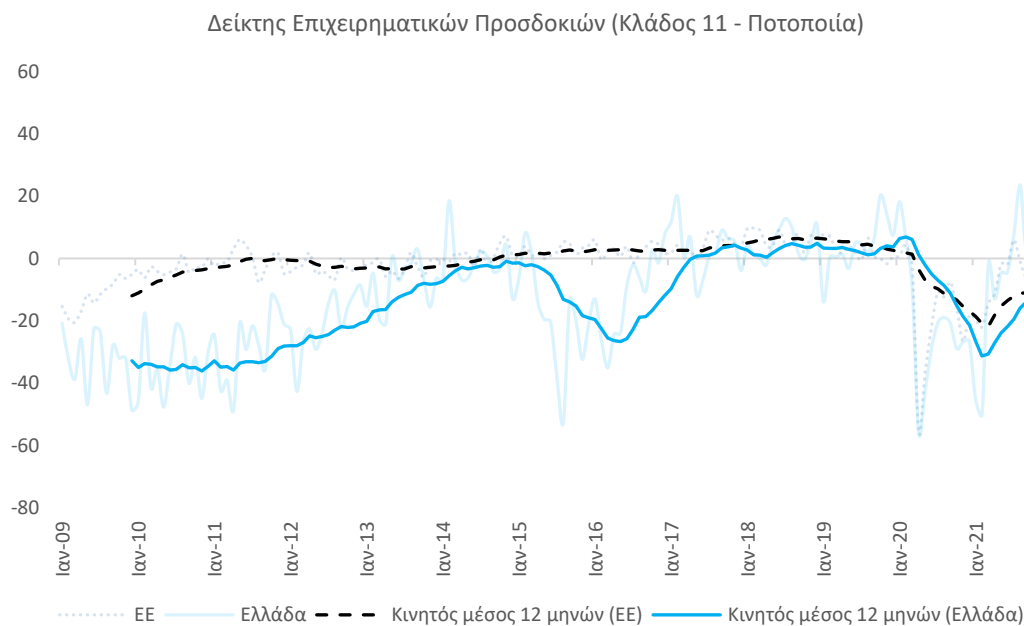
Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE. Προσαρμογή αρχικών δεδομένων με αναγωγή ενός λίτρου αιθυλικής αλκοόλης σε 2,5 λίτρα τελικού προϊόντος (40% vol). *Εκτίμηση IOBE

Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής ποτών παρουσίασε πτωτική πορεία στο πρώτο και κυρίως στο δεύτερο τρίμηνο του 2020, με μείωση κατά 4,7% και 16,8%, κυρίως λόγω του γενικού lockdown (Διάγραμμα 4.8). Ο δείκτης ανέκαμψε στο τρίτο τρίμηνο του 2020, ενώ σημαντική επαναφορά κατέγραψε στο πρώτο εξάμηνο του 2021, καθώς η βάση σύγκρισης του 2020 ήταν αρκετά χαμηλά. Έτσι, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής ποτών παραμένει κοντά στις 112 μονάδες σε όλη τη διάρκεια του 2021.

Διάγραμμα 4.8. Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής Εργασιών Ποτών

Πηγή: Eurostat.

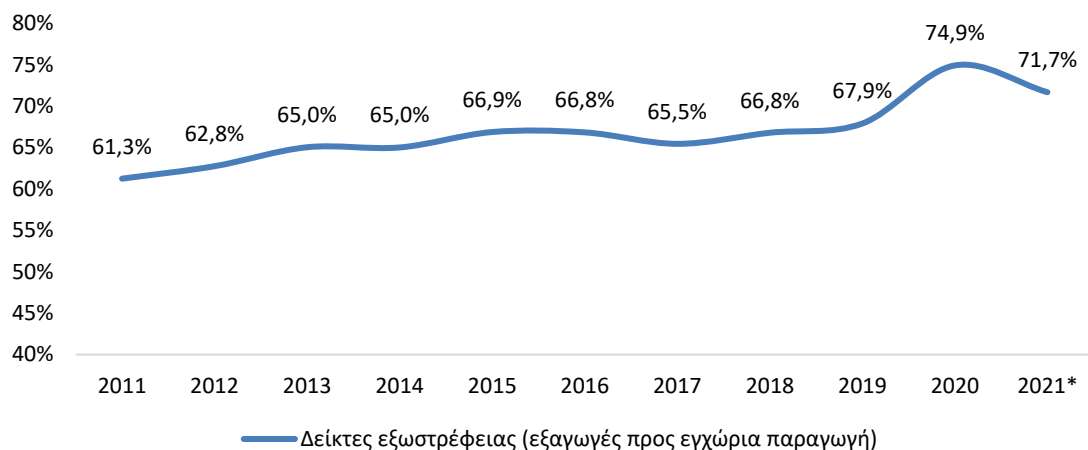
Οι επιχειρηματικές προσδοκίες του κλάδου παραγωγής ποτών υποχώρησαν σημαντικά στη διάρκεια της πανδημίας, με αντίστοιχη μείωση και στην ΕΕ, ενώ κατέγραψαν άνοδο το 2021. Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στον κλάδο Ποτοποιίας παραμένουν χαμηλότερα από την ΕΕ σε όλη την περίοδο 2010-2019, με περιόδους περαιτέρω απόκλισης, όπως το 2016.

Διάγραμμα 4.9. Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στην παραγωγή και διάθεση αλκοολούχων ποτών

Πηγή: DG ECFIN.

Ο δείκτης εξωστρέφειας (εξαγωγές προς εγχώρια παραγωγή) παρουσιάζει αυξητική τάση από το 2017, ενώ κορυφώθηκε το 2020 λόγω της αύξησης των εξαγωγών, που συντελέστηκε παρά τη μείωση της συνολικής παραγωγής και της ζήτησης (Διάγραμμα 4.10).

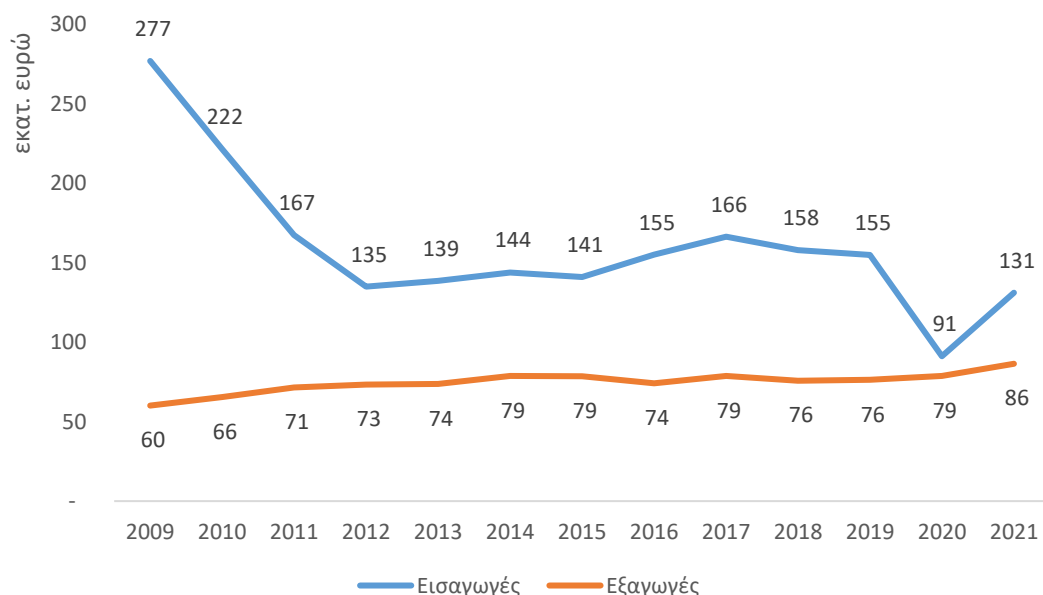
Διάγραμμα 4.10. Δείκτες εξωστρέφειας

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE.

Σε όρους αξίας, οι εξαγωγές αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκαν σε €86 εκ. το 2021, με συνεχή αύξηση από το 2019 (Διάγραμμα 4.11). Αντίθετα, οι εισαγωγές αλκοολούχων ποτών συρρικνώθηκαν κατά 41,1% το 2020, στα €91 εκ. για να επανέλθουν εν μέρει το 2021 στα €131 εκ.

Διάγραμμα 4.11. Εξαγωγές και εισαγωγές αλκοολούχων ποτών σε αξία (εκ. ευρώ)

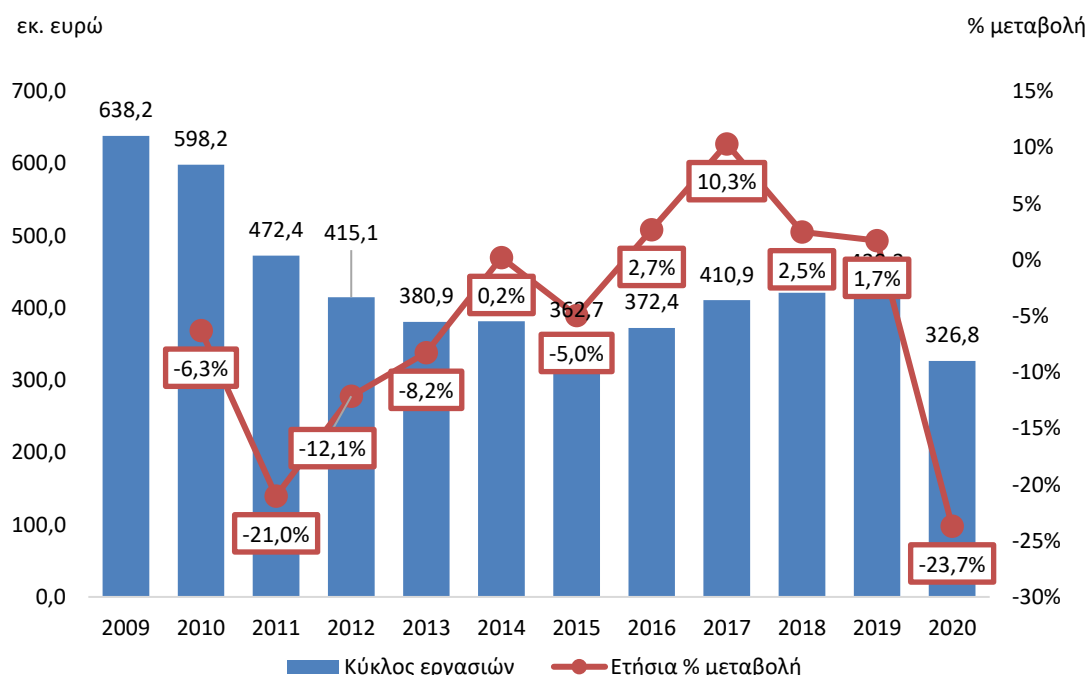

Πηγή: Eurostat, EU Trade By CPA_2008, Κωδικοί 11.01: Απόσταξη, ανακαθαρισμός και ανάμιξη αλκοολούχων ποτών & 11.04: Απόσταξη άλλων αλκοολούχων ποτών

4.3 Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα κλάδου

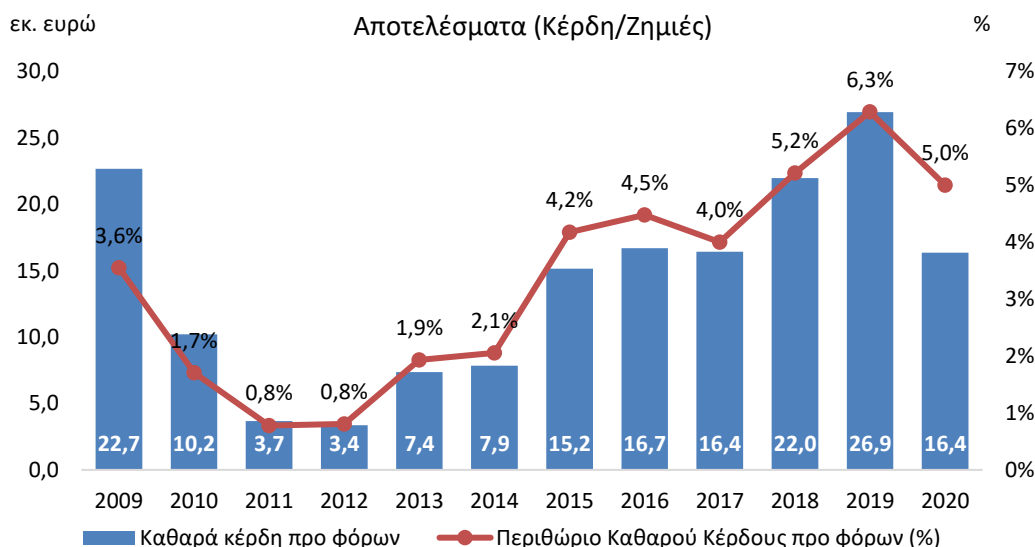
Οι επιπτώσεις της πανδημίας στους κλάδους παραγωγής και χονδρικού εμπορίου ποτών αποτυπώθηκαν και στους δημοσιευμένους ισολογισμούς των εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους τομείς. Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών υποχώρησε κατά 23,7% το 2020, διαμορφώνοντας τις πωλήσεις στα €326,8 εκ. Η πτώση αυτή ήρθε σε συνέχεια της υποχώρησης του κύκλου εργασιών που προκάλεσε η μείωση της αγοράς μετά το 2009, όταν ο κύκλος εργασιών βρισκόταν στα €638,2 εκ. (Διάγραμμα 4.12).

Διάγραμμα 4.12. Κύκλος Εργασιών εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών

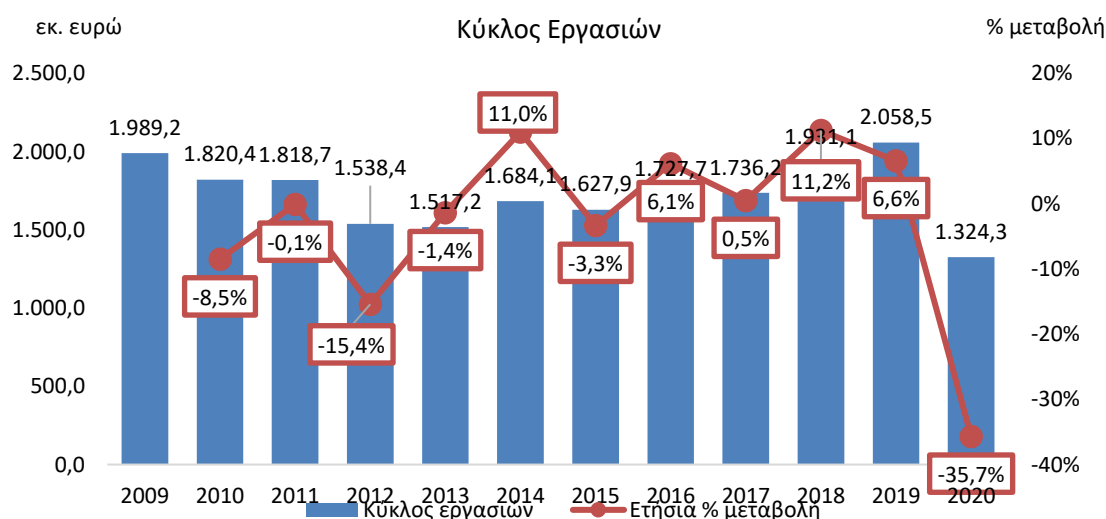
Πηγή: Data.Prisma by ICAP, Επεξεργασία στοιχείων IOBE, Τα στοιχεία προέρχονται από τις εισαγωγικές εταιρείες και τους παραγωγούς

Τα καθαρά κέρδη των εξεταζόμενων εταιρειών διαμορφώθηκαν το 2020 σε €16,4 εκ. – χαμηλότερα κατά €10,5 εκ. σε σύγκριση με το 2019, ενώ είναι μειωμένα και σε σύγκριση με το 2009. Τα κέρδη μετά την πτώση της περιόδου 2009-2012 κατέγραψαν αυξητική τάση, ενώ ενισχύθηκαν σημαντικά την περίοδο 2018-2019, ωστόσο η πανδημία προκάλεσε μια εκ νέου υποχώρηση. Το περιθώριο καθαρού κέρδους των εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ανέκοψε την αυξητική του πορεία που είχε διαμορφωθεί από το 2012, καθώς η σημαντική πτώση των κερδών το 2020, μείωσε το περιθώριο στο 5,0%, έναντι 6,3% το 2019. Η δανειακή επιβάρυνση και η γενική ρευστότητα δεν επηρεάστηκαν το 2020, καθώς οι επιχειρήσεις προσάρμοσαν αντίστοιχα τα επιμέρους στοιχεία τους.

Διάγραμμα 4.13. Καθαρά αποτελέσματα (Κέρδη/Ζημιές) εταιριών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, Επεξεργασία στοιχείων IOBE, Τα στοιχεία προέρχονται από τις εισαγωγικές εταιρείες και τους παραγωγούς

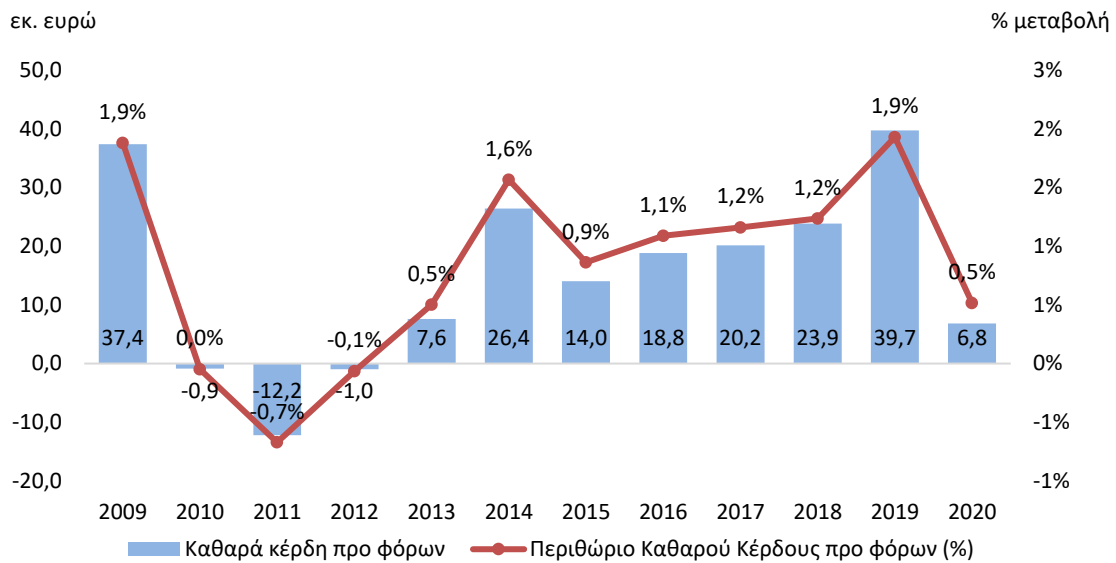
Στο σύνολο του χονδρικού εμπορίου ποτών ο κύκλος εργασιών διαμορφώθηκε το 2020 σε 1,3 δισ. έναντι €2,1 δισ. το 2019⁸. Τα συνολικά αποτελέσματα του κλάδου ήταν θετικά στα €6,8 εκ. το 2020 με πολύ μεγάλη πτώση όμως σε σύγκριση με το 2019. Στο σύνολο του χονδρικού εμπορίου ποτών το περιθώριο καθαρού κέρδους μειώθηκε στο 0,5% το 2020, έναντι 1,9% το 2009. Επιδείνωση καταγράφηκε στη δανειακή επιβάρυνση ως αποτέλεσμα της πανδημίας, με τον δείκτη γενικής ρευστότητας να εξασθενεί.

Διάγραμμα 4.14. Κύκλος Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο ποτών

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, Επεξεργασία στοιχείων IOBE *Δεν περιλαμβάνονται τα στοιχεία για τις εταιρείες ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ Α.Ε. / ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α.Ε. / PERPICO - ΗΒΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.

⁸ Το δείγμα των επιχειρήσεων δεν είναι σταθερό.

Διάγραμμα 4.15. Καθαρά αποτελέσματα (Κέρδη/Ζημιές) επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών

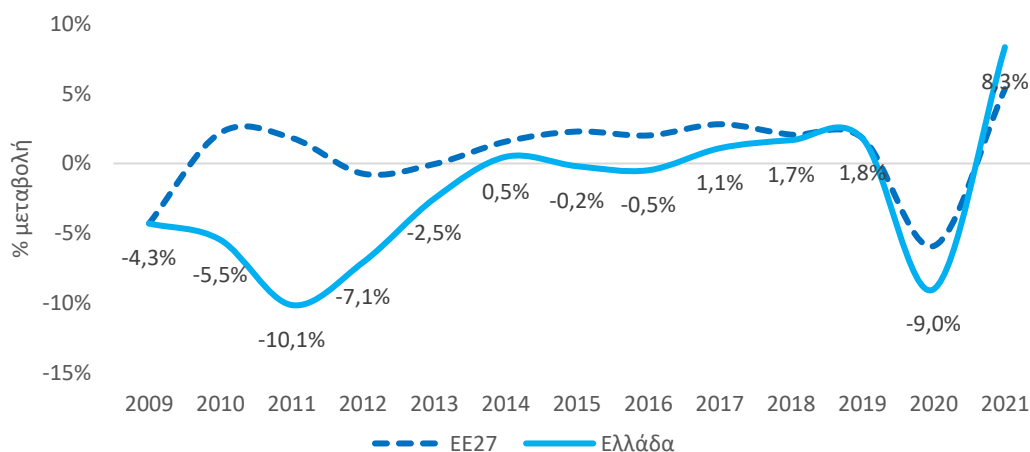

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, Επεξεργασία στοιχείων IOBE *Δεν περιλαμβάνονται τα στοιχεία για τις εταιρείες ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ Α.Ε. / ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α.Ε. / PEPSICO - ΗΒΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.

4.4 Κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες αγοράς αλκοολούχων ποτών

Η ελληνική οικονομία απώλεσε το 26% του εισοδήματός της μέχρι το 2013, ως αποτέλεσμα της περιοριστικής πολιτικής αλλά και της αύξησης των φόρων, ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη καταγράφονταν σαφώς καλύτερες επιδόσεις. Μετά το 2014 το ΑΕΠ ανέκαμψε, με αργό ρυθμό μέχρι το 2016 και κατόπιν γρηγορότερα, αλλά η πανδημία ανέκοψε αυτή την ανοδική πορεία. Λόγω πανδημίας και γενικού Lockdown το ΑΕΠ υποχώρησε το 2020 κατά 9% στην Ελλάδα, έναντι 5,9% στην ΕΕ27 (Διάγραμμα 4.16). Το 2021 οι οικονομίες στην ΕΕ ανέκαμψαν με μέσο ρυθμό 5,3%, ενώ η ελληνική οικονομία και λόγω χαμηλότερης βάσης κατέγραψε ρυθμό μεγέθυνσης 8,3%, ανακάμπτοντας σχεδόν πλήρως από την πανδημία, καθώς βρίσκεται στο 98,6% του επιπέδου του 2019.

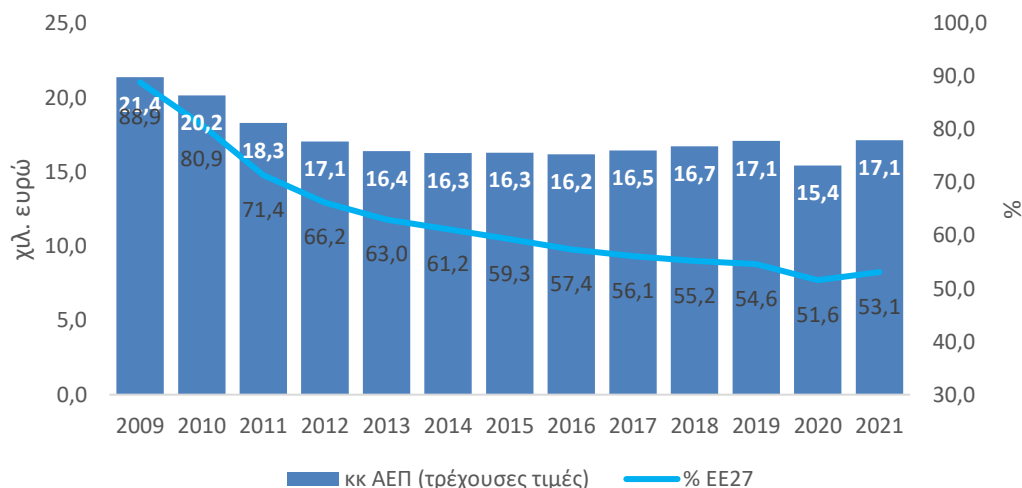
Διάγραμμα 4.16. Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ (%)

Πηγή: Eurostat.

Το κατά κεφαλήν εισόδημα στην Ελλάδα υποχώρησε μετά το 2009, κατά 5 χιλ. ευρώ περίπου την περίοδο 2009-2014, ενώ παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα μέχρι και το 2019 (Διάγραμμα 4.17). Το 2020 το κατά κεφαλήν εισόδημα γνώρισε εκ νέου πτώση, στα 15,4 χιλ. ευρώ, με επαναφορά το 2021 στα προ πανδημίας επίπεδα, παραμένοντας όμως στο ήμισυ σχεδόν του μέσου όρου της ΕΕ27.

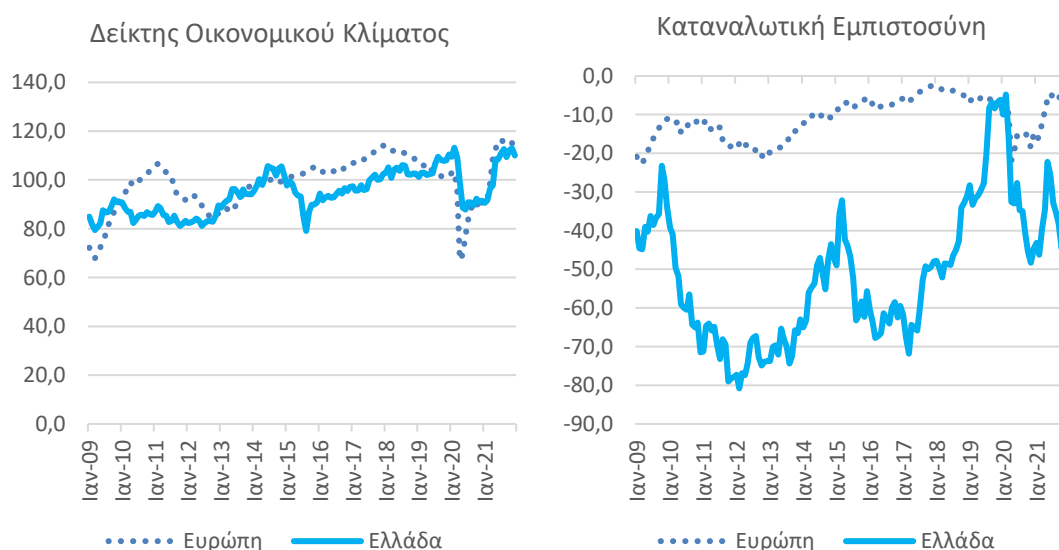
Διάγραμμα 4.17. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα

Πηγή: Eurostat.

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος και η καταναλωτική εμπιστοσύνη εξελίσσονται διαφορετικά στην Ελλάδα, τόσο πριν το 2019, όσο και μετά την πανδημία. Ο δείκτης οικονομικού κλίματος που επηρεάζεται κυρίως από τις επιχειρηματικές προσδοκίες και εν μέρει από τους καταναλωτές, διαμορφώνονταν χαμηλότερα από την ΕΕ, στο μεγαλύτερο διάστημα μέχρι και το 2019, ενώ στην πανδημία η Ελλάδα εμφάνισε σχετικά καλύτερη εικόνα σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ.

Διάγραμμα 4.18. Δείκτης Οικονομικού Κλίματος και Καταναλωτική Εμπιστοσύνη

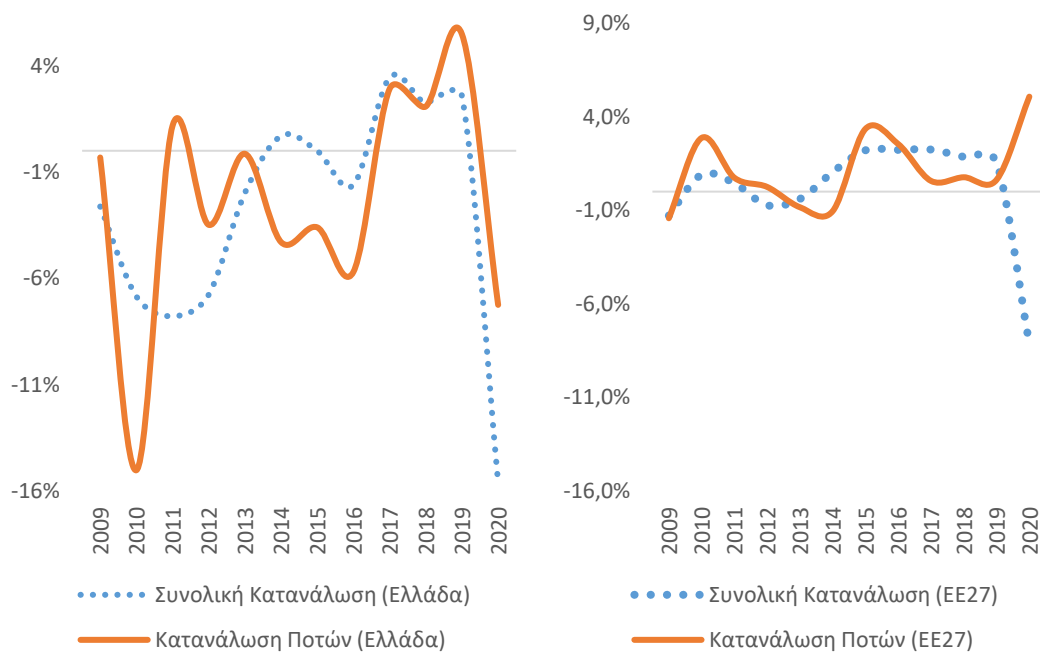

Πηγή: DG ECFIN.

Αντιθέτως, η καταναλωτική εμπιστοσύνη στην Ελλάδα, η οποία τροφοδοτείται από την αντίληψη των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση των ίδιων και της οικονομίας, αποκλίνει διαρκώς από τον μέσο όρο της ΕΕ, με μοναδική περίοδο σύγκλισης το 2019, ενώ η πανδημία προκάλεσε εκ νέου υποχώρηση και απόκλιση.

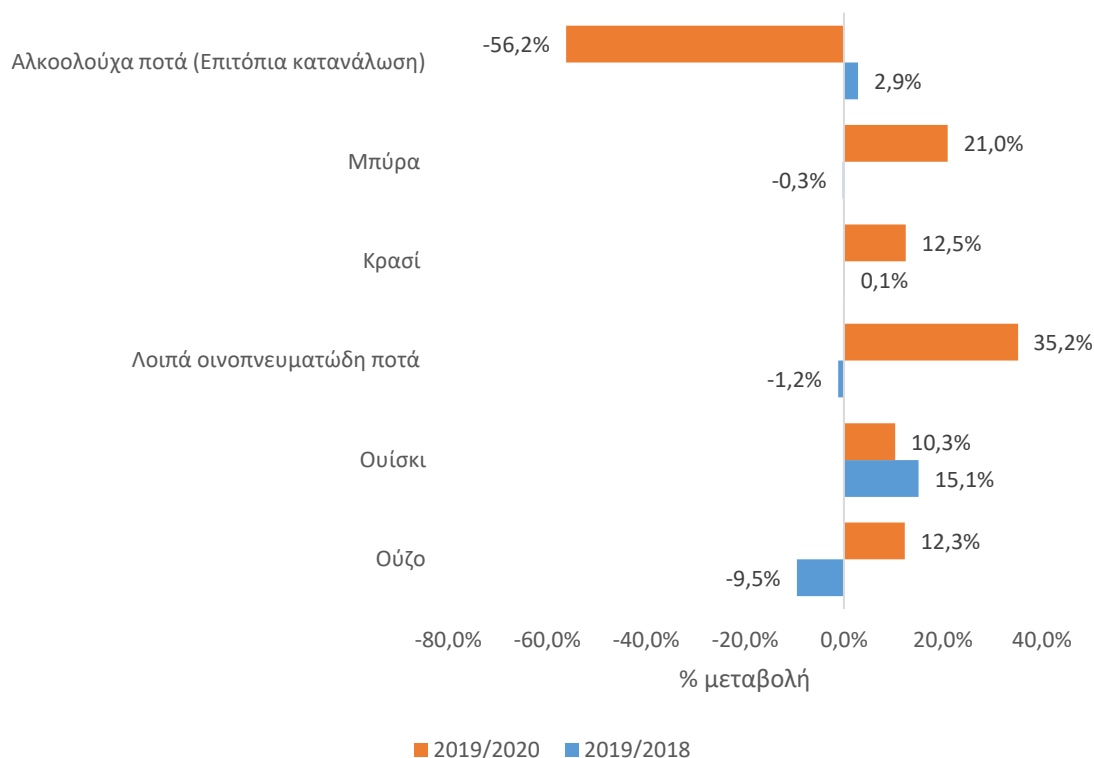
Η πτώση στην καταναλωτική εμπιστοσύνη λόγω πανδημίας αντανακλάται στη δαπάνη των νοικοκυριών, όπως επιβεβαιώνεται από τα επίσημα στοιχεία για την πορεία της ιδιωτικής κατανάλωσης. Η δαπάνη για οινοπνευματώδη ποτά μειώθηκε κατά 7,2% το 2020 στην Ελλάδα, έναντι ισχυρότερης πτώσης της συνολικής κατανάλωσης. Στην ΕΕ η κατανάλωση ποτών αυξήθηκε κατά 5,1%, κινούμενη σε αντίθετη κατεύθυνση από τη συνολική κατανάλωση.

Διάγραμμα 4.19. % μεταβολή κατανάλωσης, Ελλάδα και ΕΕ28, (2015=100)

Πηγή: Eurostat.

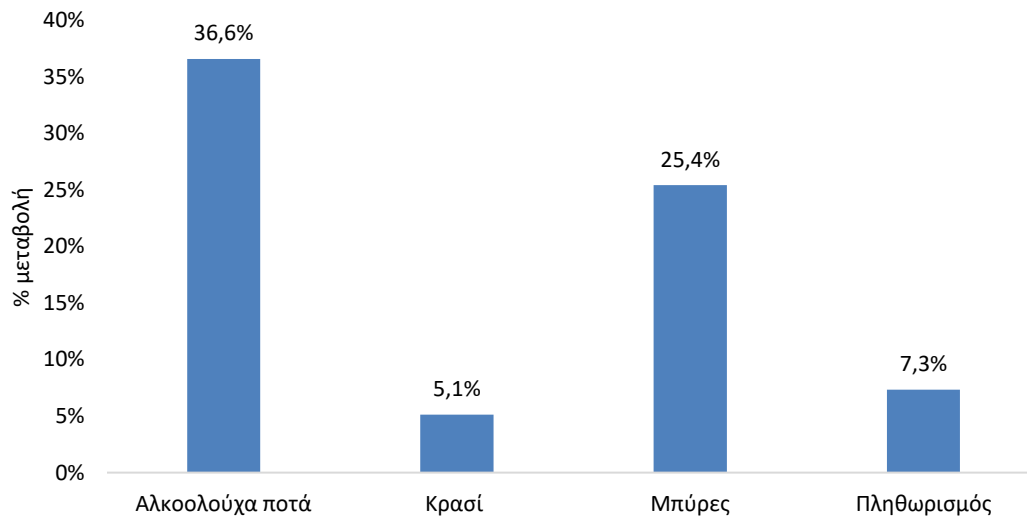
Με βάση τα στοιχεία της έρευνας οικογενειακών προϋπολογισμών της ΕΛΣΤΑΤ, η μέση δαπάνη των νοικοκυριών για την αγορά οινοπνευματωδών ποτών το 2020 μειώθηκε σημαντικά στην επιτόπια κατανάλωση, δηλαδή σε εστίαση και τουρισμό, κατά 38,9%, ενώ η δαπάνη επιτόπια κατανάλωση ήταν ήδη μειωμένη από το 2009 μέχρι και το 2019. Τα παραπάνω έχουν οδηγήσει σε μετατόπιση μεριδίων προς την κατ' οίκον κατανάλωση.

Διάγραμμα 4.20. Μεταβολή μέσης μηνιαίας δαπάνης για οиноπνευματώδη ποτά 2009-2019, 2019-2020

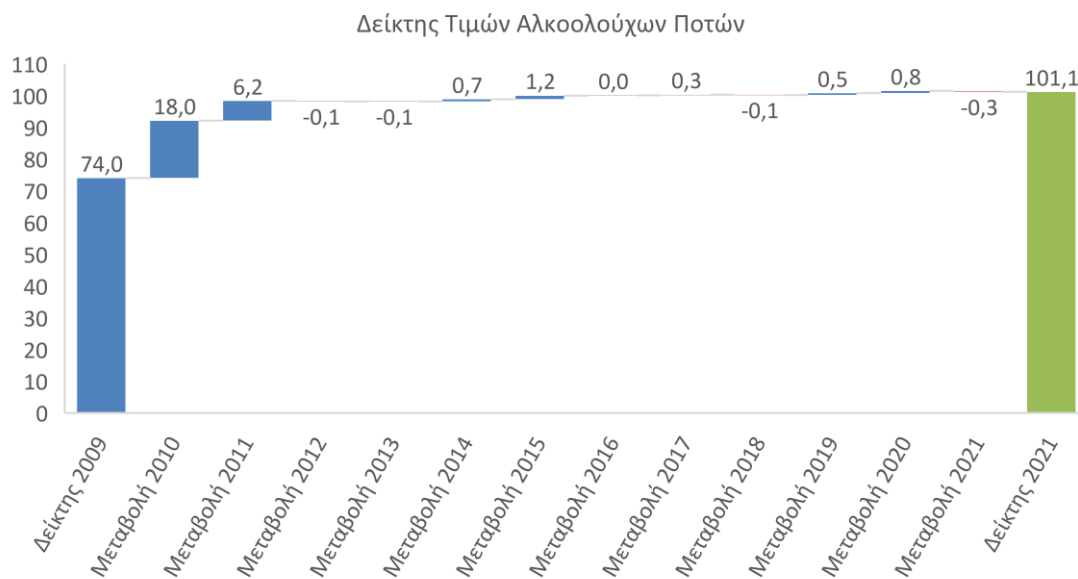
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ., Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών.

Ένας επιπλέον παράγοντας που προσδιόρισε τις εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών ήταν οι τιμές των αλκοολούχων ποτών. Οι τιμές λόγω των διαδοχικών αυξήσεων του ΕΦΚ και του συντελεστή ΦΠΑ, σημείωσαν κατακόρυφη άνοδο το 2010, σε αντίθεση με τις τιμές υποκατάστατων οиноπνευματωδών ποτών, οι οποίες είτε παρουσίασαν πιο ομαλή αύξηση (μπύρα) λόγω μικρότερης επίπτωσης από την αύξηση του ειδικού φόρου, είτε είχαν μια φυσιολογική πορεία (κρασί), σύμφωνη με την τάση των προηγούμενων ετών, λόγω της μη επιβολής ειδικού φόρου κατανάλωσης.

Έτσι, εξαιτίας των αυξήσεων του ΕΦΚ αλλά και του ΦΠΑ, οι τιμές αλκοολούχων ποτών στη λιανική αγορά (off-trade) είναι υψηλότερες κατά 36,6% το 2021 σε σύγκριση με το 2009. Στις υπόλοιπες κατηγορίες ποτών η αύξηση των τιμών ήταν αρκετά χαμηλότερη, με εξαίρεση την μπύρα όπου οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 25,4% την ίδια περίοδο. Στο κρασί οι τιμές είναι αυξημένες κατά 5,1%, ενώ σε σχέση με τη γενική άνοδο των τιμών, τα αλκοολούχα ποτά και η μπύρα εμφανίζουν επιδείνωση στις σχετικές τιμές. Σημειώνεται ότι η αύξηση πραγματοποιήθηκε κυρίως το 2010-2011, ενώ κατόπιν ο δείκτης τιμών δεν παρουσίασε σημαντικές διακυμάνσεις (Διάγραμμα 4.22).

Διάγραμμα 4.21 Δείκτες Τιμών Οινοπνευματωδών ποτών (% μεταβολές 2009-2021)

Πηγή: Eurostat, (Έτος βάσης: 2015=100).

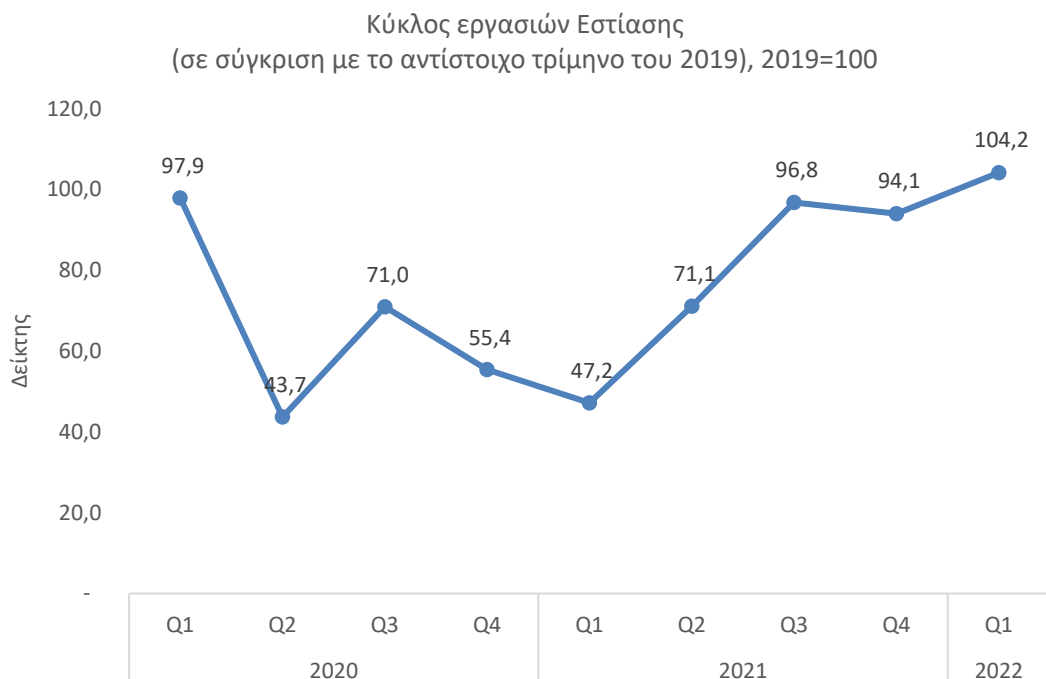
Διάγραμμα 4.22 Εξέλιξη δείκτη τιμών αλκοολούχων ποτών 2009-2021

Πηγή: Eurostat, (Έτος βάσης: 2015=100).

Το επίπεδο δραστηριότητας στους κλάδους φιλοξενίας, εστίαση και τουρισμός, επηρεάζει σημαντικά και την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών. Ο κλάδος εστίασης γνώρισε σημαντική πτώση εσόδων στο μεγαλύτερο μέρος του 2020, ως αποτέλεσμα της επιβολής lockdowns και των περιορισμών αργότερα στη μετακίνηση. Ο κύκλος εργασιών μειώθηκε κατά 56% στο δεύτερο τρίμηνο του 2020, ενώ οι απώλειες περιορίστηκαν στο τρίτο τρίμηνο λόγω και της μειωμένης τουριστικής κίνησης. Η πτώση του κύκλου εργασιών στην εστίαση συνεχίστηκε το πρώτο τρίμηνο του 2021, ενώ κατόπιν καταγράφονται ισχυροί ρυθμοί αύξησης. Συγκρινόμενος με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019 (πριν τη πανδημία) (Διάγραμμα 4.23), ο

κύκλος εργασιών έφτασε σε πολύ χαμηλό επίπεδο στο δεύτερο τρίμηνο του 2020 και στο πρώτο τρίμηνο του 2021, ενώ από το τρίτο τρίμηνο του 2021 έχει επανέλθει κοντά στα επίπεδα του 2019, ένα έτος το οποίο δεν παρουσιάζει τις επιπτώσεις της πανδημίας.

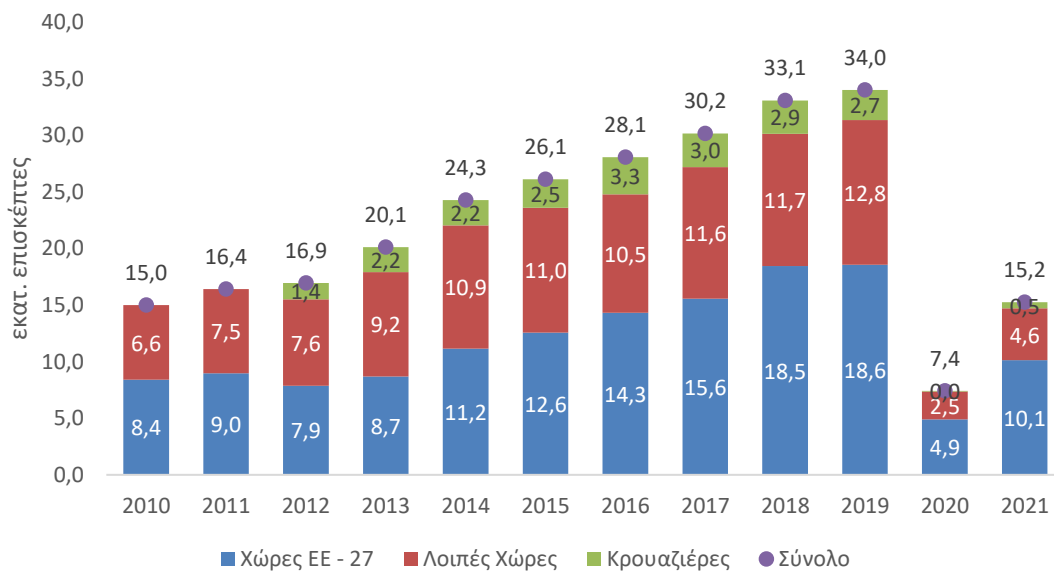
Διάγραμμα 4.23. Κύκλος εργασιών Εστίασης

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

Ο τουρισμός αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της ελληνικής οικονομίας, με επιρροή και στην κατανάλωση ποτών. Οι επισκέπτες έφτασαν τους 34 εκ. το 2019 στο υψηλότερο σημείο που έχει καταγραφεί ιστορικά, με άμεση αύξηση και των τουριστικών εισπράξεων. Η πανδημία προκάλεσε σημαντικό πλήγμα στον τουρισμό, με κατακόρυφη πτώση των ροών τουριστών. Συνολικά οι ταξιδιώτες μειώθηκαν κατά 78% το 2020, δηλαδή σε μόλις 7,4 εκ., ενώ ανάλογα με τις χώρες προέλευσης καταγράφηκαν διαφορετικές μεταβολές. Από τις χώρες της ΕΕ27 οι ροές μειώθηκαν κατά 73,6%, ενώ από τις λοιπές χώρες, λόγω και διαφορετικών υγειονομικών πρωτοκόλλων, οι ταξιδιώτες μειώθηκαν κατά 80,6%. Το 2021 επισκέφτηκαν την Ελλάδα 15,2 εκ. τουρίστες – αριθμός διπλάσιος σε σύγκριση με το 2020, αλλά μόλις το 45% του επιπέδου του 2019.

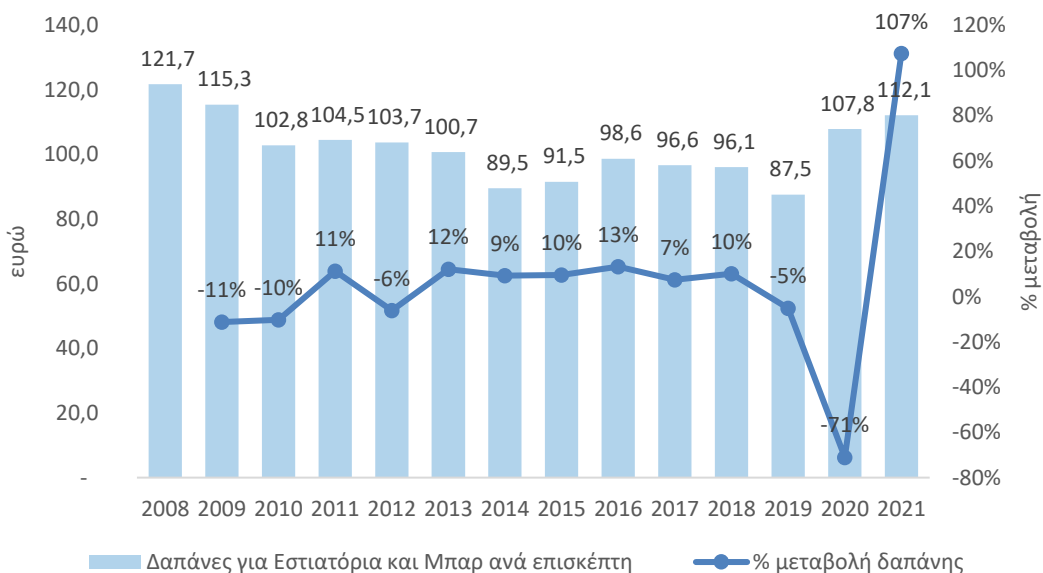
Διάγραμμα 4.24. Αριθμός επισκεπτών

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Οι δαπάνες των τουριστών σε εστιατόρια και μπαρ κατέγραψαν αντίστοιχη μείωση με τον αριθμό των τουριστών, πτώση δηλαδή κατά 71% το 2020 και επαναφορά το 2021 κατά 107% (Διάγραμμα 4.25). Η μέση δαπάνη ανά ταξιδιώτη για τις κατηγορίες εστιατορίων και μπαρ ήταν 107,8 ευρώ το 2020, με αύξηση από το 2019, ενώ παρά τις μειωμένες ροές την περίοδο 2020-2021, η μέση δαπάνη κατέγραψε περαιτέρω άνοδο το 2021 στα 112 ευρώ.

Διάγραμμα 4.25. Δαπάνες τουριστών για εστιατόρια και μπαρ

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Μόνο για την κατηγορία των αλκοολούχων ποτών (χωρίς μπύρα και κρασί), μετρώντας τις ποσότητες που καταναλώνονται, προκύπτει ότι το 2020 η κατανάλωση σε όρους λίτρων αιθυλικής αλκοόλης έφτασε το 1,0 εκ. λίτρα, μειωμένη κατά 69,5% σε σύγκριση με το 2019,

ενώ το 2021 η κατανάλωση επανήλθε στο 72,6% του επιπέδου του 2019, με 751 χιλ. λίτρα. Έτσι, η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών από τους ξένους ταξιδιώτες εκτιμάται ότι αντιστοιχεί στο 5,9% της συνολικής κατανάλωσης το 2021 (σε όρους αιθυλικής αλκοόλης), έναντι 3,1% το 2020 και 7,4% το 2019. Ο Πίνακας 4.1 παρουσιάζει την εκτίμηση της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών από τουρίστες (ανά χώρα προέλευσης) σε λίτρα αιθυλικής αλκοόλης.

Πίνακας 4.1: Εκτίμηση Κατανάλωσης Τουριστών για αλκοολούχα ποτά (Λίτρα αιθυλικής αλκοόλης)

	2019	2020	2021	% 2019/2020	Δείκτης 2021*
Αυστρία	30.534	8.348	25.414	-72,7%	83,2
Βέλγιο	31.879	8.946	22.432	-71,9%	70,4
Γαλλία	83.674	28.744	83.806	-65,6%	100,2
Γερμανία	256.471	114.662	240.408	-55,3%	93,7
Ισπανία	12.489	3.353	7.198	-73,2%	57,6
Ιταλία	48.509	12.900	31.153	-73,4%	64,2
Κύπρος	40.055	17.128	33.839	-57,2%	84,5
Ολλανδία	33.794	11.301	29.868	-66,6%	88,4
Δανία	13.660	4.041	10.844	-70,4%	79,4
Ηνωμένο Βασίλειο	179.026	59.833	109.397	-66,6%	61,1
Ρουμανία	57.805	7.901	34.197	-86,3%	59,2
Σουηδία	17.344	2.814	6.481	-83,8%	37,4
Τσεχία	23.919	5.892	18.150	-75,4%	75,9
Αλβανία	12.739	5.452	8.613	-57,2%	67,6
Αυστραλία	24.913	2.260	1.468	-90,9%	5,9
Ελβετία	28.616	9.995	26.474	-65,1%	92,5
ΗΠΑ	62.618	6.812	32.497	-89,1%	51,9
Καναδάς	18.481	3.504	4.775	-81,0%	25,8
Ρωσία	36.532	1.392	9.283	-96,2%	25,4
Κρουαζιέρα	22.590	640	15.117	-97,2%	66,9
Σύνολο	1.035.648	315.918	751.415	-69,5%	72,6

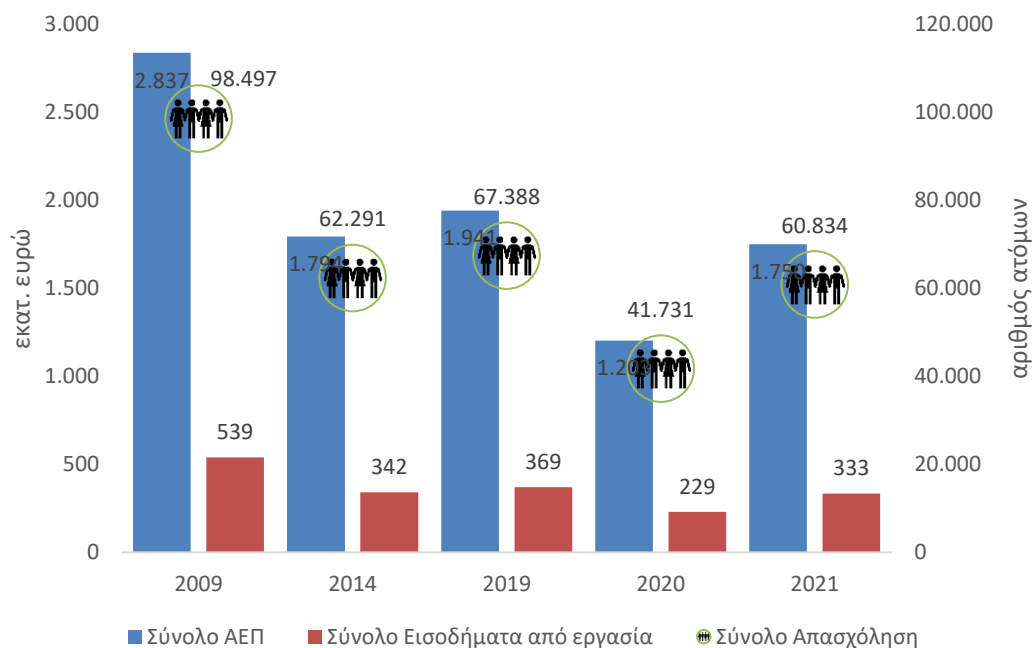
Πηγή: Εκτίμηση IOBE με βάση τα στοιχεία Τουριστών από την ΤτΕ και τα στοιχεία μέσης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Στοιχεία Πληθυσμού +15 Eurostat, * Δείκτης 2021: Συγκριτικά επίπεδα 2021 σε σχέση με το 2019, όπου 2019=100.

4.5 Οι επιπτώσεις της κρίσης στην αγορά αλκοολούχων ποτών

Η ραγδαία πτώση των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών την περίοδο 2009-2019 είχε ευρύτερες αρνητικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας, καθώς ο κλάδος παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων διασυνδέεται με μια ευρύτερη εφοδιαστική αλυσίδα που περιλαμβάνει τους κλάδους του εμπορίου και της φιλοξενίας (HORECA). Η πανδημία προκάλεσε επιπλέον επιπτώσεις σε αυτή την εφοδιαστική αλυσίδα, ασύμμετρες μάλιστα σε σύγκριση με την υπόλοιπη οικονομία, λόγω των αυστηρών περιορισμών στον τουρισμό και την εστίαση. Η εκτίμηση των ανωτέρω επιπτώσεων πραγματοποιείται στην παρούσα μελέτη με τη χρήση ενός υποδείγματος εισροών – εκροών για την ελληνική οικονομία.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών επηρέασε τόσο το ΑΕΠ όσο και την απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας. Ειδικότερα, η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών μέχρι το 2019, οδήγησε σε μείωση του ΑΕΠ στην ελληνική οικονομία κατά €900 εκ. σε σύγκριση με το 2009, ενώ στις απώλειες αυτές η πανδημία πρόσθεσε μια επιπλέον μείωση κατά €738 εκ., η οποία αναπληρώθηκε εν μέρει το 2021, με τον κλάδο να βρίσκεται στο 90% του επιπέδου του 2019. Σημειώνεται ότι για το 2020 έχει εκτιμηθεί μια μετατόπιση της κατανάλωσης από την εστίαση και τον τουρισμό προς την κατ' οίκον κατανάλωση με αλλαγή μεριδίων, η οποία εξομαλύνθηκε το 2021.

Διάγραμμα 4.26. Επίδραση εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

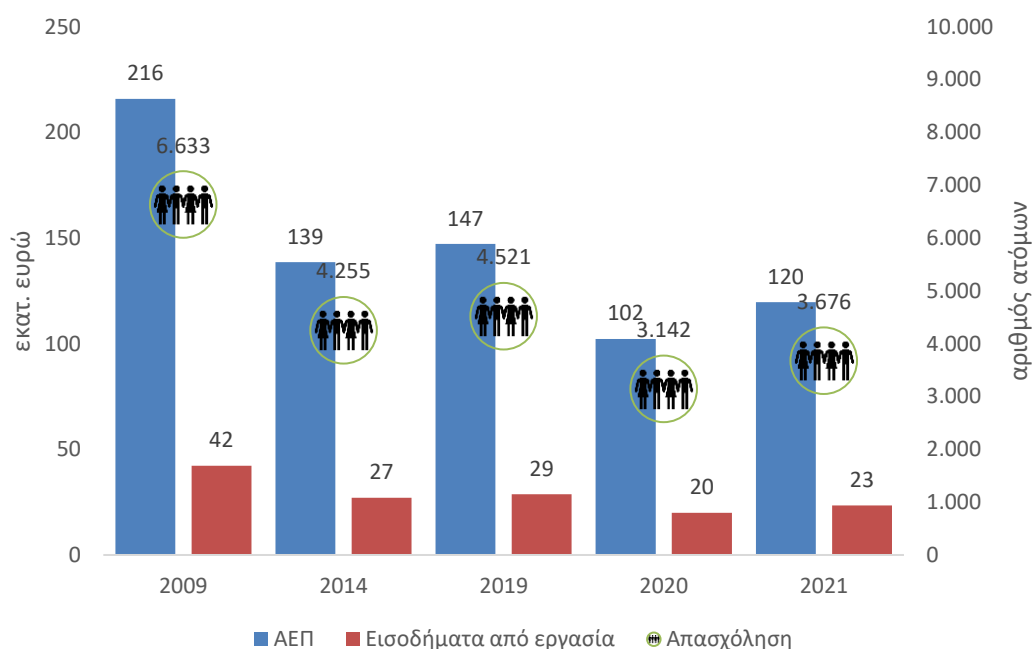
Πηγή: Ανάλυση IOBE.

Μεταξύ 2009 και 2019 η απασχόληση εκτιμάται ότι μειώθηκε κατά 32 χιλ. θέσεις εργασίας (από 98,8 σε 67,4 χιλιάδες θέσεις εργασίας), από τις άμεσες, έμμεσες και προκαλούμενες επιπτώσεις που προήλθαν από τη μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών. Η απασχόληση περιορίστηκε περαιτέρω στις 41,7 χιλ. το 2020 λόγω της πανδημίας, αλλά ανέκαμψε στα 60,8 χιλ. θέσεις εργασίας το 2021.

Ο επιμερισμός των επιπτώσεων από τη μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών στα επιμέρους κανάλια διανομής αλκοολούχων ποτών, οδηγεί σε χρήσιμα συμπεράσματα για τον τρόπο με τον οποίο η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας στα στάδια της εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών αλλά και η πανδημία επηρέασαν το σύνολο της ελληνικής οικονομίας.

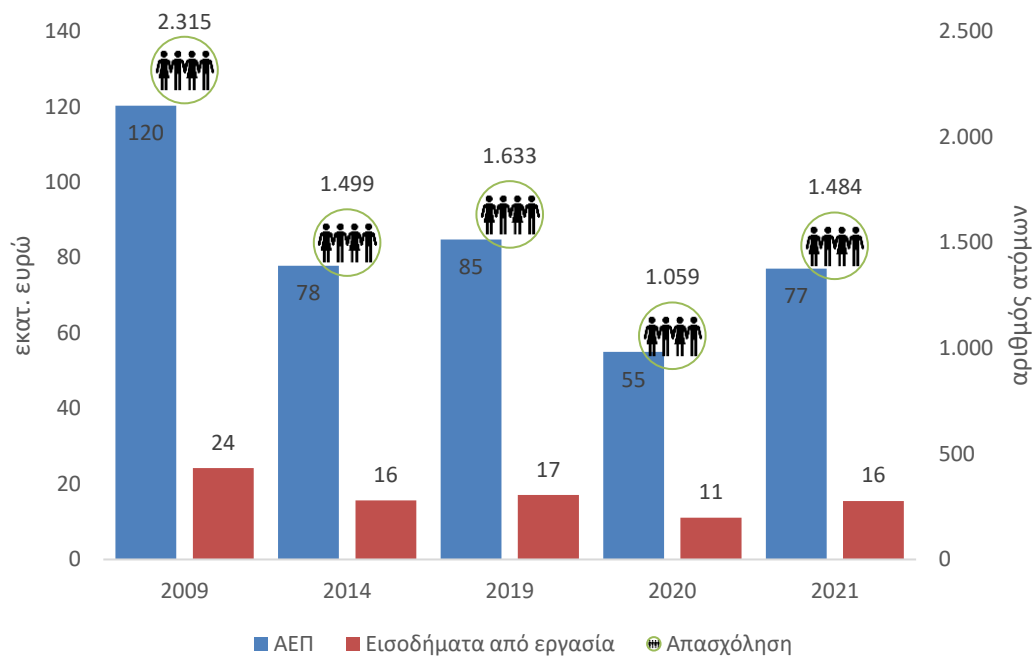
Στην **παραγωγή αλκοολούχων ποτών** το ΑΕΠ είναι κατά €70 εκ. μειωμένο την περίοδο 2009-2019, λόγω της υποχώρησης της παραγωγής αλκοολούχων ποτών, ενώ η πανδημία μείωσε περαιτέρω το ΑΕΠ που δημιουργείται στα €102 εκ. Η απασχόληση μειώθηκε κατά 2,1 χιλ. θέσεις εργασίας, ενώ επιπλέον 1,4 χιλ. θέσεις εργασίας χάθηκαν στην οικονομία λόγω περιορισμού της παραγωγής, με τη συμβολή της παραγωγής να επανέρχεται το 2021 στο 81% του επιπέδου του 2019 (Διάγραμμα 4.27).

Διάγραμμα 4.27. Επίδραση κλάδου παραγωγής αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

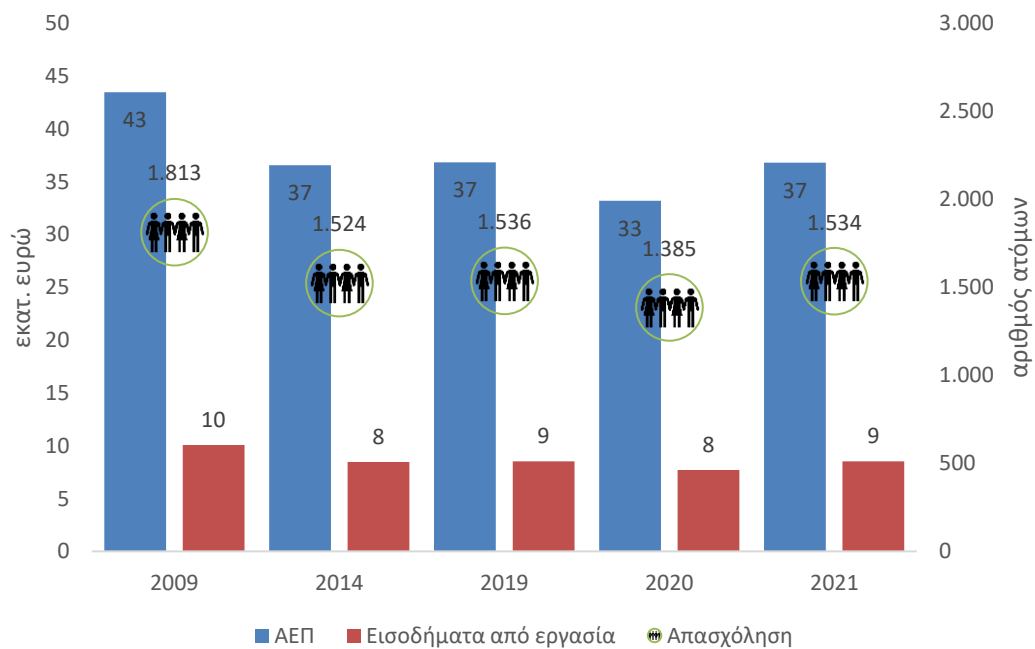
Πηγή: Ανάλυση IOBE.

Η απασχόληση που άμεσα ή έμμεσα συνδέεται με το χονδρικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών μειώθηκε κατά περίπου 700 θέσεις την περίοδο 2009-2019, με επιπλέον μείωση κατά περίπου 600 θέσεις το 2020, ενώ το ΑΕΠ υποχώρησε κατά €65 εκ. μέχρι και το 2020 με μερική επαναφορά το 2021 (Διάγραμμα 4.28).

Διάγραμμα 4.28. Επίδραση χονδρικού εμπορίου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

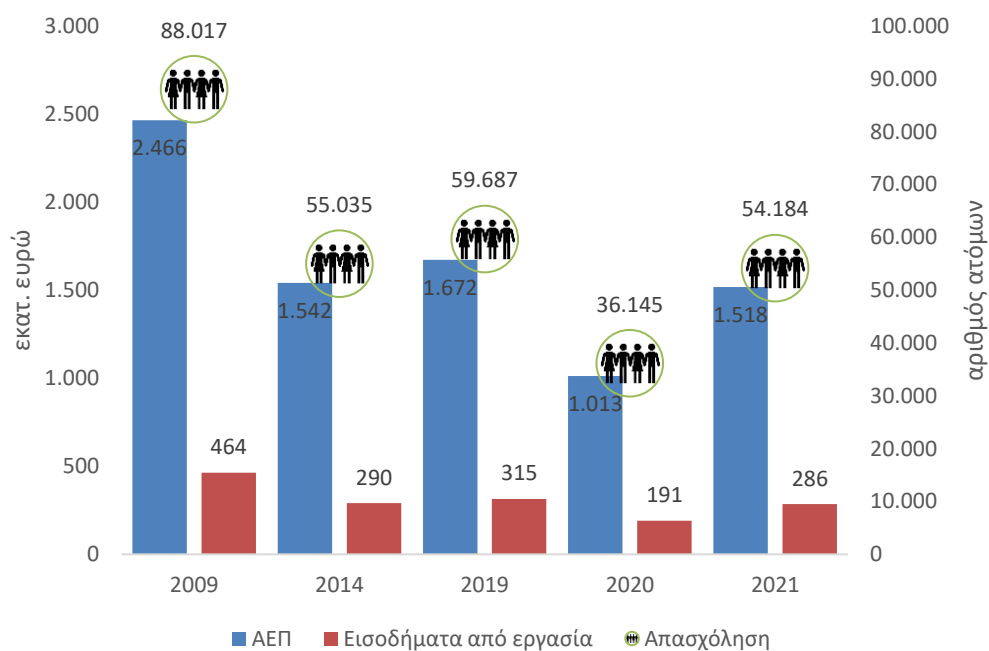
Στο λιανικό εμπόριο οι θέσεις απασχόλησης είναι μειωμένες κατά 400 θέσεις μεταξύ 2009 και 2020, ενώ το ΑΕΠ υποχώρησε κατά €10 εκ. (Διάγραμμα 4.29), καθώς στο λιανικό εμπόριο τα ποσοστά κέρδους είναι σχετικά χαμηλά. Το 2021 το ΑΕΠ και η απασχόληση επανήλθαν στα επίπεδα του 2019.

Διάγραμμα 4.29. Επίδραση λιανικού εμπορίου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

Τέλος, από τη μείωση της δαπάνης για επιτόπια κατανάλωση αλκοολούχων ποτών (HORECA) μεταξύ 2009-2019 εκτιμάται ότι χάθηκαν περίπου 28 χιλ. θέσεις εργασίας, με την πανδημία να προσθέτει άλλες 23,5 χιλ. στις συνολικές απώλειες της απασχόλησης. Η επαναφορά της οικονομίας και των κλάδων φιλοξενίας το 2021, έχει οδηγήσει τη συμβολή του κλάδου στο 90% του επιπέδου του 2019. Οι απώλειες στο ΑΕΠ προσεγγίζουν τα €974 εκ., μέχρι το 2019 με επιπλέον απώλεια €659 εκ. το 2020.

Διάγραμμα 4.30. Επίδραση κλάδου εστίασης (HORECA) στην ελληνική οικονομία

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

5 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΩΝ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ: ΣΤΡΕΒΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

5.1 Η φορολογική πολιτική στα αλκοολούχα ποτά

Σε διεθνές επίπεδο, η φορολόγηση των οινοπνευματωδών ποτών αποτελεί μια σημαντική πηγή δημοσίων εσόδων. Η επιβολή ειδικού φόρου στα οινοπνευματώδη ποτά δικαιολογείται από την προσπάθεια του κράτους να αποθαρρύνει την κατανάλωση τους, λόγω των αρνητικών συνεπειών που μπορεί να προκαλέσει στην υγεία των ατόμων η υπερβολική κατανάλωση, αλλά και των αρνητικών εξωτερικών οικονομικών (externalities) που προκαλεί η κατανάλωσή τους σε τρίτους (π.χ. αυξημένες δαπάνες υγείας, τροχαία ατυχήματα).

Στα οινοπνευματώδη ποτά, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, επιβάλλεται ειδικός φόρος κατανάλωσης (ΕΦΚΟΠ). Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στην Ελλάδα οφείλει να ευθυγραμμίζεται με τις διατάξεις που προβλέπονται στις σχετικές κοινοτικές οδηγίες, οι οποίες έχουν εισαγάγει ρυθμίσεις σχετικά με τη δομή και το ύψος του ειδικού φόρου κατανάλωσης που επιβάλουν τα κράτη μέλη στα οινοπνευματώδη ποτά, με στόχο τη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και τον ισότιμο ανταγωνισμό μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών οινοπνευματωδών ποτών.

Η Οδηγία 92/83/ΕΟΚ ορίζει τις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών οι οποίες υπόκεινται σε επιβολή ειδικού φόρου, καθώς και τη βάση πάνω στην οποία υπολογίζεται ο ειδικός φόρος. Οι κατηγορίες που ορίζει η Οδηγία είναι η μπύρα, το κρασί, άλλα ποτά που υπόκεινται σε ζύμωση, η αιθυλική αλκοόλη (για χρήση στην ποτοποιία) και τα ενδιάμεσα προϊόντα. Περιλαμβάνει επίσης ειδικές διατάξεις που δίνουν τη δυνατότητα επιβολής μειωμένου ειδικού φόρου σε μικρές ζυθοποιίες και αποστακτήρια, σε συγκεκριμένα ποτά και σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές.

Περαιτέρω, η Οδηγία 92/84/ΕΟΚ προσδιόρισε τους ελάχιστους συντελεστές ειδικού φόρου που εφαρμόζονται στην αλκοόλη, στα αλκοολούχα ποτά, στη μπύρα και στο κρασί. Η τήρηση των ελάχιστων συντελεστών δίνει τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό του τελικού ύψους του φόρου. Ο ελάχιστος συντελεστής στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για την αλκοόλη και την αλκοόλη που περιέχεται στα ποτά ορίστηκε σε 550 ευρώ ανά εκατόλιτρο καθαρής αλκοόλης. Στα ενδιάμεσα προϊόντα, ο ελάχιστος συντελεστής ορίστηκε σε 45 ευρώ ανά εκατόλιτρο προϊόντος, στο κρασί ορίστηκε μηδενικός ελάχιστος συντελεστής και στη μπύρα 0,748 ευρώ ανά εκατόλιτρο ανά βαθμό Plato, ή 1,87 ευρώ ανά εκατόλιτρο ανά βαθμό αλκοόλης τελικού προϊόντος.

Αξίζει να επισημανθεί ότι στις 11 Απριλίου 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την έναρξη της **Δημόσιας Διαβούλευσης για την αξιολόγηση & πιθανή αναθεώρηση της οδηγίας 92/84/ΕΟΚ για τους ελάχιστους συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης αλκοόλης**. Σκοπός της διαβούλευσης είναι να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα των ελάχιστων συντελεστών ειδικών φόρων κατανάλωσης για την αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά, οι οποίοι δεν έχουν επικαιροποιηθεί από το 1992, καθώς και της φορολογικής βάσης (όγκος ή περιεκτικότητα των ποτών σε αλκοόλη), προκειμένου να εξακριβωθεί εάν εξακολουθούν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τους στόχους πολιτικής, παρά την εξέλιξη των προτύπων αγοράς και κατανάλωσης.

Όπως αναφέρει η Επιτροπή η διαβούλευση στοχεύει να εξετάσει το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο υπό το πρίσμα του στόχου της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς, αλλά και όσον αφορά την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, την προστασία της δημόσιας υγείας και τους ευρύτερους κοινωνικούς στόχους, καθώς και την προστιθέμενη αξία της δράσης της ΕΕ. Επιπλέον, θα προσδιορίσει τα εκκρεμή ζητήματα και, όπου είναι δυνατόν, τις ορθές πρακτικές για την καλύτερη αντιμετώπιση των ζητημάτων που έχουν προσδιοριστεί. Θα καλύπτει όλες τις κατηγορίες αλκοολούχων ποτών και το σύνολο των κρατών μελών και θα προσδιορίζονται οι περιοχές και τα κράτη μέλη που επηρεάζονται περισσότερο από τις ισχύουσες ρυθμίσεις. Η ανάλυση θα επικεντρωθεί στην περίοδο από το 2010 έως σήμερα.

5.2 Φορολογικό πλαίσιο οινοπνευματωδών- Ελλάδα

Στην Ελλάδα οι επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών έχουν διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση. Ο υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚ, ο οποίος υπολογίζεται επί 100 λίτρων αιθυλικής αλκοόλης του προϊόντος, εφαρμόζεται σε όλα τα αλκοολούχα ποτά (ουίσκι, βότκα, τζιν κ.ά.), πλην ούζου και τσίπουρου, όπου σε αυτά ο ΕΦΚ υπολογίζεται στο ήμισυ του φόρου. Το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διήμερων ή χύμα τσίπουρο) για προσωπική χρήση ή για περιορισμένη εμπορική εκμετάλλευση φορολογούνται με εφάπαξ κατ' αποκοπή φόρο ύψους 0,59 ανά λίτρο τελικού προϊόντος⁹ ή €1,4 ανά λίτρο αιθυλικής αλκοόλης. Η μπύρα φορολογείται με διαφορετικό τρόπο και με την αύξηση που σημειώθηκε τον Ιούνιο του 2016, ο φόρος στη μπύρα διαμορφώθηκε στα ίδια επίπεδα σχεδόν με το ούζο και το τσίπουρο. Τέλος, από τον Ιανουάριο του 2019 καταργήθηκε ο φόρος €0,20 ανά λίτρο που είχε επιβληθεί το 2016 στο κρασί.

Τα αλκοολούχα ποτά έχουν υποστεί 8 αυξήσεις στη φορολογία από το 1998 με τις 4 από αυτές να έχουν λάβει χώρα μέσα σε 18 μήνες στο διάστημα 2009-2010 οδηγώντας σε υπερδιπλασιασμό του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών από τα €1.135 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης το 2008, στα €2.550 με την τελευταία αύξηση τον Ιούλιο του 2010¹⁰. Η συνολική αύξηση του ΕΦΚ το 2010 ήταν 87% σε σχέση με το 2009 και 125% σε σχέση με το φορολογικό καθεστώς 2005-2008. Στην μπύρα ο ΕΦΚ σημείωσε την ίδια περίοδο ανάλογη ποσοστιαία αύξηση, ωστόσο η αύξηση του 2016 διαμόρφωσε τη φορολογία στην μπύρα στο ήμισυ του επιπέδου των αλκοολούχων ποτών (Διάγραμμα 5.1).

Εκτός, όμως, από την αύξηση του ΕΦΚ, από το 2010 έχει αυξηθεί και ο ΦΠΑ κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες (σε 24% από 19%) (Πίνακας 5.1). Η αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ, δημιουργεί περαιτέρω πιέσεις στην κατανάλωση αλκοολούχων ποτών, καθώς σε συνδυασμό με την αύξηση του ΕΦΚ, οι τελικές τιμές των αλκοολούχων ποτών κατέγραψαν σημαντική άνοδο.

⁹ Νόμος 2960/2001, Εναλλακτικά €0,59 ανά κιλό τελικού προϊόντος.

¹⁰ Περιλαμβάνονται εισφορές για ταμείο χημικών και χαρτόσημο.

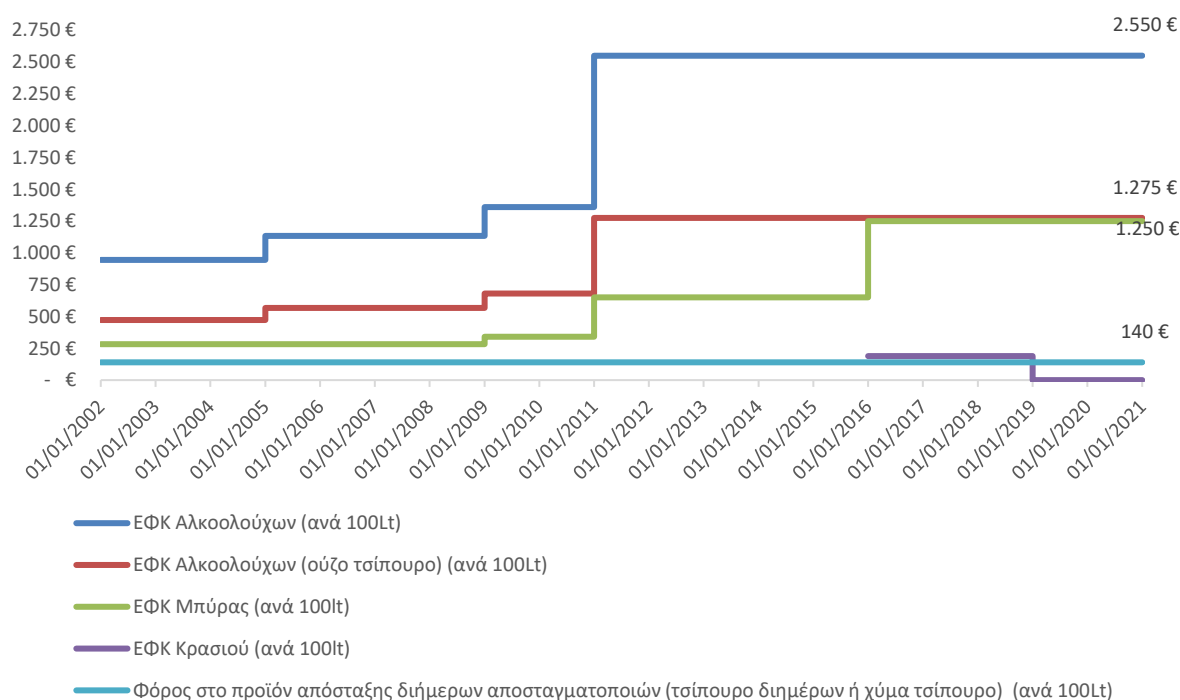
Πίνακας 5.1. Μεταβολές φορολογικών συντελεστών στα οινοπνευματώδη ποτά

Έτος / μήνας	Μεταβολή ΕΦΚ Αλκοολούχων	Μεταβολή ΕΦΚ Μπύρας	ΕΦΚ Κρασιού	Μεταβολή ΦΠΑ	Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στο προϊόν απόσταξης των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών
1998	+1,50%				
1999	+8,70%				
2000	+3%	+3%			
2001		-3%*			
2005	+20%			19% από 18%	
2009	+20%	+20,4%			
2010	Ιανουάριος	+20%	+19,9%		
	Μάρτιος	+20%	+20,2%	21% από 19%	
	Μάιος	+30%	+32,7%		
	Ιούλιος			23% από 21%	
2016	Ιανουάριος		0,20 €/lt		
	Ιούνιος	+92,3%		24% από 23%	
2019			κατάργηση		
2022	Απρίλιος				€370

Πηγή: ΙΟΒΕ, Ανάλυση φορολογικής νομοθεσίας. *Το 2001 αναιρέθηκε η αύξηση του 2000.

Έτσι, ο ΕΦΚ στα αλκοολούχα έχει κλιμακωθεί και παραμένει σε υψηλά επίπεδα από το 2010, συμπαρασύροντας και τον ΕΦΚ στο ούζο και στο επίσημο τσίπουρο, καθώς υπολογίζεται στο 50% του ΕΦΚ που επιβάλλεται στα αλκοολούχα ποτά. Ο φόρος στο προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών είναι σταθερός στα 140 ευρώ μέχρι τις 31/3/2022, καθώς η αλλαγή του συντελεστή θα πραγματοποιηθεί μετά την αποστακτική περίοδο 2021-2022.

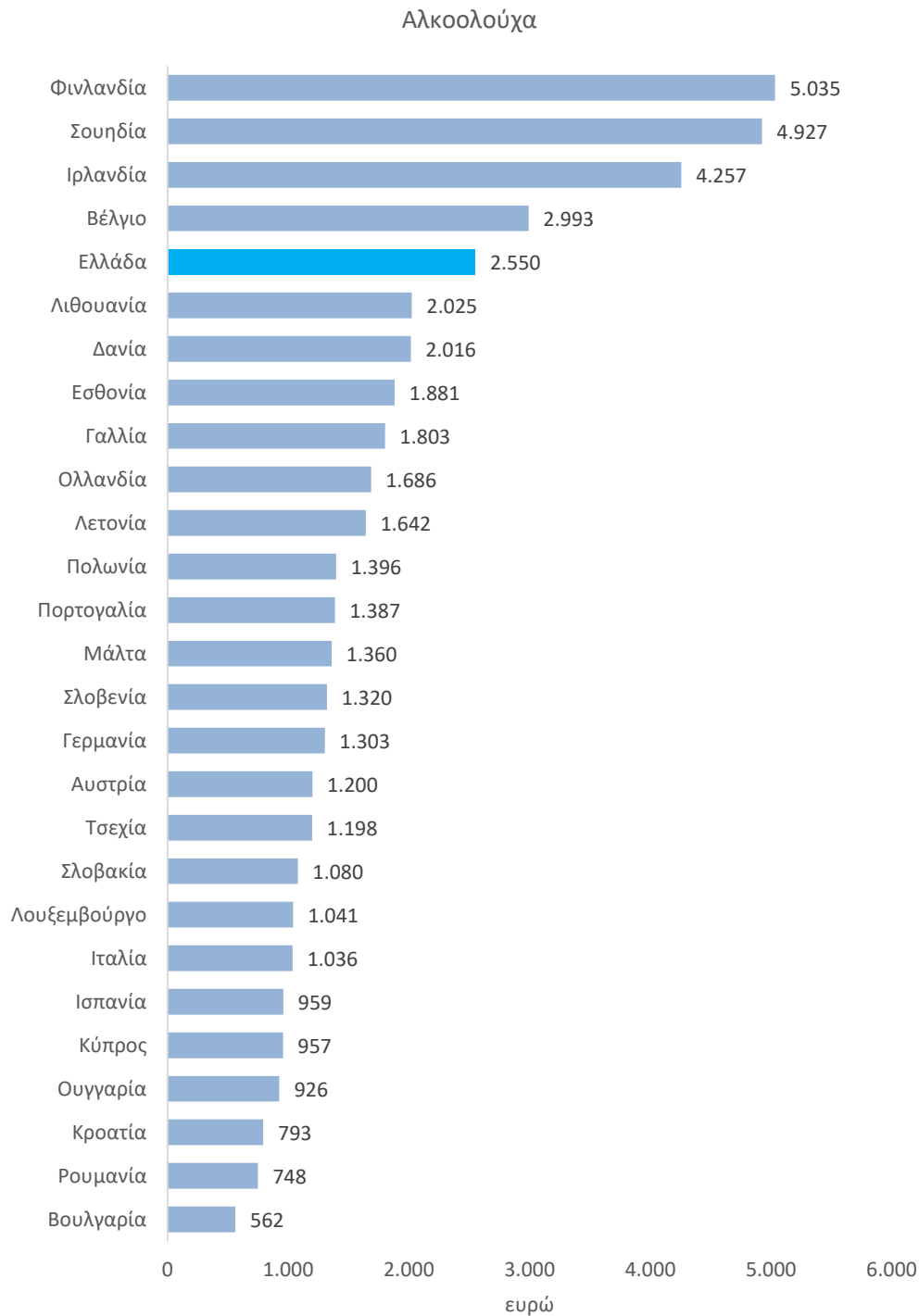
Διάγραμμα 5.1. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ* 2002-2021

Πηγή: Spirits Europe, Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ.

Ο ΕΦΚ αλκοολούχων στην Ελλάδα βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ, με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, ενώ τους υψηλότερους συντελεστές παρουσιάζουν συνήθως χώρες της βόρειας Ευρώπης, οι οποίες για κοινωνικούς λόγους επιβάλλουν υψηλούς συντελεστές στο αλκοόλ.

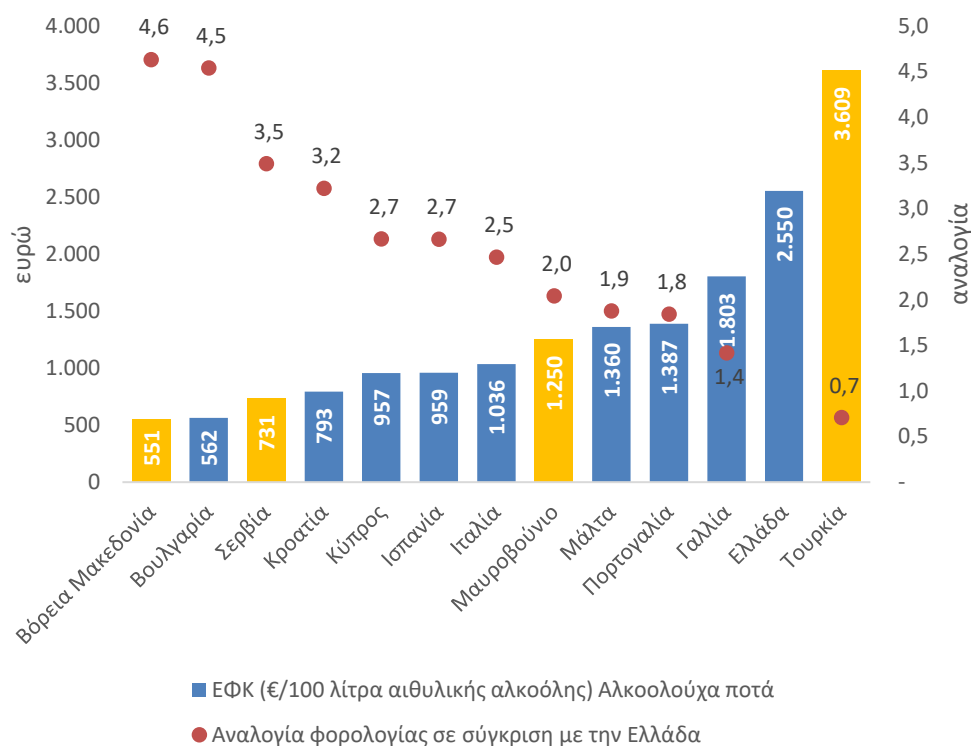
Διάγραμμα 5.2. Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης Αλκοολούχων Ποτών ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης ανά χώρα (Ιανουάριος 2021)

Πηγή: Spirits Europe.

Ταυτόχρονα, ο ΕΦΚ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο όρο των ανταγωνιστικών χωρών που ανήκουν στην ΕΕ (χωρίς την Τουρκία) και τείνουν να συγκλίνουν σε ένα κοινό φορολογικό πλαίσιο, είναι υψηλότερος κατά περίπου €1.400. Η Ελλάδα έχει τον υψηλότερο συντελεστή ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών ανάμεσα σε γειτονικές και σε ανταγωνιστικές τουριστικές χώρες, κάτι που ευνοεί τις διασυνοριακές αγορές και το παράνομο εμπόριο. Για παράδειγμα ο ΕΦΚ στην Ελλάδα είναι κατά 4,6 φορές υψηλότερος σε σύγκριση τη Βόρεια Μακεδονία, κατά 4,5 φορές σε σύγκριση με τη Βουλγαρία και κατά 3,5 φορές περίπου υψηλότερος από τη Σερβία. Σε σύγκριση με χώρες που προσφέρουν αντίστοιχο τουριστικό προϊόν, η Ελλάδα έχει κατά €747 υψηλότερο ΕΦΚ από την Γαλλία και πάνω από €1.515 από την Ιταλία, την Ισπανία και την Κύπρο. Σημειώνεται ότι σε αρκετές χώρες καταγράφηκε αύξηση του ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά το τελευταίο διάστημα, αφήνοντας όμως την απόσταση με την Ελλάδα σχεδόν ανεπηρέαστη, λόγω του ήδη υψηλού συντελεστή στην Ελλάδα. Η συγκυρία της πανδημίας έδειξε ότι η αύξηση των φορολογικών συντελεστών αποτελεί μια επιλογή για την ενίσχυση των φορολογικών εσόδων, με την προϋπόθεση ότι το υφιστάμενο ύψος των φορολογικών συντελεστών είναι χαμηλό ή βρίσκεται κοντά στον μέσο όρο άλλων κρατών, δηλαδή δεν έχει εξαντληθεί η φορολογική βάση και η δυνατότητα είσπραξης. Σημειώνεται ότι μετά την πανδημία, 6 χώρες (Λετονία, Λιθουανία, Κροατία, Φινλανδία, Γαλλία και Ρουμανία) αύξησαν τον ΕΦΚ στο αλκοόλ, όπου με εξαίρεση τη Φινλανδία η οποία τον αύξησε κατά 3,2%, οι υπόλοιπες χώρες παρουσιάζουν χαμηλότερους συντελεστές από την Ελλάδα. Η μέγιστη αύξηση ήταν 13,2% στην Κροατία, με αποτέλεσμα ο ΕΦΚ να φτάσει τα 793 ευρώ (ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης), ενώ η αύξηση στη Γαλλία ήταν 0,9%.

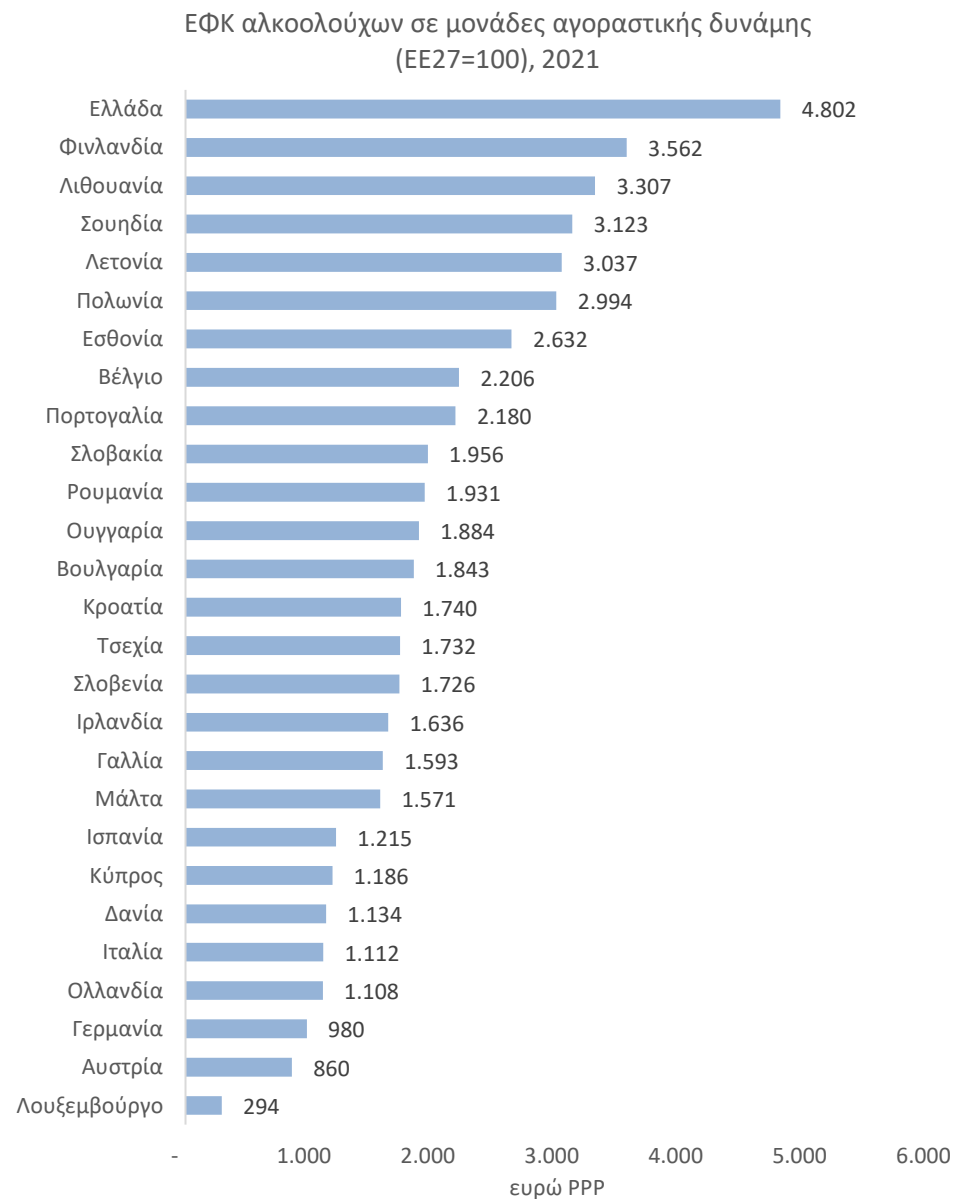
Διάγραμμα 5.3. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (γειτονικές ή τουριστικά ανταγωνιστικές χώρες), Ιανουάριος 2021

Πηγή: Spirits Europe

Στο Διάγραμμα 5.4 έχει υπολογιστεί ο ΕΦΚ των αλκοολούχων ποτών σε όλες τις χώρες, σταθμίζοντας με τη σχετική θέση του εισοδήματος κάθε χώρας ως προς τον μέσο όρο της ΕΕ27. Η Ελλάδα βρίσκεται το 2021 στην πρώτη θέση ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ, με €4.802 φόρο, έναντι του ονομαστικού ΕΦΚ €2.550. Η υψηλή τιμή για την Ελλάδα σημαίνει ότι λόγω του χαμηλότερου κατά κεφαλήν εισοδήματος, ο ΕΦΚ επιβαρύνει δυσανάλογα τους καταναλωτές. Αντίστοιχα, σε χώρες με υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα όπως η Φινλανδία και η Σουηδία, οι υψηλοί ΕΦΚ αλκοολούχων €3.562 στη Φινλανδία και €3.123 στη Σουηδία είναι στην πραγματικότητα ηπιότεροι σε σύγκριση με την ονομαστική τους τιμή (€5.035 στη Φινλανδία και €4.927 στη Σουηδία).

Διάγραμμα 5.4. Κατάταξη ΕΦΚ στα αλκοολούχα στην ΕΕ με προσαρμογή ως προς το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα, 2021

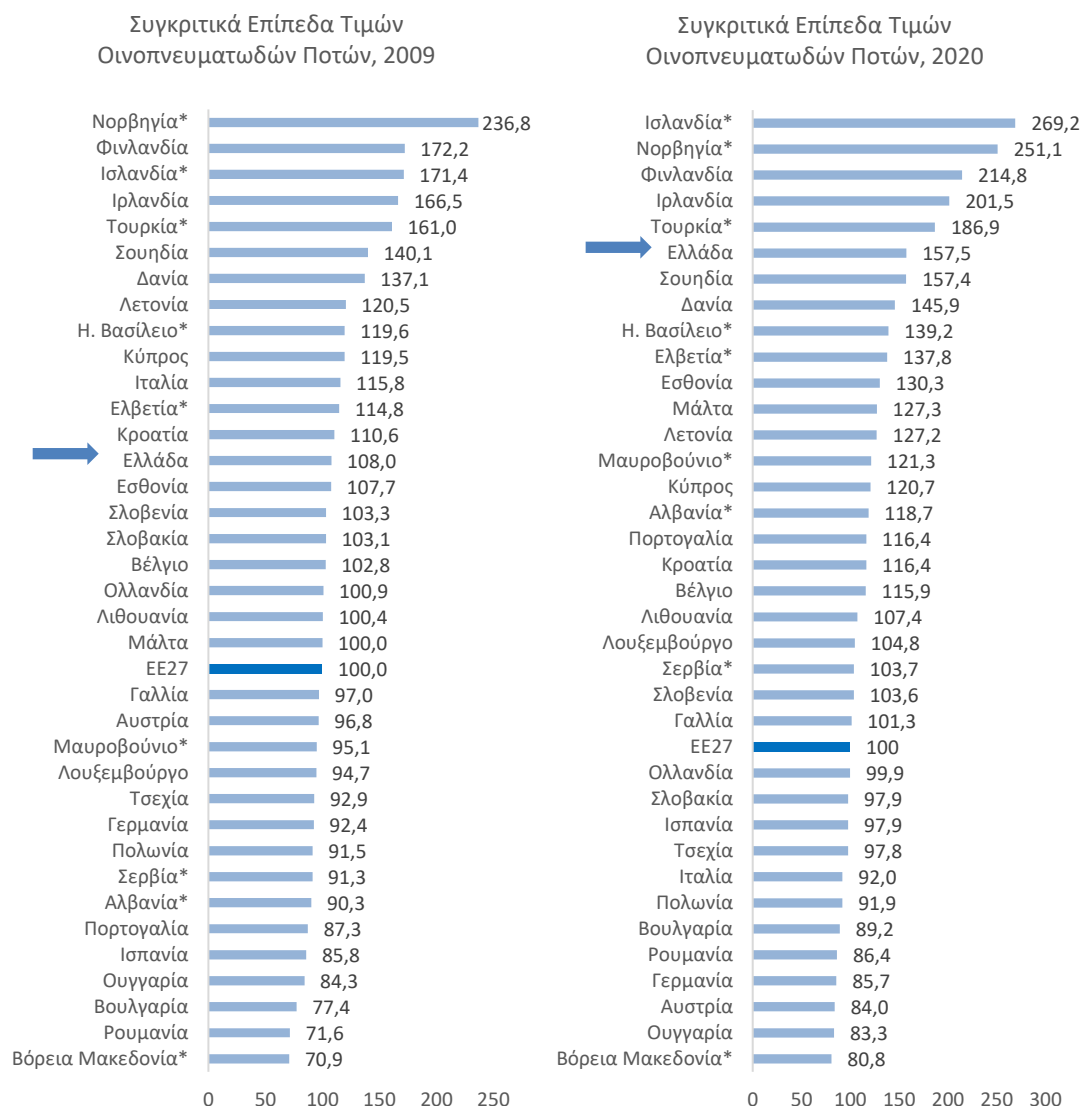

Πηγή: Spirits Europe, Eurostat, IOBE.

5.3 Φορολογία αλκοολούχων ποτών και τιμές λιανικής πώλησης

Ενδεικτικό των επιπτώσεων που είχαν στις τιμές οι διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚ και του ΦΠΑ είναι το γεγονός ότι η τιμή λιανικής πώλησης αλκοολούχων ποτών καταγράφει σημαντική αύξηση μετά το 2009. Στην Ελλάδα οι τιμές ήταν κατά 8% υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2009, ενώ πλέον είναι κατά 57,5% υψηλότερες. Πιο υψηλές τιμές από την Ελλάδα, σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, εμφανίζουν χώρες της βόρειας Ευρώπης και η Τουρκία.

Διάγραμμα 5.5. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών Οινοπνευματωδών Ποτών σε μονάδες αγοραστικής δύναμης¹¹, 2009 και 2020

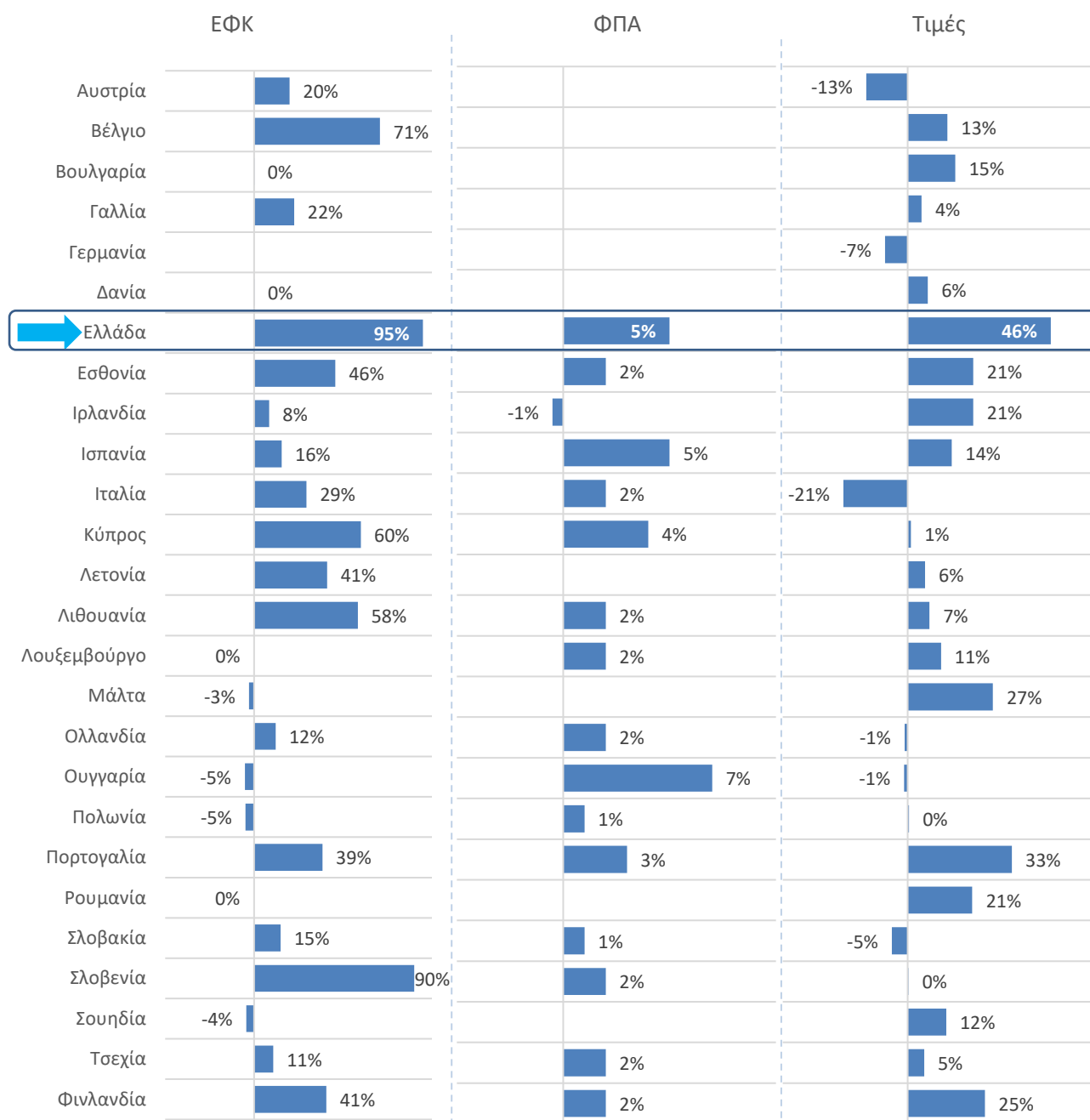

Πηγή: Eurostat, *οι χώρες εκτός ΕΕ.

¹¹ Οι Ισοδύναμες Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (PPP) χρησιμοποιούνται για να αναλύσουν τις διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ χωρών. Οι Ισοδύναμες Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης υποδηλώνουν πόσες μονάδες του εθνικού νομίσματος απαιτείται σε μια χώρα για να έχει αντίστοιχη αγοραστική δύναμη 1 ευρώ στην ΕΕ. Η ΕΕ27 δηλώνει το 100 με βάση το οποίο συγκρίνονται όλες οι υπόλοιπες χώρες.

Εξετάζοντας τις αυξήσεις του ΕΦΚ και του ΦΠΑ ανά χώρα, διαπιστώνεται ότι στην Ελλάδα η αύξηση του ΕΦΚ κατά 95% την περίοδο 2009-2021 ήταν η υψηλότερη, ενώ ακολουθεί η Σλοβενία με 90%. Ταυτόχρονα, η Ελλάδα έπειτα από 3 αυξήσεις του ΦΠΑ που τον οδήγησαν κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα, έχει από τον υψηλότερο συντελεστή στην ΕΕ μετά από την Ουγγαρία. Το συνδυαστικό αποτέλεσμα αυξήσεων στον ΕΦΚ και τον ΦΠΑ είναι οι αυξήσεις τιμών σε μονάδες αγοραστικής δύναμης να πλησιάζουν το 50%.

Διάγραμμα 5.6. Μεταβολή ΕΦΚ, ΦΠΑ και τιμών 2009-2021

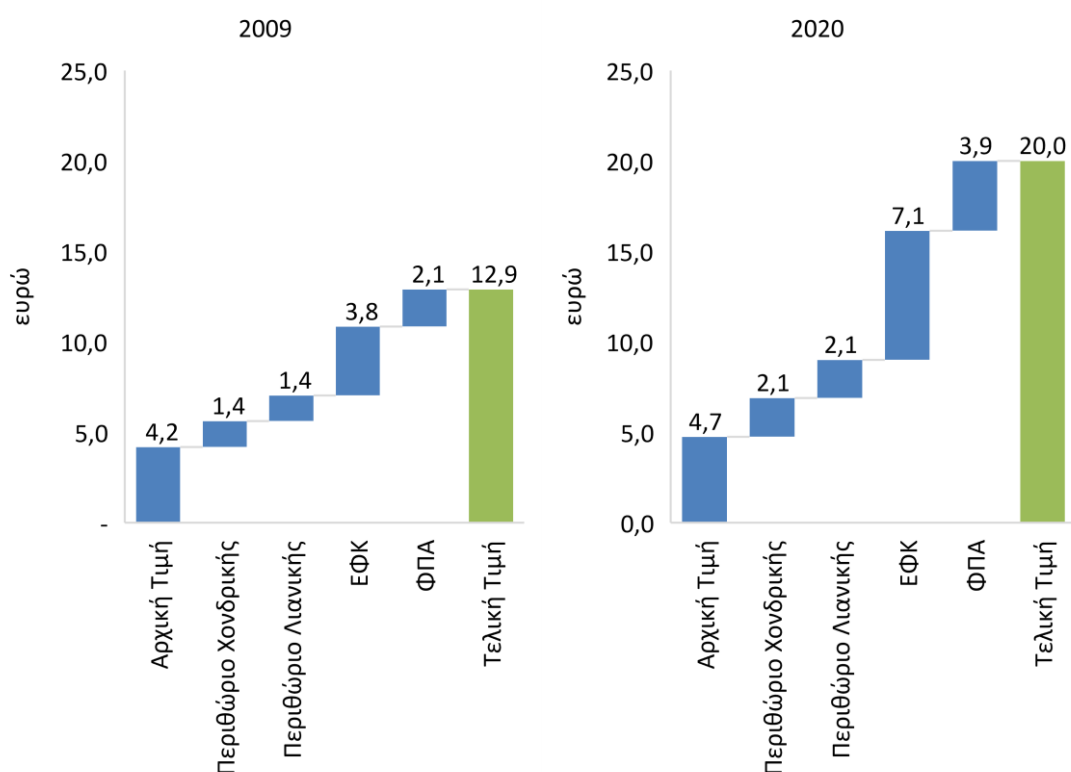

Πηγή: Eurostat

Έτσι, εκτός από τις στρεβλώσεις στην αγορά οινοπνευματωδών ποτών που προκλήθηκαν από την αύξηση των συντελεστών ΕΦΚΟΠ, η αύξηση των φόρων και των τιμών έχει πρόσθετες αρνητικές επιπτώσεις. Ειδικότερα, αυξάνει τα κίνητρα για παράνομο εμπόριο και διασυννοριακές αγορές αλκοολούχων ποτών από γειτονικές χώρες με χαμηλότερους συντελεστές ΕΦΚ και επιδεινώνει την ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι τιμές λιανικής των οινοπνευματωδών ποτών στην Ελλάδα, ενώ βρίσκονταν κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ27 το 2009, είναι πλέον υψηλότερες κατά 57,5%, αλλά και σημαντικά υψηλότερες σε σύγκριση με γειτονικές χώρες και ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς. Βασική αιτία για τη διαφοροποίηση του επιπέδου τιμών είναι ο εμφανώς υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚ που εφαρμόζεται στην Ελλάδα (Διάγραμμα 5.5).

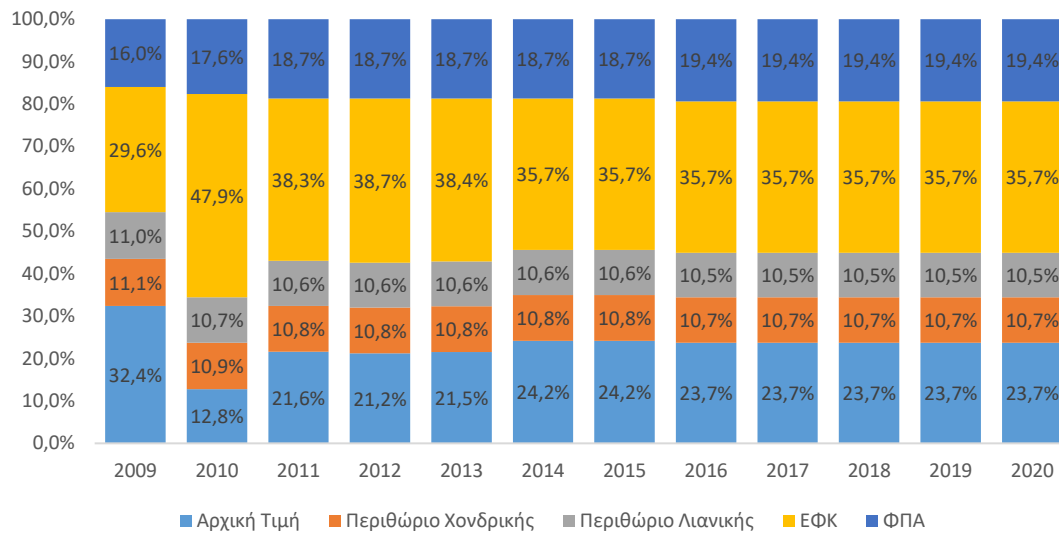
Συγκεκριμένα για μια τυπική φιάλη αλκοολούχου ποτού με τιμή προ φόρων €4,2, η επιβάρυνση των φόρων έφτανε τα €5,9 το 2009, ενώ το 2019 τα €11, με αποτέλεσμα η τελική τιμή από €12,9 το 2009 να προσεγγίζει πλέον τα €20 (Διάγραμμα 5.7). Το μερίδιο των φόρων έχει αυξηθεί σημαντικά, καθώς η συμμετοχή του ΕΦΚ στην τελική τιμή του τυπικού προϊόντος ανήλθε στο 35,7% το 2020, από 29,6% το 2009, καθώς αυξημένο μερίδιο έχει πλέον και ο ΦΠΑ, καθώς υπολογίζεται και επί του ΕΦΚ. Η προ φόρων τιμή αποτελεί το 23,5% της τελικής τιμής (από 32,4% το 2009), ενώ η συμμετοχή του συνόλου των φόρων αντιπροσωπεύει το 55,1% της τελικής τιμής.

Διάγραμμα 5.7. Ενδεικτική δομή τιμής φιάλης αλκοολούχου ποτού (σε ευρώ)

Πηγή: IWSR, IOBE.

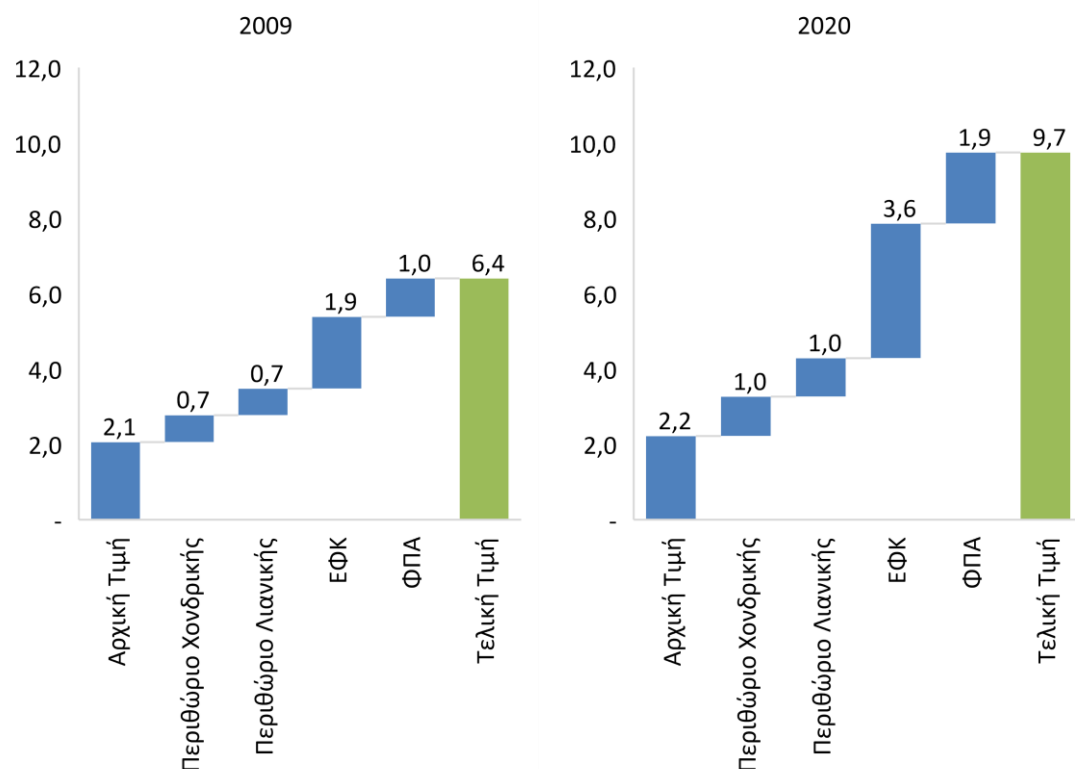
Διάγραμμα 5.8. Σύνθεση τελικής τιμής ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού

Πηγή: IWSR, IOBE.

Σε ένα άλλο προϊόν, στο ούζο, το οποίο επιβαρύνεται με το ήμισυ του γενικού συντελεστή ΕΦΚ, επίσης καταγράφεται αύξηση, καθώς οι γενικοί συντελεστές ΕΦΚ συμπαρασύρουν και τους μειωμένους συντελεστές. Μια αντιπροσωπευτική φιάλη ούζου κόστιζε €6,4 το 2009, ενώ το 2020 η τιμή της διαμορφώνεται κοντά στα €9,7, κυρίως λόγω της αύξησης των φόρων (Διάγραμμα 5.9).

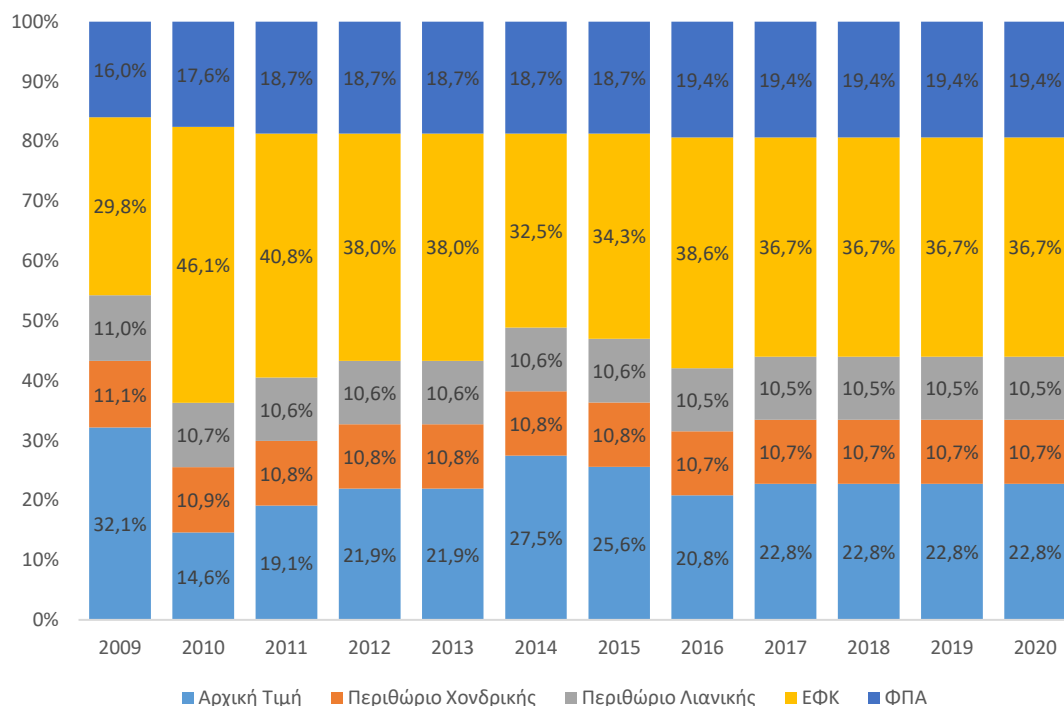
Διάγραμμα 5.9. Ενδεικτική δομή τιμής φιάλης ούζου (700 ml) (σε ευρώ)

Πηγή: IWSR, IOBE.

Έτσι, στην κατηγορία του ούζου οι φόροι (ΕΦΚ και ΦΠΑ) καλύπτουν το 56% της τελικής τιμής μιας τυπικής φιάλης, ενώ η αρχική τιμή αποτελεί το 22,8% (Διάγραμμα 5.10). Ο ΕΦΚ αντιπροσωπεύει και πάλι το μεγαλύτερο τμήμα της τελικής τιμής, με 36,7% το 2020, ενώ το 2009 – προ της αύξησης των συντελεστών – ο ΕΦΚ αποτελούσε το 29,8% της τελικής τιμής.

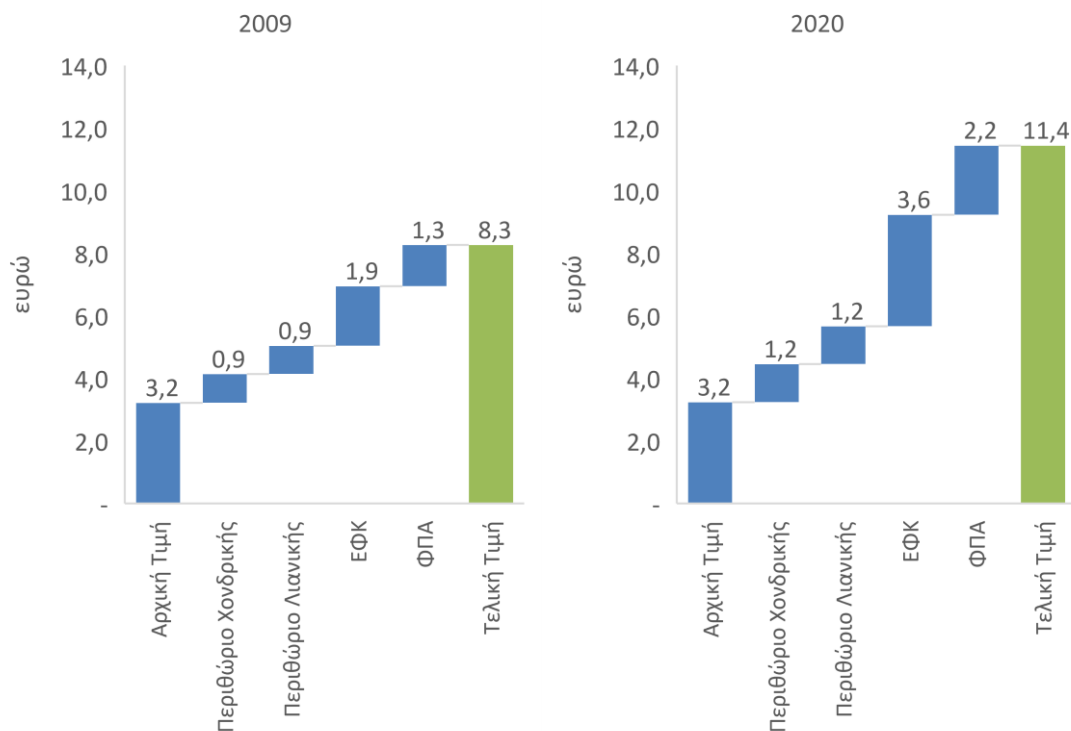
Διάγραμμα 5.10. Σύνθεση τελικής τιμής ούζου

Πηγή: IWSR, IOBE.

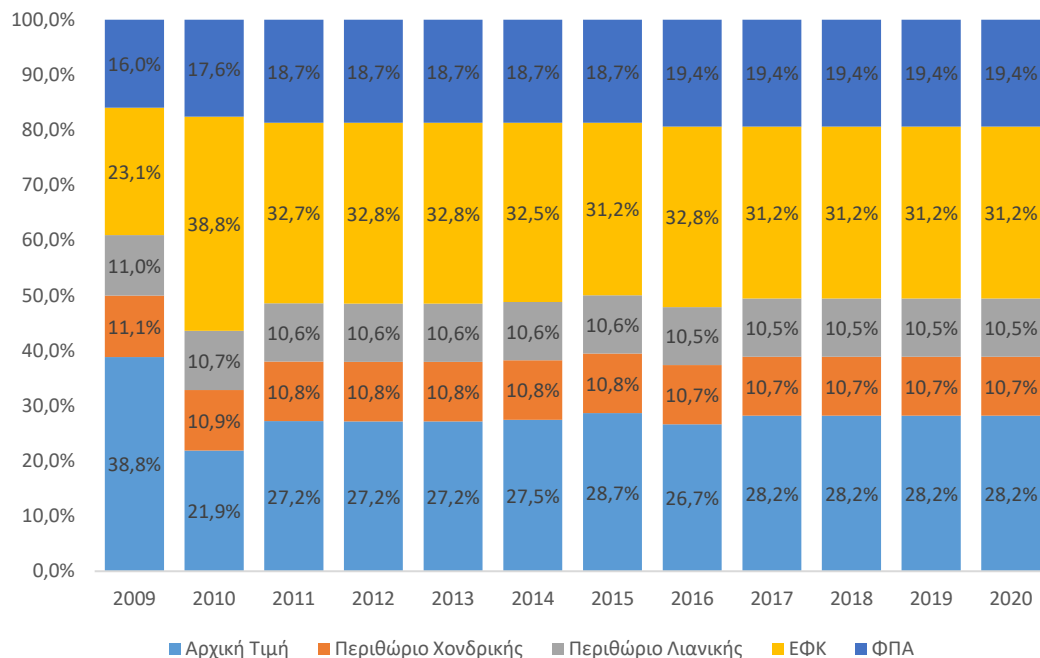
Αντίστοιχη εξέλιξη σημειώνεται και στην κατηγορία του επίσημου εμφιαλωμένου τσίπουρου, όπου η τελική τιμή το 2009 ήταν €8,3, ενώ το 2021 εκτιμάται στα €11,4 (Διάγραμμα 5.11). Ο ΕΦΚ έφτασε τα €3,6 το 2020, σχεδόν σε διπλάσιο επίπεδο έναντι του 2009. Οι αλλαγές αυτές μετέβαλλαν τη σύνθεση της τιμής, με αποτέλεσμα η αρχική τιμή να καλύπτει το 28,2% της τελικής τιμής ενός προϊόντος, ενώ ο ΕΦΚ το 31,8%, έναντι 23,1% το 2009 (Διάγραμμα 5.12).

Διάγραμμα 5.11. Ενδεικτική δομή τιμής τσίπουρου (700 ml) (σε ευρώ)

Πηγή: IWSR, IOBE.

Διάγραμμα 5.12. Σύνθεση τελικής τιμής Τσίπουρου

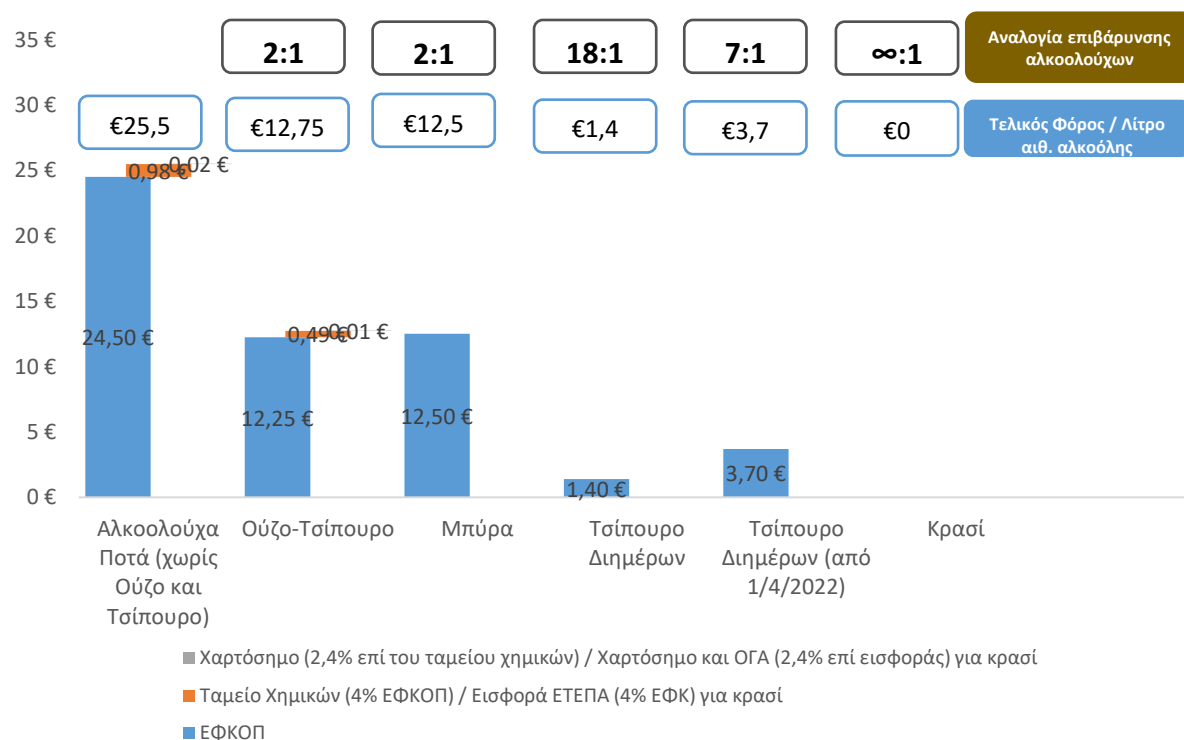
Πηγή: IWSR, IOBE.

5.4 Η επίπτωση φόρου στις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών

Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στα οινοπνευματώδη ποτά (αλκοολούχα ποτά, ούζο τσίπουρο και μπίρα), δημιουργεί ορισμένες διακρίσεις μεταξύ των προϊόντων. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο ΕΦΚ που επιβάλλεται στα αλκοολούχα ποτά (εκτός ούζου και τσίπουρου) είναι διπλάσιος έναντι του αντίστοιχου φόρου στο εμφιαλωμένο ούζο, στο τσίπουρο και πλέον στην μπίρα. Περαιτέρω, υπάρχει μεγάλη διαφορά στη φορολόγηση εμφιαλωμένου τσίπουρου και προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διήμερων ή χύμα τσίπουρο), καθώς ο φορολογικός συντελεστής στο προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών βρίσκεται στο 11% περίπου του συντελεστή που εφαρμόζεται στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο (μέχρι τις 31/3/2022, ενώ θα βρίσκεται στο 29% με την αλλαγή του συντελεστή στα €370). Αυτή η διαφορά, σε συνδυασμό με την απουσία ελέγχων στην εμπορία του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διήμερων ή χύμα τσίπουρο), ισχυροποιεί τα κίνητρα για την παραγωγή και (παράνομη) εμπορία του.

Στο Διάγραμμα 5.13 απεικονίζεται η διαφοροποίηση στη φορολογική επιβάρυνση, όπου ο τελικός ΕΦΚΟΠ, δηλαδή με την προσθήκη των επιβαρύνσεων χαρτοσήμου και του ταμείου χημικών, είναι €25,5 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στα αλκοολούχα ποτά, €12,75 σε ούζο και τσίπουρο, €12,5 στη μπίρα, ενώ όπως αναφέρθηκε ο φόρος για το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διήμερων ή χύμα τσίπουρο) είναι €1,4 μέχρι τις 31/3/2022 (και €3,7 κατόπιν). Σημειώνεται ότι ο φόρος στο κρασί έχει καταργηθεί από 1/1/2019, ενώ όπως αναλύεται παρακάτω ο φόρος στο τσίπουρο διήμερων αναμένεται να τροποποιηθεί.

Διάγραμμα 5.13. ΕΦΚ ανά προϊόν, 2021

Πηγή: Spirits Europe, Μάιος 2020, Ανάλυση IOBE.

Η δυσανάλογη επίπτωση του φόρου στα αλκοολούχα είναι εμφανής και στις μερίδες σερβιρίσματος, π.χ. αυτές που σερβίρονται στην επιτόπια αγορά (μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία κ.ά.). Ενδεικτικά, για τις μέσες μερίδες σερβιρίσματος, η επιβάρυνση των αλκοολούχων ποτών είναι αρκετά μεγαλύτερη έναντι των υπολοίπων κατηγοριών, με κόστος 41 λεπτών του ευρώ για κάθε ποτήρι αλκοολούχου ποτού (ουίσκι, βότκα, τζιν, ρούμι, κ.ά.), έναντι επιβάρυνσης 20,6 λεπτών του ευρώ στη μπύρα, 20,4 λεπτών σε ούζο και τσίπουρο, πολύ χαμηλότερης στο τσίπουρο διημέρων και μηδενικής στο κρασί.

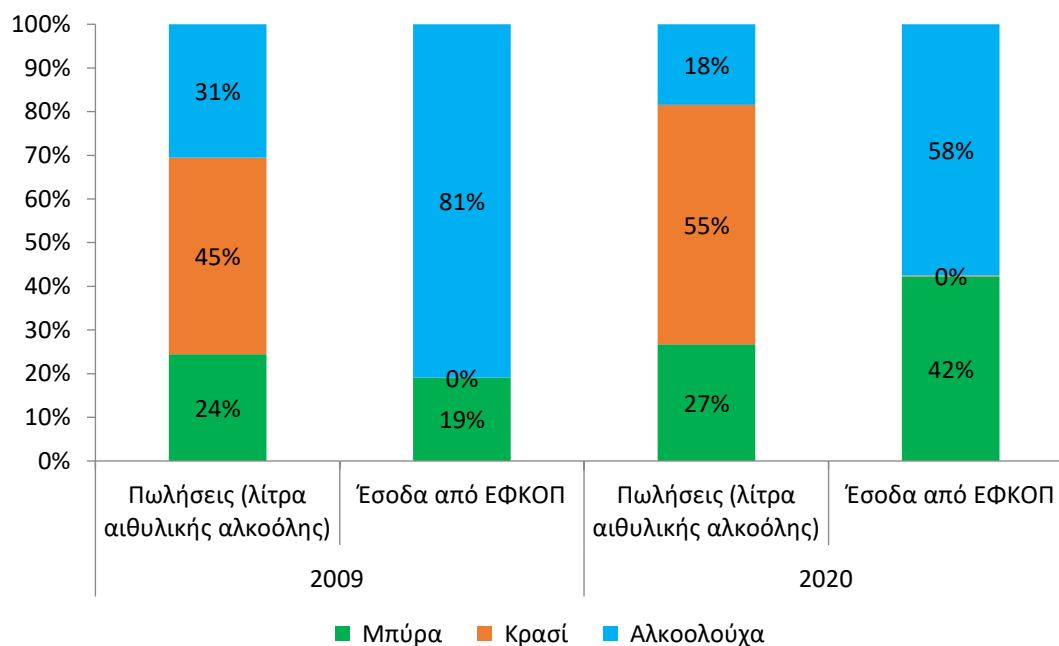
Πίνακας 5.2. Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος, 2020

Προϊόν	Συνήθης μερίδα σερβιρίσματος ανά προϊόν		Μέση περιεκτικότητα αλκοόλ συνήθη μερίδα σερβιρίσματος	Ειδικός Φόρος συνήθη μερίδα σερβιρίσματος
Κρασί	Ποτήρι 120 ml		14,4 ml	0 € cents
Μπύρα	Μπουκάλι 330 ml		16,5 ml	20,6 € cents
Προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διημέρων ή χύμα τσίπουρο)	Ποτήρι 40 ml		16,0 ml	2,2 € cents
Ούζο και Τσίπουρο	Ποτήρι 40 ml		16,0 ml	20,4 € cents
Αλκοολούχα Ποτά (χωρίς ούζο και τσίπουρο)	Ποτήρι 40 ml		16,0 ml	41,0 € cents

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

Τα αλκοολούχα ποτά (εκτός από το κρασί και τη μπύρα) αποτελούν σχεδόν το 20% των πωλήσεων το 2020 σε όρους αιθυλικής αλκοόλης, ενώ συνεισφέρουν το 60% σχεδόν των φορολογικών εσόδων από την αιθυλική αλκοόλη (Διάγραμμα 5.14). Η αναλογία πωλήσεων το 2009 ήταν σαφώς υψηλότερη, κοντά στο 30%, ενώ η αναλογία φόρων ακόμα μεγαλύτερη (80%), λόγω του χαμηλότερου φόρου στη μπύρα, πριν αυξηθεί το 2016.

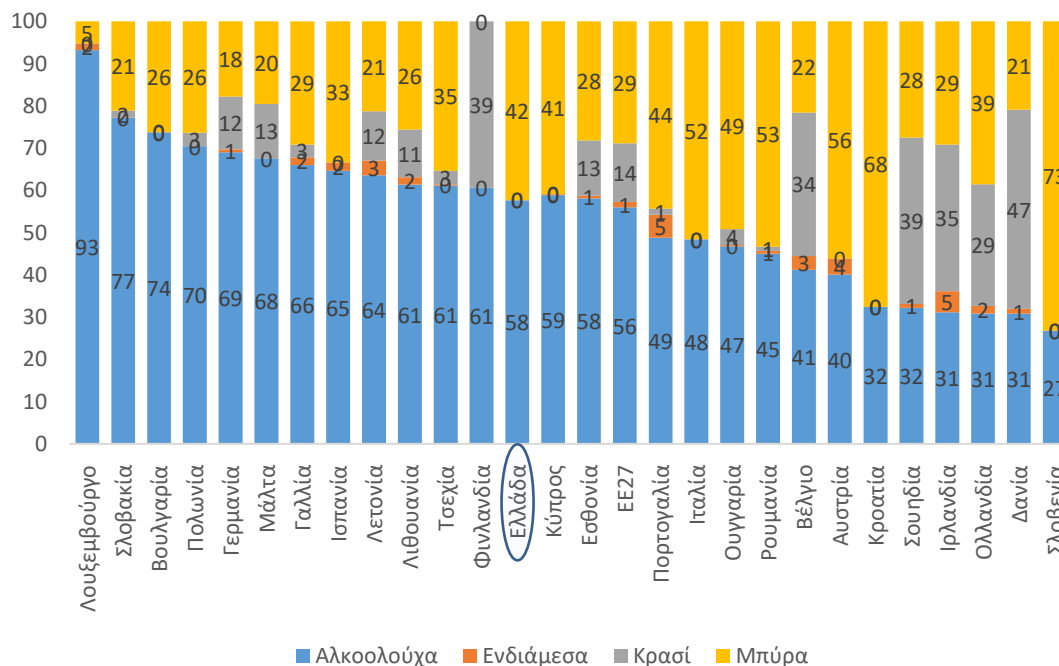
Διάγραμμα 5.14. Αναλογία Πωλήσεων αιθυλικής αλκοόλης και Εσόδων 2009 & 2020

Πηγή: IWSR, Υπουργείο Οικονομικών. Ανάλυση IOBE.

Σύμφωνα μάλιστα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα βρίσκεται στην ομάδα χωρών της ΕΕ στις οποίες η συνεισφορά των αλκοολούχων ποτών στα φορολογικά έσοδα από το σύνολο των οινοπνευματωδών ποτών είναι υψηλή (> 50%) (Διάγραμμα 5.15). Το μερίδιο εμφανίζεται ελαφρώς μειωμένο σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, καθώς αυξήθηκε η συμβολή των εσόδων από τη φορολόγηση της μπίρας μετά το 2016.

Διάγραμμα 5.15. Σύνθεση Εσόδων από ΕΦΚΟΠ στα κράτη μέλη της ΕΕ27, 2020

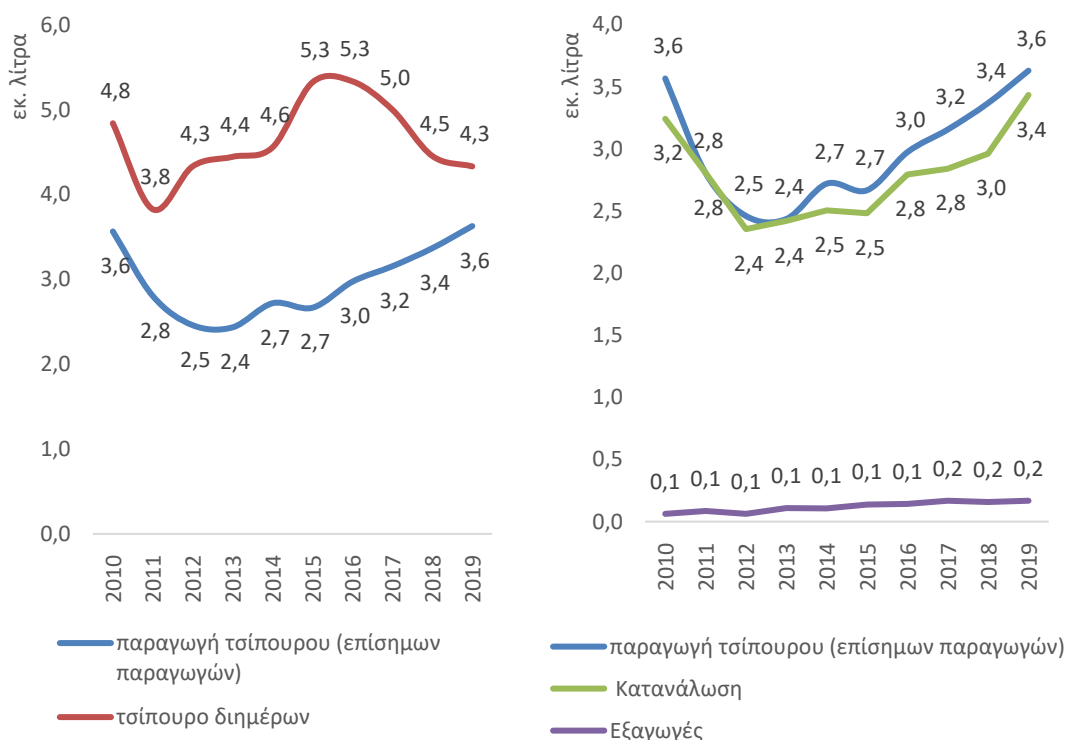
Πηγή: European Commission, Taxation And Customs Union, Indirect Taxation and Tax administration, Environment and other indirect taxes (August 2021).

5.5 Προϊόν Απόσταξης Διήμερων Αποσταγματοποιών - Τσίπουρο Διημέρων

Η παραγωγή του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών πραγματοποιείται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα 4 διήμερων του έτους και σκοπό έχει την αυτοκατανάλωση ή την εμπορία σε συγκεκριμένες ποσότητες με στόχο την ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος. Για το εμφιαλωμένο τσίπουρο των επίσημων παραγωγών η ελληνική νομοθεσία προβλέπει την εφαρμογή συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης μειωμένου κατά 50% (€1.225 /100 lt αιθυλικής αλκοόλης), σε σχέση με τον ισχύοντα κανονικό εθνικό συντελεστή (€2.450 /100 lt αιθυλικής αλκοόλης), για την παρασκευή ούζου, τσίπουρου και τσικουδιάς που παρασκευάζουν οι επιχειρήσεις απόσταξης. Από την άλλη το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διημέρων ή χύμα τσίπουρο) υπόκειται σε εφάπαξ ή κατ' αποκοπή φορολόγηση €0,59¹² ανά χιλιόγραμμα έτοιμου προϊόντος (€140/100 lt αιθυλικής αλκοόλης).

Η παραγωγή στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο παρουσιάζει αυξητική τάση μετά το 2013, ενώ το 2019 έφτασε τα 3,6 εκ. λίτρα. Η παραγωγή προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διημέρων ή χύμα τσίπουρο) εμφανίζει πτωτική τάση μετά το 2016 με τις ποσότητες να προσεγγίζουν τα 4,3 εκ. λίτρα το 2019. Στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο, η παραγωγή κατευθύνεται κυρίως στην εγχώρια αγορά, καθώς οι εξαγωγές αφορούν μικρές ποσότητες, ενώ δεν υπάρχουν εισαγωγές. Επομένως, η αγορά του επίσημου εμφιαλωμένου οροθετείται από την παραγωγή και την κατανάλωση η οποία φτάνει το 94% της εγχώριας παραγωγής.

Διάγραμμα 5.16. Παραγωγή και Κατανάλωση τσίπουρου

Πηγή: ΑΑΔΕ, Γενικό Χημείο Κράτους, ΣΕΑΟΠ.

¹² Νόμος 2960/2001, Εναλλακτικά €0,59 ανά κιλό τελικού προϊόντος.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των Τελωνείων, οι ποσότητες προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών στην αγορά προσεγγίζουν τα 500 χιλ. 9λίτρα κιβώτια (4,5-5,3 χιλ. λίτρα τελικού προϊόντος). Το πλήθος των αμβύκων για την περίοδο 2018-2019 ήταν 4.093, ενώ οι άδειες ανά κατηγορία ποσότητας προϊόντος για την περίοδο 01-08-2018 μέχρι 31-07-2019, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα. Σημαντικό μέρος των αδειών αφορά μικρές ποσότητες, κάτω από 150 kgr, κυρίως για προσωπική κατανάλωση, ενώ περίπου 2.000 άδειες αφορούν αρκετά μεγαλύτερες ποσότητες (>500 kgr), οι οποίες κατευθύνονται και για εμπορική χρήση.

Προϊόν σε kgr	Πλήθος Αδειών Απόσταξης	Μερίδιο
<150	47.711	92,9%
150-500	1.652	3,2%
>500	2.016	3,9%
Σύνολο	51.379	100,0%

Φορείς της αγοράς εκτιμούν ότι εκτός από τις ποσότητες που δηλώνονται με το καθεστώς του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών, παράγονται παράλληλα (είτε χωρίς να δηλώνονται, είτε από παράνομα αποστακτήρια) πολλαπλάσιες ποσότητες που διοχετεύονται για εμπορική χρήση, αξιοποιώντας το χαμηλό καθεστώς φορολόγησης του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών.

Με βάση εκτιμήσεις περίπου 1 εκ. 9λίτρα κιβώτια (9.239 χιλ. λίτρα τελικού προϊόντος ή 3.696 χιλ. λίτρα αιθυλικής αλκοόλης) διοχετεύονται στην αγορά με αυτό τον τρόπο. Η εκτίμηση για το παράνομο τσίπουρο θεωρείται αρκετά μετριοπαθής, καθώς σύμφωνα με παλαιότερο πόρισμα επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών που συστάθηκε για τη διερεύνηση και επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών, οι εκτιμήσεις για την παράνομη εμπορία ανέρχονταν σε περίπου 2 εκ. 9λίτρα κιβώτια το 2012.

Σε κάθε περίπτωση, οι απώλειες που προκύπτουν από την παράνομη εμπορία του τσίπουρου είναι σημαντικές σε όρους φορολογικών εσόδων. Ακόμα και με τη συντηρητική εκτίμηση για 1.031 χιλ. 9λίτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας (έναντι 2.000 του πορίσματος του Υπουργείου Οικονομικών), οι απώλειες εσόδων υπολογίζονται σε περίπου €47,7 εκ. λόγω μη καταβολής του αντίστοιχου ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών, με την υπόθεση ότι αυτές οι ποσότητες δεν θα μπορούσαν να διοχετευτούν με το καθεστώς των διήμερων, εφόσον η παραγωγική δυνατότητα έχει φτάσει ήδη στο μέγιστο. Στο ποσό αυτό δεν έχουν συμπεριληφθεί οι απώλειες από τον ΦΠΑ που εκτιμάται ότι επίσης δεν καταβάλλεται σε πολύ μεγάλο τμήμα της αγοράς.

Η παράνομη διοχέτευση των επιπλέον μη νόμιμων ποσοτήτων έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις:

- **Στη λειτουργία της αγοράς:** Αθέμιτος ανταγωνισμός προς τους ποτοποιούς που τυποποιούν το προϊόν, το οποίο φορολογείται κανονικά και υπόκειται σε συνεχείς ελέγχους, τόσο στην παραγωγή όσο και στην εμφιάλωση.

- Ταυτόχρονα, καταναλώνονται πόροι (σταφύλια κ.ά.) που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε άλλα προϊόντα (π.χ. κρασί, αλκοολούχα), τονώνοντας την επίσημη παραγωγή, τις εξαγωγές και τα φορολογικά έσοδα.
- Στη **δημόσια υγεία** για το τμήμα της παραγωγής στο οποίο:
 - Έχει γίνει προσθήκη μη ελεγμένων συστατικών στην απόσταξη (υψηλά επίπεδα μεθυλικής αλκοόλης – ξυλόπνευμα) και
 - Η διακίνηση συνήθως πραγματοποιείται σε πλαστική συσκευασία, η οποία δεν είναι κατάλληλη για την αποθήκευση ποτών που περιέχουν οινόπνευμα.
- Στα **φορολογικά έσοδα**: Απώλεια εσόδων από τα διαφυγόντα φορολογικά έσοδα ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών και ΦΠΑ.
 - Πέρα από τις απώλειες ΕΦΚ και ΦΠΑ, σε όλο το κανάλι των παράνομων ποσοτήτων εντοπίζονται απώλειες φορολογικών εσόδων από τον φόρο εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης λόγω της αδήλωτης εργασίας.

Η χρόνια μη τακτοποίηση του καθεστώτος εμπορίας του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διημέρων ή χύμα τσίπουρο) αποδυνάμωσε τη διαπραγματευτική θέση της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τη διατήρηση της έκπτωσης 50% στο τυποποιημένο ούζο και τσίπουρο. Η Ελλάδα παραπέμφθηκε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (02/2017), με την καταγγελία της εφαρμογής εξαιρετικά μειωμένων συντελεστών στο τσίπουρο και την τσικουδιά που παράγονται από μικρούς αποσταγματοποιούς, καθώς θεωρήθηκε ότι παραβιάζει τους κανόνες της ΕΕ, παρέχοντας ευνοϊκή μεταχείριση στα συγκεκριμένα αποστάγματα. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), (2019), αποφάσισε ότι η ελληνική νομοθεσία αντιβαίνει προς τις οδηγίες σχετικά με τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για τα αλκοολούχα ποτά και προς τις αρχές της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), οι οποίες απαγορεύουν στα κράτη μέλη να επιβάλλουν άμεσα ή έμμεσα στα προϊόντα άλλων κρατών μελών φόρους υψηλότερους από εκείνους που επιβαρύνουν τα ομοειδή εθνικά προϊόντα.

Με τον Νόμο 4916/2022 (ΦΕΚ Α' 65/28-03-2022), ενσωματώθηκε η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2020/1151 με την οποία τροποποιήθηκε το καθεστώς των διήμερων παραγωγών, ενώ διατηρήθηκε στο 50% του κανονικού συντελεστή ο ΕΦΚ για το τσίπουρο των αποσταγματοποιών (έμποροι). Πλέον, για το τσίπουρο διημέρων εφαρμόζεται έως και 85% μειωμένος συντελεστής ειδικού φόρου κατανάλωσης ΕΦΚ (Ε.Φ.Κ.) αιθυλικής αλκοόλης έναντι του ισχύοντος κανονικού συντελεστή αιθυλικής αλκοόλης. Ο μειωμένος αυτός συντελεστής καθορίζεται σε τριακόσια εβδομήντα (370) ευρώ ανά εκατόλιτρο άνυδρης αιθυλικής αλκοόλης και εφαρμόζεται εφάπαξ και κατ' αποκοπή, έναντι του προηγούμενου καθεστώτος όπου ίσχυε φόρος €0,59 ανά χιλιόγραμμο έτοιμου προϊόντος ή εναλλακτικά €140/100 lt αιθυλικής αλκοόλης. Οι διήμεροι παραγωγοί απαλλάσσονται της καταβολής ΦΠΑ κατά τη δήλωση, ενώ επίσης απαλλάσσονται του ΕΤΕΠΑΑ που είναι 4% επί του ΕΦΚ. Εξακολουθεί και ισχύει ότι η παραγωγή δεν μπορεί να υπερβαίνει τις οκτώ (8) ημέρες, κατ' ανώτατο ετήσιο όριο, ενώ υπάρχει πλέον υποχρέωση των αμπελουργών να κάνουν ηλεκτρονική δήλωση συγκομιδής στα τελωνεία.

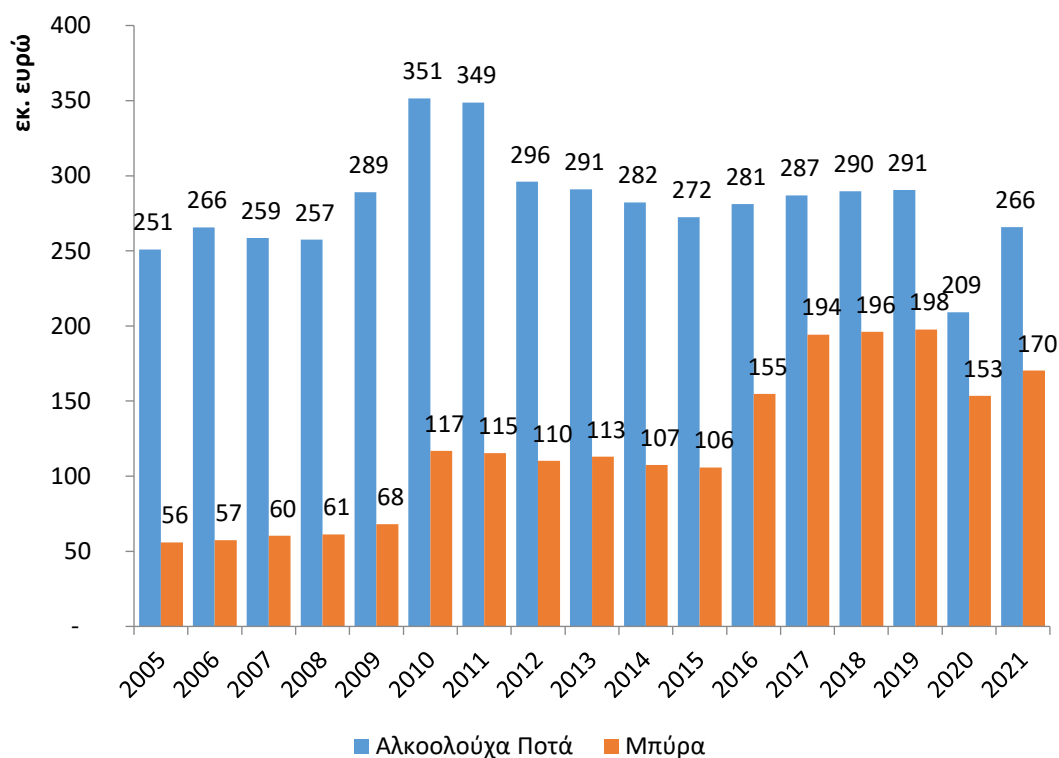
Στο σκέλος της διανομής, το προϊόν πρέπει να συνοδεύεται από αντίγραφο της άδειας απόσταξης, καθώς και από το αποδεικτικό είσπραξης των φορολογικών επιβαρύνσεων. Το προϊόν απόσταξης των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών διατίθεται χύμα, χωρίς οποιασδήποτε μορφής τυποποίηση, σε δοχεία από γυαλί ή και άλλο κατάλληλο υλικό σύμφωνα με τους σχετικούς όρους χρήσης που προβλέπονται στην ισχύουσα ενωσιακή και εθνική νομοθεσία όσον αφορά τα υλικά και τα αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα. Οι επιχειρήσεις που διαθέτουν προς λιανική πώληση για κατανάλωση προϊόν απόσταξης διήμερων μικρών αποσταγματοποιών οφείλουν να έχουν σε εμφανές σημείο στο κατάστημά τους αναρτημένη πινακίδα, στην οποία αναγράφονται, με ευκρινείς χαρακτήρες, το ονοματεπώνυμο του παραγωγού ή των παραγωγών των οποίων το προϊόν διαθέτουν, καθώς και το σχετικό λογιστικό στοιχείο.

Η ισχύς της νέας ρύθμισης θα ήταν από 1/1/2022, ωστόσο με μεταβατική διάταξη ορίστηκε η 1^η Απριλίου 2022 ως ημερομηνία έναρξης με σκοπό της κάλυψη της αποστακτικής περιόδου που ήταν σε ισχύ.

5.6 Φορολογικά έσοδα από τα αλκοολούχα ποτά

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών συνεισφέρει σημαντικά στα φορολογικά έσοδα, τόσο μέσω του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών και του ΦΠΑ, όσο και με τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εργαζόμενων στον κλάδο. Ενδεικτικά, τα έσοδα από τον ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά (περιλαμβάνονται ούζο και τσίπουρο) διαμορφώθηκαν το 2021 σε €266 εκ., έναντι €209 εκ. το 2020, λόγω της πτώσης της αγοράς, ενώ τα έσοδα από ΕΦΚ στη μπίρα ανήλθαν στα €170 εκ., έναντι €153 εκ. το 2020 (Διάγραμμα 5.17).

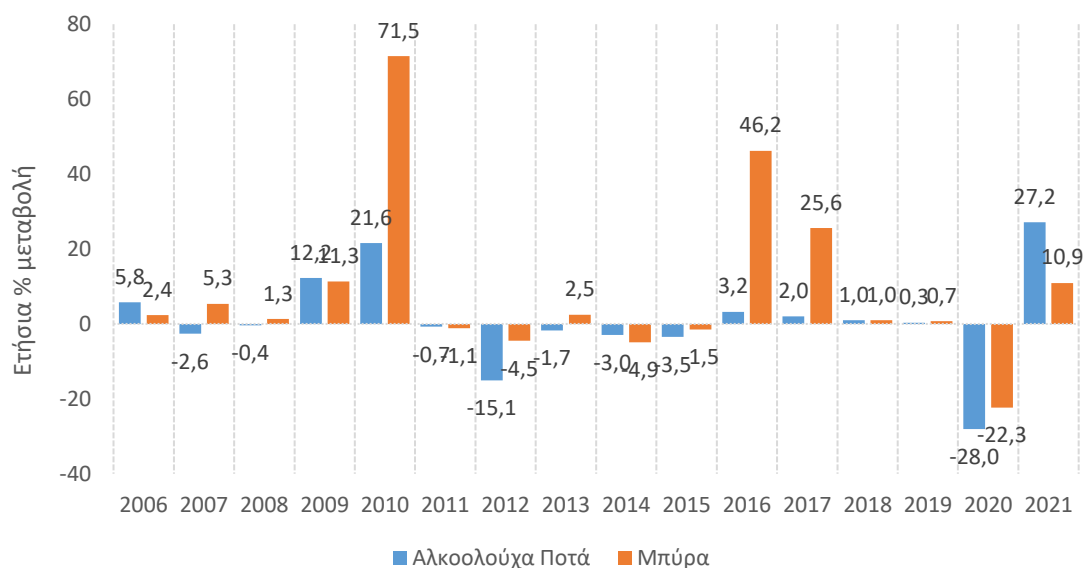
Διάγραμμα 5.17. Φορολογικά έσοδα ΕΦΚ Οινοπνευματωδών ποτών

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών.

Το 2020 τα έσοδα από τον ΕΦΚ αλκοολούχων μειώθηκαν κατά 28% (Διάγραμμα 5.18), ενώ αυξήθηκαν κατά 27,2% το 2021, ωστόσο οι μεταβολές αυτές δεν έχουν επαναφέρει τα έσοδα στα προ πανδημίας επίπεδα, και βρίσκονται στο 92% των επιπέδων του 2019.

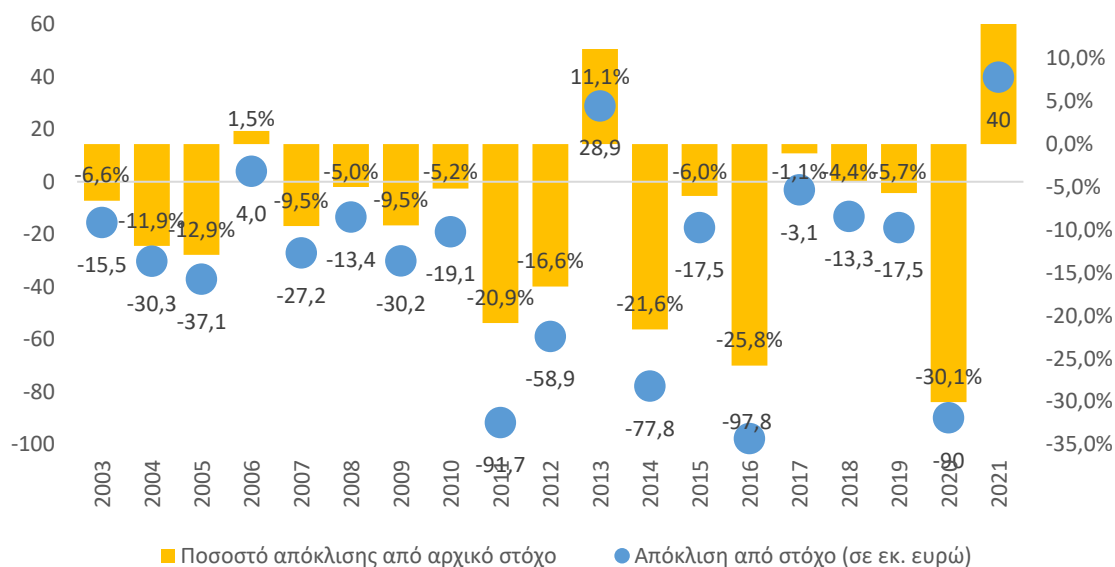
Διάγραμμα 5.18. Ετήσια % μεταβολή φορολογικών εσόδων Οινοπνευματωδών ποτών

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Ανάλυση IOBE.

Σε σχέση με τα φορολογικά έσοδα από τον ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά παρατηρείται διαχρονικά η δημιουργία αποκλίσεων των εισπράξεων από τους στόχους που είχαν τεθεί. Είναι ενδεικτικό ότι το 2016 εισπράχθηκαν €97,8 εκ. λιγότερα από τον αρχικό στόχο, δηλαδή απόκλιση κατά 25,8%, ενώ οι αποκλίσεις συνεχίστηκαν και μέχρι το 2019, σε μικρότερη ένταση. Η απόκλιση του 2020 οφείλεται στις έκτακτες συνθήκες που δημιούργησε η πανδημία, με αποτέλεσμα τα έσοδα να αποκλίνουν κατά 30% από τον αρχικό στόχο, καθώς η μείωση της κατανάλωσης κυρίως στους κλάδους φιλοξενίας περιόρισε τα έσοδα του ΕΦΚ κατά €90 εκ. σε σύγκριση με τον αρχικό προϋπολογισμό. Αντίστοιχα, το 2021 τα έσοδα ήταν υψηλότερα από τις προβλέψεις του προϋπολογισμού, καθώς η ανάκαμψη των πωλήσεων ήταν μεγαλύτερη από εκείνη που είχε προβλεφθεί.

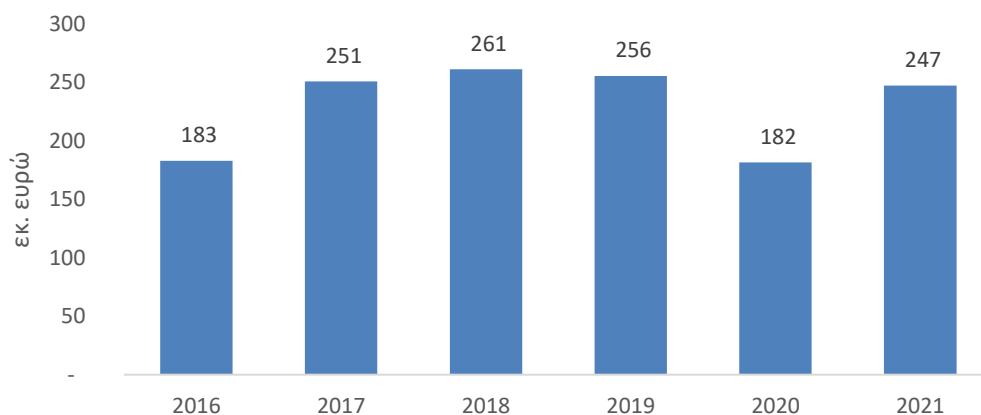
Διάγραμμα 5.19. Αποκλίσεις φορολογικών εσόδων από τους στόχους του προϋπολογισμού

Πηγή: Κρατικοί Προϋπολογισμοί. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Τα έσοδα από τον ΦΠΑ που επιβάλλεται στην αιθυλική αλκοόλη αποτελούν σημαντικό μέρος των συνολικών εσόδων από τον κλάδο, καθώς προσεγγίζουν τα €247 εκ. το 2021, έπειτα από την πτώση του 2020 στα €182 εκ.

Διάγραμμα 5.20. Φ.Π.Α.* στην αιθυλική αλκοόλη και σε αλκοολούχα ποτά

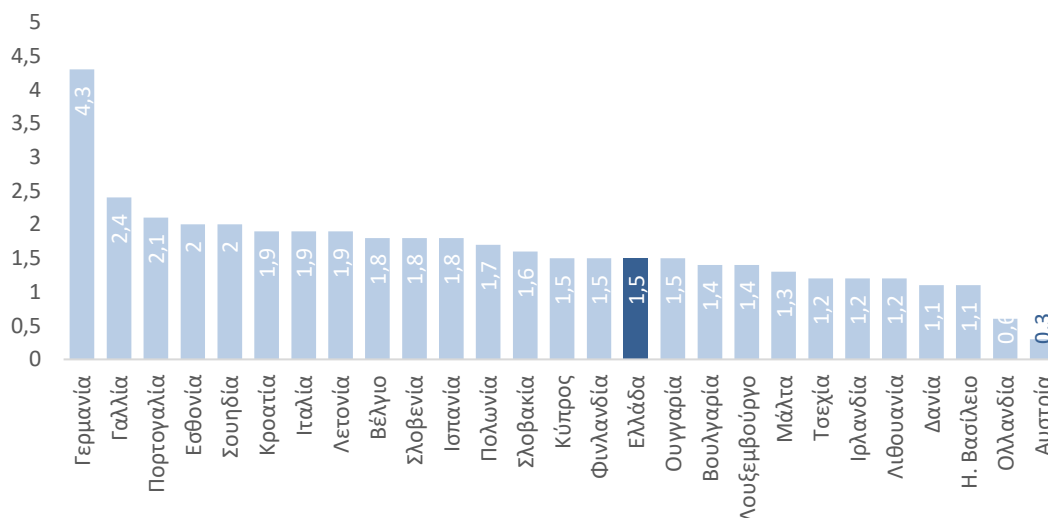

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, * από Μάιο 2016

5.7 Λοιπές επιπτώσεις από την αύξηση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ

Εκτός από τις απώλειες που προκύπτουν από την αύξηση των διασυνοριακών αγορών και τη μείωση της ανταγωνιστικότητας του εγχώριου τουριστικού προϊόντος, η αύξηση των φόρων στα οινοπνευματώδη ποτά ενισχύει τα κίνητρα για φοροδιαφυγή, λαθρεμπόριο ή/και νοθεία, η οποία έχει επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία. Σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας η μέση κατά κεφαλήν κατανάλωση αλκοολούχων στην Ελλάδα προσέγγιζε τα 10,4 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης (άτομα άνω των 15 ετών), ενώ η παράνομη κατανάλωση που διαφεύγει της φορολόγησης προσεγγίζει το 1,5 λίτρο αιθυλικής αλκοόλης κατά κεφαλήν. Σε απόλυτα μεγέθη, σημαίνει ότι περίπου 13 εκ. λίτρα αιθυλικής αλκοόλης διέφευγαν της φορολόγησης το 2016.

Διάγραμμα 5.21. Παράνομη κατανάλωση (λίτρα αιθυλικής αλκοόλης κατά κεφαλήν)

Πηγή: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

Η υπερβολική φορολογική επιβάρυνση, επομένως, περιορίζει τα φορολογικά έσοδα, έχει οικονομικές επιπτώσεις (στην απασχόληση και στην ανάπτυξη) και δημιουργεί υπερβάλλον βάρος για τους καταναλωτές. Σε μελέτη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Προστασίας Πνευματικών Δικαιωμάτων (EUIPO, 2016) υπολογίστηκε ότι οι παραβάσεις πνευματικών δικαιωμάτων στον τομέα των αλκοολούχων ποτών μειώνουν τις πωλήσεις κατά €740 εκ. ή 4,4% της συνολικής ευρωπαϊκής αγοράς. Σύμφωνα με τη μελέτη, η κατανάλωση παράνομων αλκοολούχων ποτών είναι μεγάλη απειλή για την υγεία – δεν είναι αμελητέες οι περιπτώσεις που κάτι τέτοιο συνέβη σε ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. πάνω από 50 άτομα έχασαν τη ζωή τους και δεκάδες άλλοι υπέφεραν από σοβαρές παθήσεις μετά από κατανάλωση παράνομων ποτών που περιείχαν μεθανόλη). Το μέγεθος των παράνομων αγορών συνδέεται ευθέως με υπερβολικές αυξήσεις στους φόρους των νόμιμων προϊόντων. Μια εκτίμηση που αναφέρεται στη συγκεκριμένη μελέτη τοποθετεί την Ελλάδα στη δεύτερη υψηλότερη θέση στην ΕΕ, με ποσοστό 11%, με κριτήριο το μέγεθος των χαμένων πωλήσεων νόμιμων αλκοολούχων ποτών ως προς το σύνολο των πωλήσεων στην εγχώρια αγορά.

Σε σχέση με την αποτελεσματικότητα της φορολόγησης των οινοπνευματωδών ποτών στην αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τη δημόσια υγεία, έχει παρατηρηθεί διεθνώς (Manning, Blumberg, & Moulton, 1995) ότι μια αύξηση του φόρου σε ποτά που ήδη επιβαρύνονται με υψηλή φορολογία:

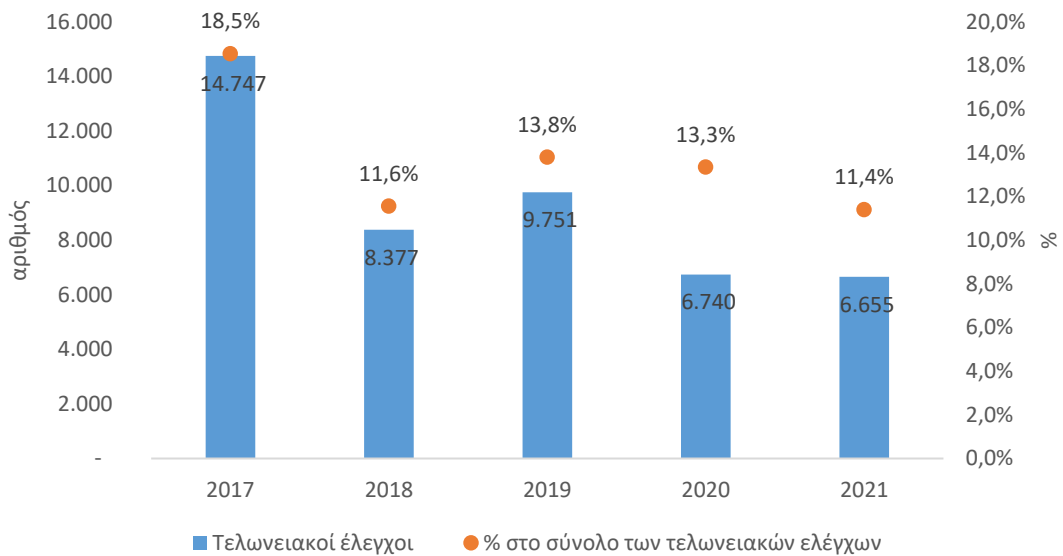
- επηρεάζει κυρίως την κατανάλωση των ατόμων που δεν είναι εξαρτημένα από το αλκοόλ (και όχι των εθισμένων στο αλκοόλ), γεγονός που περιορίζει την αποτελεσματικότητα της φορολόγησης ως εργαλείου πολιτικής υγείας,
- οδηγεί σε υποκατάσταση προς: φθηνότερα νόμιμα ποτά που δεν φορολογούνται (π.χ. κρασί) ή φορολογούνται με χαμηλότερους συντελεστές (π.χ. μπύρα), νόμιμα μη τυποποιημένα (π.χ. χύμα τσίπουρο, τσικουδιά, κρασί) ή/και αφορολόγητα (παράνομα) ποτά.

Συνεπώς, ο αυξημένος φόρος είναι πιθανό να μην μειώνει τελικά την κατά κεφαλήν κατανάλωση αλκοολούχων ποτών, αλλά να μετατοπίζει την κατανάλωση προς φθηνότερα ή αφορολόγητα/παράνομα προϊόντα που μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία. Το παραπάνω συμπέρασμα εκτιμάται ότι ενισχύεται από τις αυξημένες περιπτώσεις κατασχέσεων παράνομων ποτών ή αλκοόλης που καταγράφονται στον τύπο.

5.8 Έλεγχοι στην αγορά αλκοολούχων ποτών

Πληθώρα περιπτώσεων ελέγχων και παραβάσεων στα αλκοολούχα ποτά καταγράφονται τα τελευταία έτη. Για την προστασία των καταναλωτών και της αγοράς πραγματοποιήθηκαν το 2020 και 2021 πάνω από 6,5 χιλ. έλεγχοι σε δείγματα αλκοολούχων ποτών και αποσταγμάτων (Διάγραμμα 5.22). Οι έλεγχοι είναι μειωμένοι σε σύγκριση με το 2017 (ενδεχομένως λόγω της πανδημίας), ενώ αποτελούσαν το 13,3% των συνολικών ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν το 2020 και το 11,4% του συνόλου των ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν το 2021.

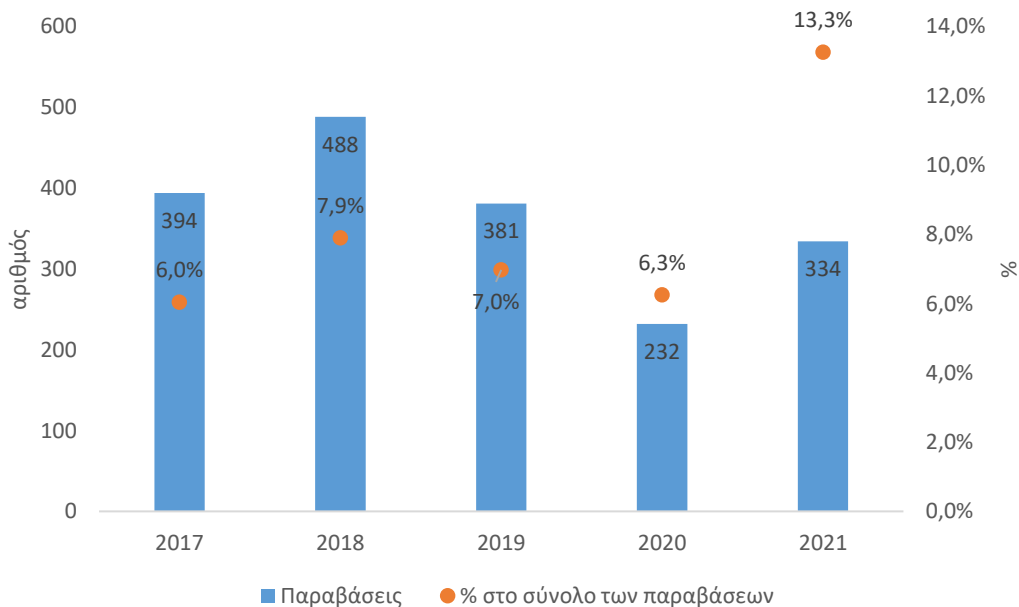
Διάγραμμα 5.22. Πλήθος τελωνειακών ελέγχων στα αλκοολούχα ποτά

Πηγή: ΑΑΔΕ, στους ελέγχους δεν περιλαμβάνονται οι έλεγχοι από τις Κινητές Ομάδες Ελέγχου (ΚΟΕ).

Από τους ελέγχους προέκυψαν 334 παραβάσεις, το 13,3% του συνόλου των παραβάσεων που διαπίστωσε η ΑΑΔΕ το 2021, έναντι χαμηλότερων επιπέδων το 2020 λόγω πανδημίας, ενώ οι παραβάσεις στα αλκοολούχα ποτά αφορούν το 5% των τελωνειακών ελέγχων που διενεργήθηκαν στη συγκεκριμένη κατηγορία (Διάγραμμα 5.23).

Διάγραμμα 5.23. Παραβάσεις στα αλκοολούχα ποτά

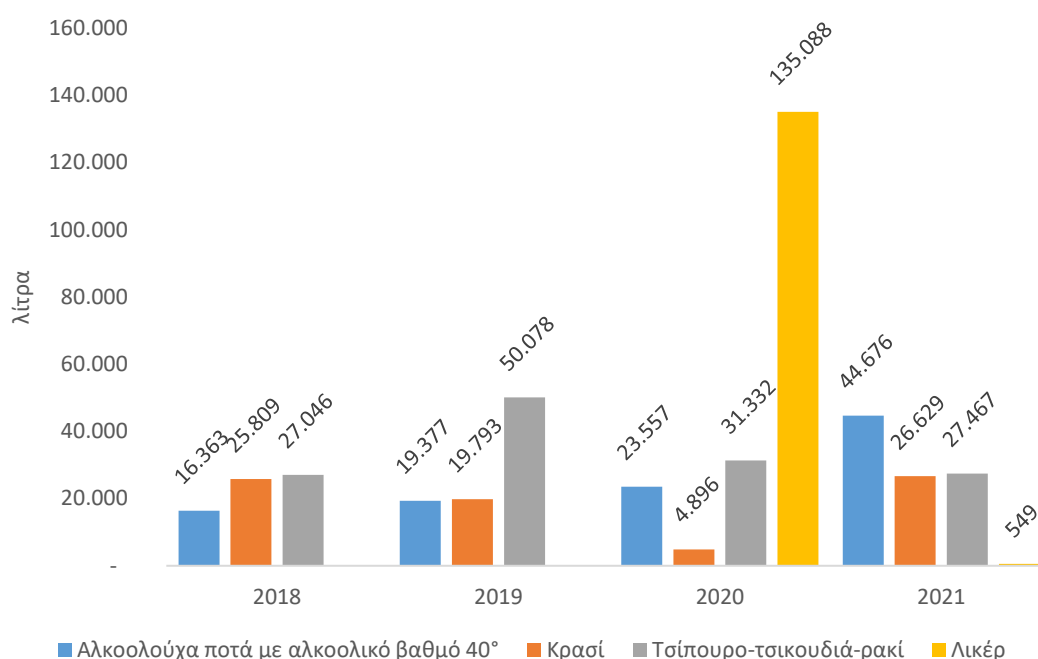

Πηγή: ΑΑΔΕ, στους ελέγχους δεν περιλαμβάνονται οι έλεγχοι από τις Κινητές Ομάδες Ελέγχου (ΚΟΕ)

Από τις Κινητές Ομάδες Ελέγχου ΚΟΕ διενεργήθηκαν το 2020 3.774 έλεγχοι και το 2021 6.025 έλεγχοι με τους οποίους διαπιστώθηκαν 138 και 210 παραβάσεις αντίστοιχα για τα έτη 2020 και 2021, επιπλέον των τελωνειακών ελέγχων.

Οι κατασχέσεις σε λίτρα που διενέργησε η ΑΑΔΕ άγγιξαν τα 27 χιλ. λίτρα στην κατηγορία του τσίπουρου-τσικουδιάς-ρακί το 2021, στα ίδια επίπεδα με το 2018 (Διάγραμμα 5.24). Στο κρασί οι κατασχέσεις το 2021 επανήλθαν στο επίπεδο του 2018, με 26 χιλ. λίτρα, ενώ στα αλκοολούχα ποτά καταγράφηκε σημαντική αύξηση κατασχέσεων, στα 44 χιλ. λίτρα. Σημαντικές ποσότητες λικέρ κατασχέθηκαν το 2020, περίπου 135 χιλ. λίτρων. Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της καταπολέμησης του λαθρεμπορίου αλκοολούχων, η Τελωνειακή Υπηρεσία έχει στη διάθεσή της ένα ακόμα εργαλείο που θα συμβάλει αποφασιστικά στην καταπολέμησή του. Πρόκειται για την ηλεκτρονική πλατφόρμα LOTIFY μέσω της οποίας μπορούν να ταυτοποιούνται άμεσα και σε πραγματικό χρόνο οι αριθμοί LOT των φιαλών των αλκοολούχων ποτών. Την περίοδο 2018-2021 οι συνολικές ποσότητες που κατασχέθηκαν έφτασαν τις 432 χιλ. λίτρα.

Διάγραμμα 5.24. Κατασχέσεις οινοπνευματωδών ποτών (λίτρα)

Πηγή: ΑΑΔΕ.

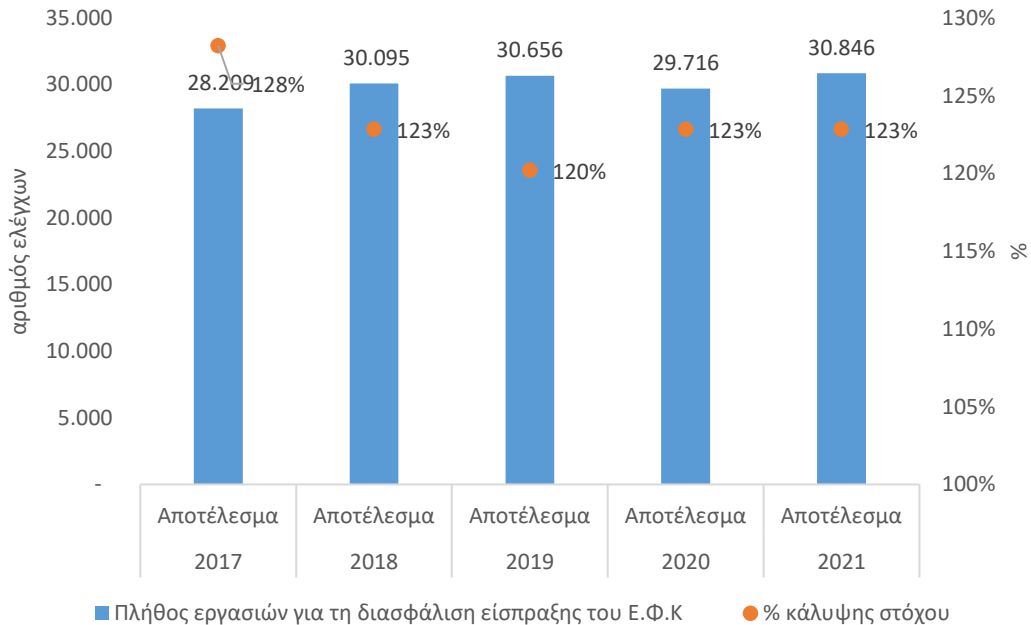
Παράλληλα, το Γενικό Χημείο του Κράτους συνδράμει στην καταπολέμηση του λαθρεμπορίου μέσω του εργαστηριακού, ελεγκτικού και νομοθετικού του έργου, παρέχοντας παράλληλα την απαιτούμενη υποστήριξη στο έργο των Τελωνειακών Αρχών. Συγκεκριμένα, για τη διασφάλιση του ΕΦΚ, διενεργήθηκαν 30 χιλ. εργασίες, πάνω από το στόχο που είχε τεθεί, στο ίδιο επίπεδο με το 2018 (Διάγραμμα 5.25). Για τη διασφάλιση του ΕΦΚ στον τομέα της αλκοόλης υλοποιήθηκε από τις κατά τόπους αρμόδιες Χημικές Υπηρεσίες το σχέδιο επισήμου ελέγχου στους τομείς αλκοόλης, αλκοολούχων ποτών, οίνου και ζύθου.

Με βάση την ΑΑΔΕ, στους εν λόγω τομείς διενεργήθηκαν:

- **συστηματικοί έλεγχοι - επιθεωρήσεις** και εποπτεία ολιστικού χαρακτήρα στις μονάδες παραγωγής και στις φορολογικές αποθήκες εμπορίας, ως και κατά την εισαγωγή, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και με σαφώς καθορισμένες από αυτή διαδικασίες.

- **έλεγχοι-επιθεωρήσεις στην αγορά** (σημεία πώλησης, σημεία κατανάλωσης κλπ.) κατ' ανάγκη δειγματοληπτικά πλην όμως κατά συστηματικό τρόπο, με δειγματοληψίες και εξέταση των δειγμάτων.

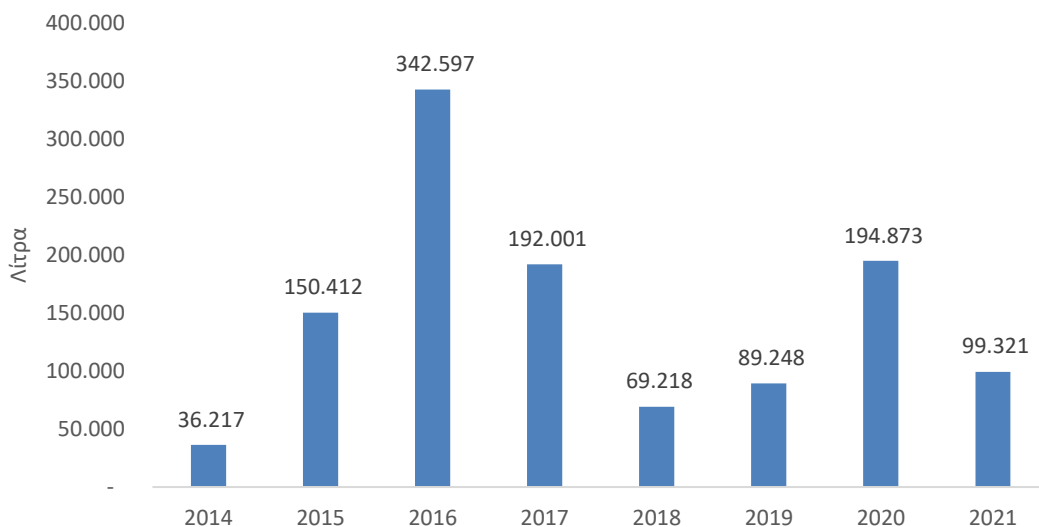
Διάγραμμα 5.25. Πλήθος εργασιών για τη διασφάλιση είσπραξης του Ε.Φ.Κ

Πηγή: ΑΑΔΕ.

Με βάση τους ελέγχους του Γενικού Χημείου του Κράτους, οι κατασχέσεις σε λίτρα είναι σαφώς μειωμένες από το 2016, όπου έφτασαν τα 342 χιλ. λίτρα, ενώ το 2021 έφτασαν τις 99 χιλ. λίτρα (Διάγραμμα 5.26). Οι αυξημένες κατασχέσεις το 2020 οφείλονται στις πολύ μεγάλες ποσότητες λικέρ που κατασχέθηκαν.

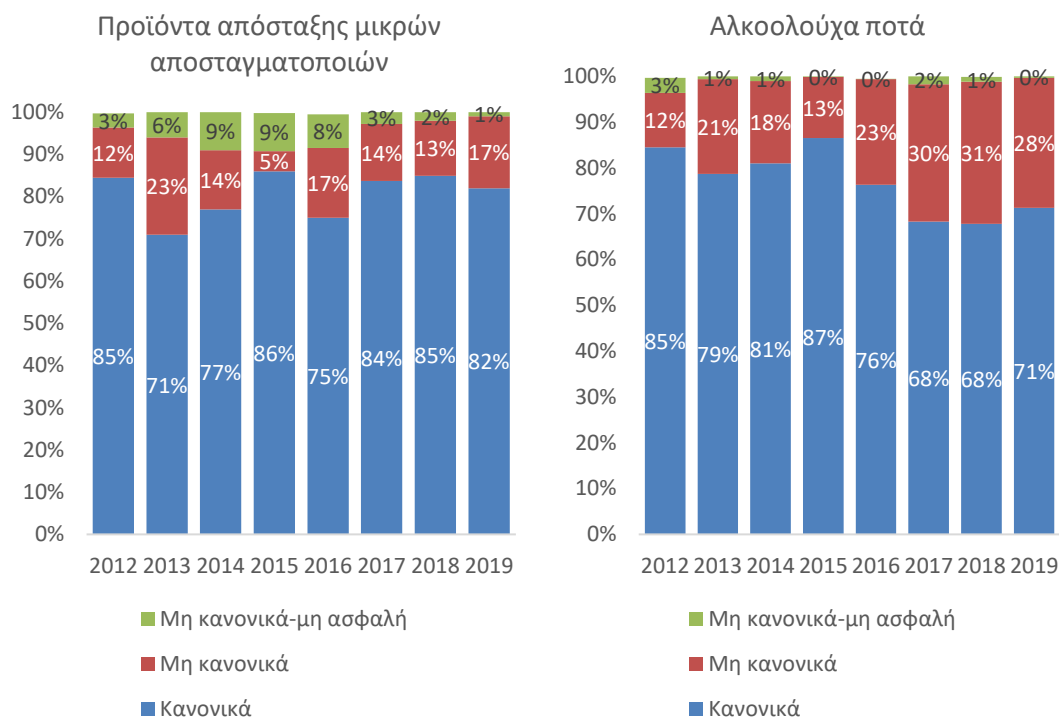
Διάγραμμα 5.26. Κατασχέσεις (σε λίτρα)

Πηγή: ΑΑΔΕ

Στην κατηγορία των μικρών αποσταγματοποιών τα κανονικά δείγματα έφτασαν το 82% του συνόλου των ελέγχων το 2019, ενώ αυξήθηκε το ποσοστό των μη κανονικών δειγμάτων στο 17% (Διάγραμμα 5.27). Στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών παρατηρείται αύξηση του μεριδίου των κανονικών δειγμάτων στο 71% το 2019, ενώ την τριετία 2017-2019 το μερίδιο των μη κανονικών και μη ασφαλών δειγμάτων έχει σταθεροποιηθεί κοντά στο 30%.

Διάγραμμα 5.27. Αποτελέσματα ελέγχων προϊόντων απόσταξης

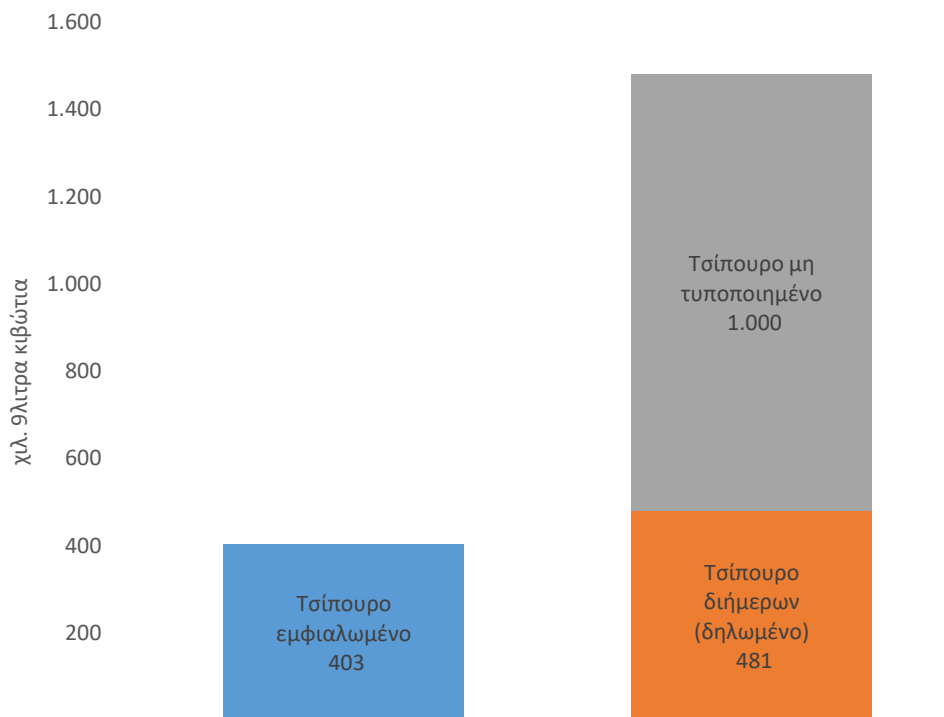
Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους

5.9 Καταπολέμηση παράνομης εμπορίας αλκοολούχων και αποσταγμάτων

Το παράνομο εμπόριο αλκοολούχων ποτών αποτελεί σημαντικό πλήγμα για την οικονομία και τον κλάδο των αλκοολούχων ειδικότερα, καθώς αλλοιώνει τον ανταγωνισμό, μειώνει τα δυνητικά φορολογικά έσοδα για το κράτος, ενώ εγκυμονεί κινδύνους για την δημόσια υγεία, καθώς διοχετεύονται στην αγορά ποτά αμφιβόλου ποιότητας. Το παράνομο εμπόριο ποτών εκτιμάται ότι έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις, παρόλο που δεν υπάρχουν επίσημες εκτιμήσεις για το μέγεθος του φαινομένου. Ωστόσο, σύμφωνα με φορείς της αγοράς, αλλά και στοιχεία από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας εκτιμάται ότι το λαθρεμπόριο κυμαίνεται περίπου στο 11% της συνολικής αγοράς. Το ποσοστό αυτό μεταφράζεται σε περίπου 410 χιλ. 9λιτρα κιβώτια, δηλαδή 5,1 εκ. φιάλες περίπου, οι οποίες διακινούνται χωρίς την είσπραξη ΕΦΚ, ενώ οι απώλειες που δημιουργούνται αφορούν και τη μη είσπραξη ΦΠΑ. Η απώλεια φορολογικών εσόδων από τη μη καταβολή του ΕΦΚ σε ποτά που διακινήθηκαν παράνομα εκτιμάται ότι προσεγγίζει τα €31,1 εκ. (χωρίς τα έσοδα από ΦΠΑ και χωρίς να συμπεριλαμβάνεται το τσίπουρο διημέρων). Οι απώλειες από ΦΠΑ σε όλα τα κανάλια διανομής εκτιμώνται στα €27,5 εκ., διαμορφώνοντας τις συνολικές απώλειες στα €58,6 εκ.

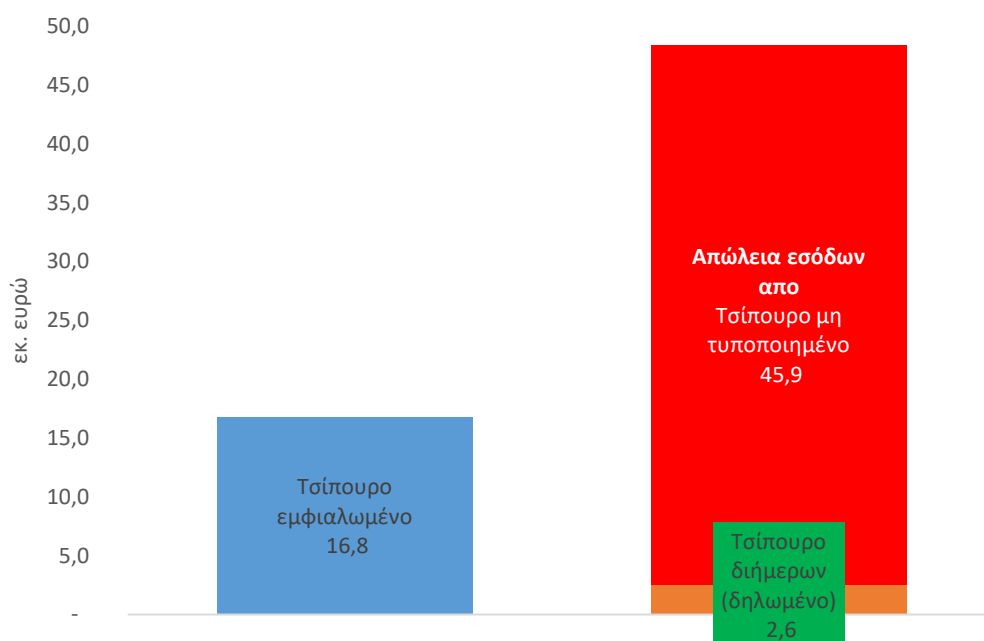
Αναφορικά με το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τσίπουρο διήμερων ή χύμα τσίπουρο), οι οικονομικές επιπτώσεις από το παράνομο εμπόριο εκτιμάται ότι λαμβάνουν επίσης μεγάλες διαστάσεις, καθώς σύμφωνα με φορείς της αγοράς ο όγκος τσίπουρου που διακινείται παράνομα είναι αρκετά μεγάλος. Το επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο, φορολογούμενο με το ίδιο καθεστώς όπως και το ούζο, συνεισέφερε στα φορολογικά έσοδα €16,8 εκ. το 2019, ενώ το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών με το ειδικό φορολογικό καθεστώς (€0,59 ανά λίτρο τελικού προϊόντος) απέδωσε περίπου €2,6 εκ. Οι απώλειες όμως από το παράνομο τσίπουρο είναι σημαντικές, καθώς με βάση τα αποτελέσματα προηγούμενης μελέτης του IOBE, και στη βάση συντηρητικών εκτιμήσεων για το παράνομο τσίπουρο (1 εκ. 9λίτρα κιβώτια), οι απώλειες από ΕΦΚ προσεγγίζουν τα €45,9 εκ. ετησίως. Σύμφωνα, όμως, με το πόρισμα της επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών που συστάθηκε για τη διερεύνηση και επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών, οι εκτιμήσεις για την παράνομη εμπορία ανεβάζουν την παράνομη εμπορία σε περίπου 2 εκ. 9λίτρα κιβώτια, κλιμακώνοντας ακόμα περισσότερο τις ετήσιες απώλειες που δημιουργούνται, περίπου στα €91,7 εκ. Σε κάθε περίπτωση, όμως, οι εκτιμώμενες απώλειες εσόδων είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

Διάγραμμα 5.28. Ετήσια Κατανάλωση τσίπουρου ανά είδος, 2019

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Εκτιμήσεις αγοράς, Εκτιμήσεις IOBE.

Διάγραμμα 5.29. Φορολογικά Έσοδα από το τσίπουρο, 2019

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Κρατικοί Προϋπολογισμοί, Εκτιμήσεις αγοράς, Εκτιμήσεις IOBE.

Οι απώλειες ΦΠΑ εκτιμώνται ελαφρώς χαμηλότερες, καθώς ένα τμήμα από τα παράνομα ποτά διακινούνται στην αγορά με την αντίστοιχη έκδοση παραστατικού. Έτσι, με την υπόθεση ότι τουλάχιστον το 80% των παράνομων ποσοτήτων δεν αποδίδει ΦΠΑ, οι απώλειες ανέρχονται στα €25,4 εκ. ετησίως. Συνεπώς, οι συνολικές απώλειες φορολογικών εσόδων από την παράνομη παραγωγή και εμπορία τσίπουρου υπό το καθεστώς των διήμερων ανέρχονται σε €71,2 εκ. (€45,8 εκ. από ΕΦΚ + €25,4 εκ. από ΦΠΑ) ανά έτος. Με την υπόθεση ότι οι παράνομες ποσότητες που διακινούνται με το καθεστώς του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών προσεγγίζουν το επίπεδο που αναφέρεται στο πόρισμα του Υπουργείου Οικονομικών, οι απώλειες φορολογικών εσόδων από ΦΠΑ διπλασιάζονται.

Η απάλειψη της στρέβλωσης που υφίσταται από το προϊόν των διήμερων παραγωγών (παραγωγή & διακίνηση), καθώς και η εντατικοποίηση των ελέγχων μπορεί να επαναφέρει ένα υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον, να προστατέψει την δημόσια υγεία αλλά και να αποτρέψει περαιτέρω απώλειες φορολογικών εσόδων. Η αλλαγή που επιφέρει ο νέος Νόμος, με αύξηση του ΕΦΚ στα €370 εκ. εξορθολογίζει εν μέρει τη διαφορά συντελεστών, αν και πάλι η αναλογία ΕΦΚ αλκοολούχων με το ειδικό καθεστώς είναι 6,6 φορές (2.450 / 370), ενώ η αναλογία ΕΦΚ επίσημου τσίπουρου και τσίπουρου διήμερων είναι 3,3 (1.225 / 370).

Ο περιορισμός του παράνομου εμπορίου αλκοολούχων ποτών με τον περιορισμό των κινήτρων που το τροφοδοτούν (π.χ. μέσω μείωσης του ΕΦΚ), αλλά και με συντονισμένους ελέγχους εκτιμάται ότι θα αποφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη στα φορολογικά έσοδα, τη δημόσια υγεία, τη βιωσιμότητα πολλών επιχειρήσεων και την απασχόληση, ενδυναμώνοντας το πλαίσιο λειτουργίας των υγιών επιχειρήσεων. Στη συνέχεια, υπολογίζουμε το όφελος για τα φορολογικά έσοδα, πρώτον, από την εντατικοποίηση των ελέγχων στην αγορά, (εισπραξιμότητα φόρων, διακίνηση φορτίων, έλεγχος εμπορίας τσίπουρου διήμερων) και,

δεύτερον, από την ελαχιστοποίηση των κινήτρων για την παράνομη εμπορία ποτών για οικιακή χρήση (ή για εμπορική σε περιορισμένο επίπεδο).

Η έστω και μερική βελτίωση των επιδόσεων αναφορικά με τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου, αναμένεται να προσφέρει άμεσα έσοδα στον προϋπολογισμό, ενώ οι ευρύτερες θετικές επιδράσεις θα πρέπει να συνυπολογιστούν στα μεσοπρόθεσμα οφέλη. Ο Πίνακας 5.3 αποτυπώνει ποσοτικά τις βελτιώσεις στα δημοσιονομικά έσοδα για κάθε βήμα «διόρθωσης», τόσο στον περιορισμό του παράνομου εμπορίου, όσο και στην είσπραξη των φόρων. Προκειμένου οι στόχοι που μπορεί να τεθούν να είναι ρεαλιστικοί, θεωρούμε ότι κάθε μέτρο θα βελτιώσει τα έσοδα, αλλά όχι στον μέγιστο δυνατό βαθμό και όχι με την ίδια ένταση ανά μέτρο. Ειδικότερα, η βελτίωση της είσπραξης ΦΠΑ μπορεί να αποδώσει επιπλέον έσοδα για τα δημόσια ταμεία, μέτρο όμως το οποίο αφορά τις ενέργειες του ελεγκτικού μηχανισμού για το σύνολο της αγοράς και συνεπώς δεν συνυπολογίζεται στα συνολικά έσοδα.

Πίνακας 5.3. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών

		% βελτίωσης			
		5%	10%	20%	50%
1	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών)	1,6	3,1	6,2	15,6
2	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ)	2,0	4,0	8,0	20,0
3	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών) - αρχική εκτίμηση 1.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	2,3	4,6	9,2	23,0
4	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ) - αρχική εκτίμηση 1.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	1,3	2,6	5,2	12,7
3α	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών) – αρχική εκτίμηση 2.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	4,6	9,2	18,4	46,0
4α	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ) – αρχική εκτίμηση 2.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	2,6	5,2	10,4	25,4
1+2+3+4	Συνολικά πρόσθετα έσοδα (εκατ. ευρώ), εκτίμηση 1.027 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	7,2	14,3	28,6	71,3
1+2+3α+4α	Συνολικά πρόσθετα έσοδα (εκατ. ευρώ), εκτίμηση 2.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	10,8	21,5	43,0	107,0

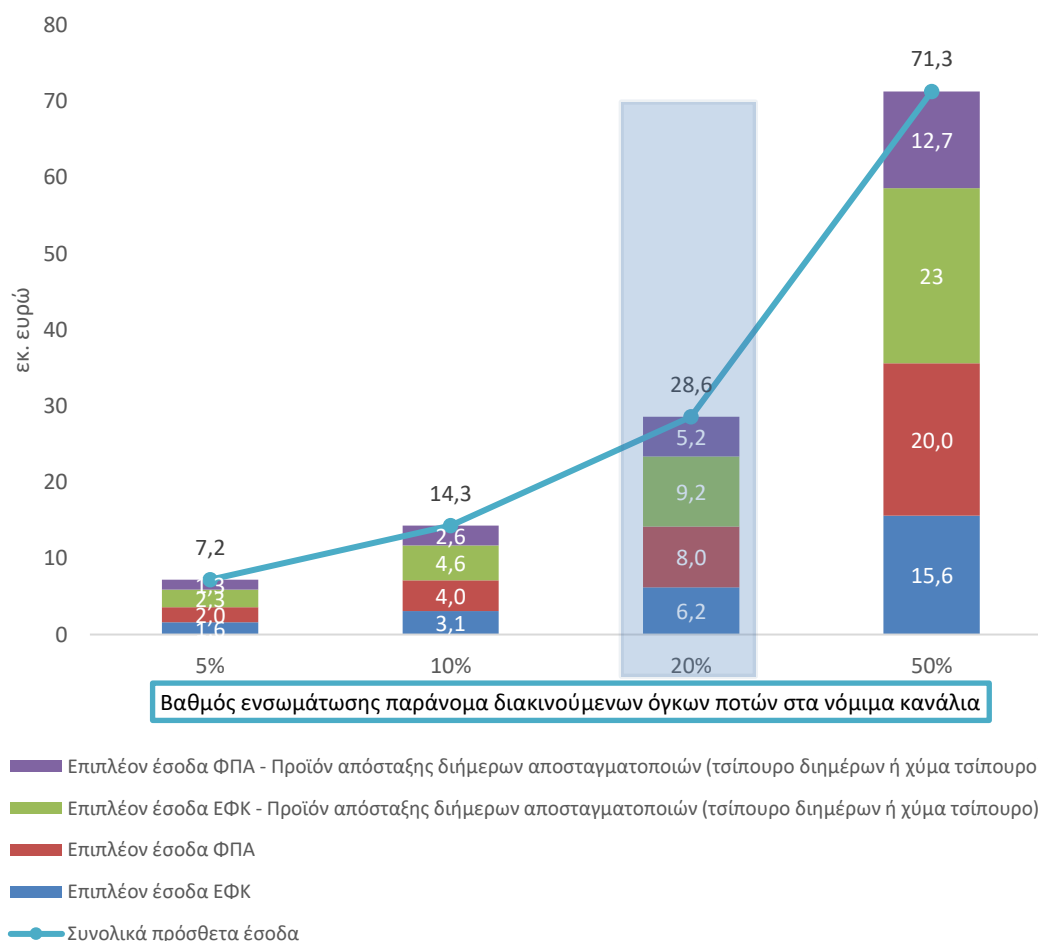
Τα παραπάνω αφορούν σε ετήσια βελτίωση, *Για τον υπολογισμό των παραπάνω έχει γίνει η υπόθεση ότι η παράνομη εμπορία θα αντικατασταθεί εξ ολοκλήρου με νόμιμες ποσότητες αλκοολούχων. Λόγω της έλλειψης στοιχείων υποκατάστασης δεν μπορεί να υποτεθεί ακριβώς ο βαθμός που αυτές οι ποσότητες θα αντικατασταθούν.

Ενδεικτικά, ο **περιορισμός του παράνομου εμπορίου** ποτών κατά 20% εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε επιπλέον έσοδα **€28,6 εκ.** από ΕΦΚ (€17,4 εκ.) και ΦΠΑ (€13,2 εκ.) ετησίως (Διάγραμμα 5.30). Μεγαλύτερη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στην καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου (π.χ. μείωσή του κατά 50%) και μεταφορά αυτών των ποσοτήτων

κατανάλωσης στη νόμιμη αγορά, θα μπορούσε να οδηγήσει σε πρόσθετα έσοδα €71,3 εκ. από ΕΦΚ και ΦΠΑ.

Οι μεγάλες απώλειες φορολογικών εσόδων και οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία που πηγάζουν από το τμήμα της παράνομης παραγωγής και εμπορίας του **τσίπουρου** επιτάσσουν άμεσα μέτρα εντατικών ελέγχων για τον μετριασμό του φαινομένου. Ο περιορισμός της παράνομης εμπορίας τσίπουρου διημέρων, με τη λήψη μέτρων (ενδεικτικά κατά 10% ετησίως), αναμένεται να αποδώσει επιπλέον **€7,2 εκ.** ετησίως από ΕΦΚ (€9,2 εκ.) και ΦΠΑ (€5,2 εκ.). Σημειώνεται ότι ο υπολογισμός για την εξασφάλιση περισσότερων εσόδων στηρίζεται στην πολύ συντηρητική εκτίμηση ότι το παράνομο εμπόριο αντιστοιχεί σε 1.027 χιλ. 9λιτρα κιβώτια. Με την υπόθεση ότι το παράνομο εμπόριο είναι μεγαλύτερης έκτασης και προσεγγίζει τις ποσότητες του πορίσματος του Υπουργείου Οικονομικών (2.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια), η βελτίωση κατά 10% θα οδηγούσε σε εξασφάλιση πόρων κατά €14,4 εκ. ετησίως από ΕΦΚ (€9,2 εκ.) και ΦΠΑ (€5,2 εκ.).

Διάγραμμα 5.30. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών (ετήσια βελτίωση)

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

6 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

6.1 Σύγκλιση ΕΦΚ στον μέσο όρο της ΕΕ

Οι συνεχείς αυξήσεις του ΕΦΚ τη διετία 2009-2010, σε συνδυασμό με την υποχώρηση των εισοδημάτων έχουν μειώσει σημαντικά την κατανάλωση νόμιμων αλκοολούχων ποτών, με σαφείς ενδείξεις υποκατάστασης από παράνομα ποτά, αμφιβόλου ποιότητας, δημιουργώντας παράλληλα φορολογικά κενά στον κρατικό προϋπολογισμό και οικονομική πίεση στις νόμιμες επιχειρήσεις. Η κρίση της πανδημίας COVID-19 το 2020 επιβάρυνε το οικονομικό περιβάλλον και έχει επιπτώσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών, ιδιαίτερα στην κατηγορία της επιτόπιας κατανάλωσης, με ακόμα πιο αρνητικές συνέπειες σε όρους προστιθέμενης αξίας και απασχόλησης. Η ανάγκη περιορισμού της παράνομης αγοράς, αλλά και στήριξης του κλάδου από τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας και της τρέχουσας ενεργειακής κρίσης, συνηγορούν υπέρ της αλλαγής της φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα. Οι εξελίξεις σε πανευρωπαϊκό επίπεδο δείχνουν μια αναπροσαρμογή του φορολογικού καθεστώτος και των αλκοολούχων, με σκοπό την αποτελεσματικότερη κατανομή των πόρων.

6.1.1 Σενάριο Α (μετακύλιση μείωσης φόρου στις τιμές σε όλα τα τμήματα της αγοράς)

Στο τμήμα αυτό αναλύονται οι πιθανές επιδράσεις στις πωλήσεις των νόμιμων αλκοολούχων ποτών από μια αναπροσαρμογή της φορολογίας των αλκοολούχων στην Ελλάδα, έχοντας ως άξονα την προσαρμογή του ΕΦΚ προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (**€1.800 / 100 lt αιθυλικής αλκοόλης**). Η μείωση του ΕΦΚ στη γενική κατηγορία αλκοολούχων θα επιφέρει αντίστοιχη μείωση στον ΕΦΚ σε τσίπουρο και ούζο στο ήμισυ του γενικού συντελεστή.

Εκτιμάται ότι **η μείωση του ΕΦΚ δεν θα οδηγήσει σε μεγάλη επέκταση της κατανάλωσης**, αλλά αντίθετα **θα συνεισφέρει στη μείωση του παράνομου εμπορίου** και στην αντικατάσταση της κατανάλωσης που δεν καταγράφεται, με νόμιμη κατανάλωση. Η νόμιμη κατανάλωση είναι ελεγχόμενη και ασφαλής, ενώ παράλληλα τονώνει τα φορολογικά έσοδα και ενδυναμώνει το νόμιμο τμήμα της αγοράς, στηρίζοντας τον κλάδο στη διάρκεια της τρέχουσας ενεργειακής κρίσης και δημιουργώντας ένα εύρωστο επιχειρηματικό περιβάλλον μεσοπρόθεσμα.

Παρακάτω εξετάζεται η επίδραση της μείωσης του ΕΦΚ σε βασικά μεγέθη του κλάδου για το 2023, όπως η κατανάλωση, η απασχόληση αλλά το ΑΕΠ που δημιουργείται, ενώ αναλύεται και η επίδραση στα φορολογικά έσοδα. Η εξέλιξη των παραπάνω μεγεθών αποτυπώνεται σε σύγκριση με τα αποτελέσματα που θα προέκυπταν χωρίς τη μείωση του ΕΦΚ. Στις επιδράσεις αυτές θα πρέπει να συνυπολογιστούν και τα αποτελέσματα της μείωσης του ΕΦΚ στη συρρίκνωση του παράνομου εμπορίου, στη δημόσια υγεία και στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, χωρίς ωστόσο να μπορούν να ποσοτικοποιηθούν με ακρίβεια.

Σημειώνεται ότι η μείωση του ΕΦΚ θα προκαλέσει μείωση των φορολογικών εσόδων από ΕΦΚ, με την υπόθεση ότι η ενίσχυση της αγοράς ακολουθεί συντηρητικές εκτιμήσεις, στη βάση ελαστικότητας ζήτησης ως προς την τιμή. Ωστόσο δεν αποκλείεται το σενάριο, όπου η

μείωση του ΕΦΚ μαζί με άλλες παρεμβάσεις και πρόσθετους παράγοντες οδηγεί σε ακόμα μεγαλύτερες αυξήσεις της νόμιμης κατανάλωσης που θα έχουν ως αποτέλεσμα να μην σημειωθεί μείωση εσόδων από ΕΦΚ.

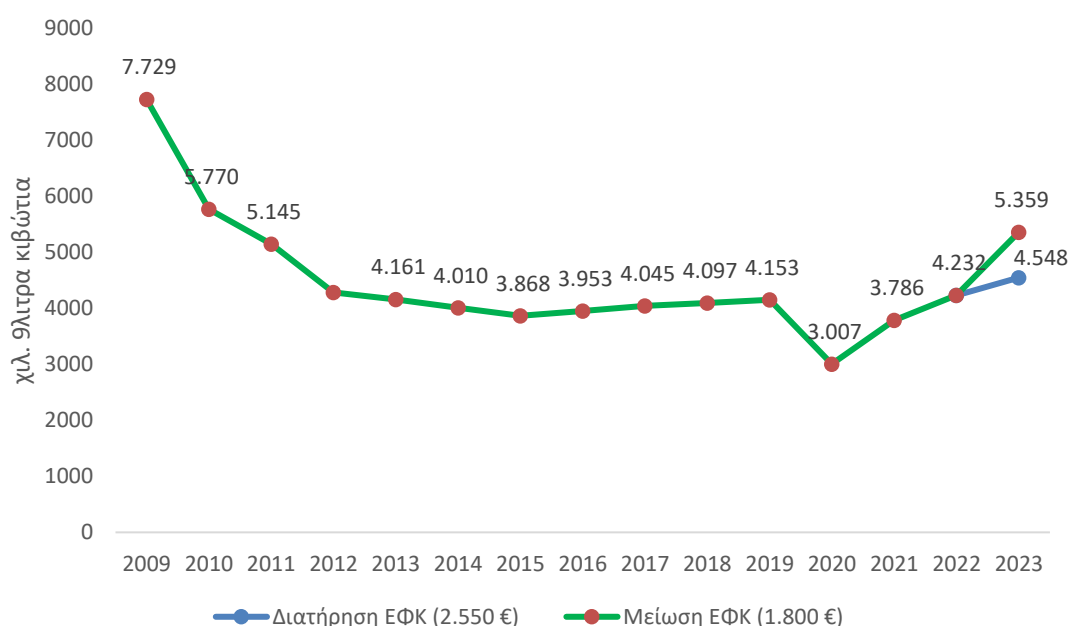
Η εκτίμηση της αγοράς στηρίζεται σε υποθέσεις για την εξέλιξη του ΑΕΠ και της δραστηριότητας στην εστίαση και τον τουρισμό, οι οποίες βοηθούν αντιστοίχως την εκτίμηση για την κατ' οίκον και την επιτόπια κατανάλωση αλκοολούχων ποτών. Οι υποθέσεις για τα στοιχεία αυτά διατηρούνται σταθερές το 2023, δίνοντας το περιθώριο να εξεταστούν οι επιδράσεις σε ένα σενάριο μείωσης του ΕΦΚ, συγκρινόμενες με το σενάριο όπου ο ΕΦΚ παραμένει στο υφιστάμενο επίπεδο. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι τιμές των παραμέτρων των υποθέσεων, ενώ σημειώνεται ότι η εκτίμηση για το ΑΕΠ στηρίζεται στις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Spring 2022 Economic Forecast).

Πίνακας 6.1. Υποθέσεις σεναρίων (εφάπαξ μείωση ΕΦΚ)

	2022	2023
ΑΕΠ	3,5%	3,0%
Καταστήματα	6,6%	10,0%
Τουριστικές ροές	37,8%	10,0%
Μετακύλιση τιμής		80%

Η μείωση του ΕΦΚ στον ευρωπαϊκό μέσο όρο (1.800 ευρώ / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης) εκτιμάται ότι θα εξορθολογήσει και θα ενισχύσει την αγορά αλκοολούχων ποτών. Ειδικότερα, εκτιμάται ότι η μείωση του ΕΦΚ με την αντίστοιχη μείωση των τιμών θα ενισχύσει κυρίως την καταγεγραμμένη κατανάλωση αλκοολούχων ποτών και όχι την πραγματική κατανάλωση. Οι επίσημες πωλήσεις αναμένεται να διαμορφωθούν στα €5,3 εκ. 9λίτρα κιβώτια με τη μείωση του ΕΦΚ, έναντι 4,5 εκ. που θα διαμορφώνονταν στο σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο των 2.550 ευρώ / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης.

Διάγραμμα 6.1. Καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά σενάριο

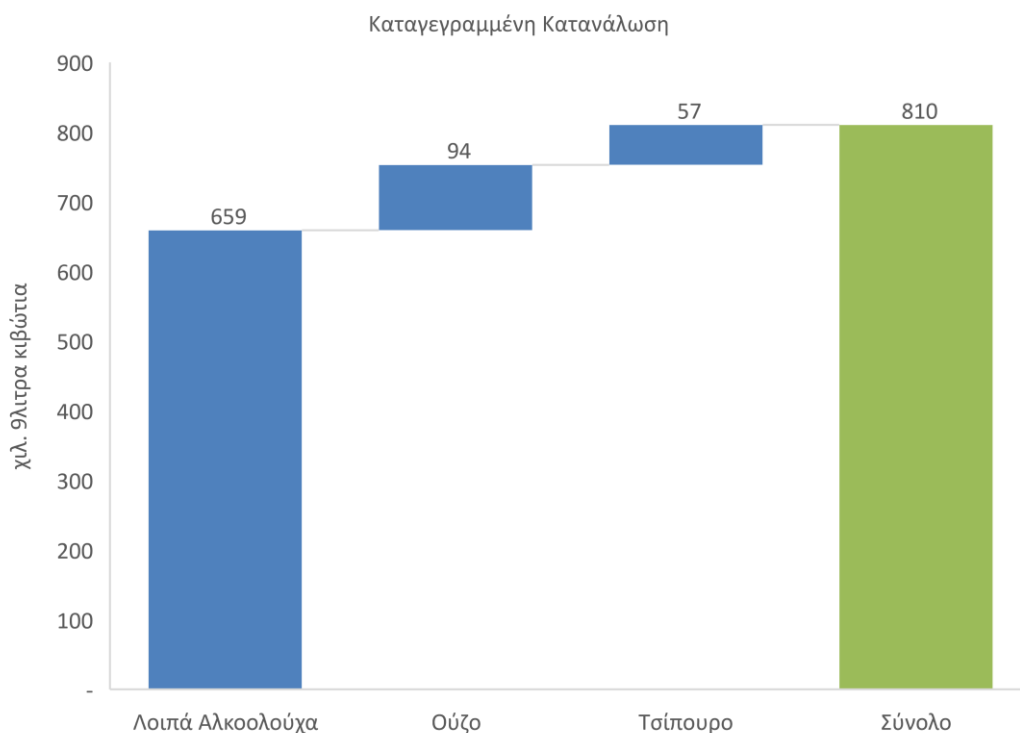

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

Οι πωλήσεις αναμένεται να εμφανίσουν αύξηση το 2023 και στο σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ, καθώς έχει θεωρηθεί ότι το ΑΕΠ θα αυξηθεί και θα τονωθούν οι τουριστικές ροές και ο κλάδος εστίασης, με αποτέλεσμα η αγορά να παρουσιάσει αύξηση κατά 7,5%. Με τις ίδιες υποθέσεις για το ΑΕΠ και την εστίαση και τον τουρισμό αλλά με μείωση του ΕΦΚ οι καταγεγραμμένες πωλήσεις αναμένεται να αυξηθούν το 2023 κατά 26,6%, δηλαδή όσο περίπου και το 2021 έπειτα από την ισχυρή ανάκαμψη της οικονομίας. Οι παραπάνω αλλαγές στηρίζονται στις εκτιμώμενες μεταβολές του ΑΕΠ της εστίασης και του τουρισμού, στον βαθμό μετακύλισης, αλλά σε ελαστικότητες ζήτησης ως προς την τιμή και ως προς το εισόδημα.

Συνεπώς, η μείωση του ΕΦΚ εκτιμάται ότι θα ενισχύσει την καταγεγραμμένη κατανάλωση κατά 810 χιλ. 9λιτρα κιβώτια, συγκριτικά με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ. Στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών εκτιμάται ότι οι πωλήσεις θα είναι κατά 659 χιλ. κιβώτια υψηλότερες, ενώ στο ούζο και στο τσίπουρο κατά 94 χιλ. και 57 χιλ. περισσότερα κιβώτια αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι με διαφορετικό βαθμό μετακύλισης της μείωσης του ΕΦΚ στις τελικές τιμές προκύπτει ακόμα μεγαλύτερη διαφορά. Για παράδειγμα αν η μετακύλιση φτάσει το 90%, τότε λόγω μεγαλύτερης μείωσης τιμής και συνεπώς μεγαλύτερης αύξησης των καταγεγραμμένων πωλήσεων η διαφορά μεταξύ σεναρίου διατήρησης και μείωσης του ΕΦΚ φτάνει τα 911 χιλ. 9λιτρα κιβώτια, με αντίστοιχες μεταβολές και στα υπόλοιπα μεγέθη.

Διάγραμμα 6.2. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή πωλήσεων

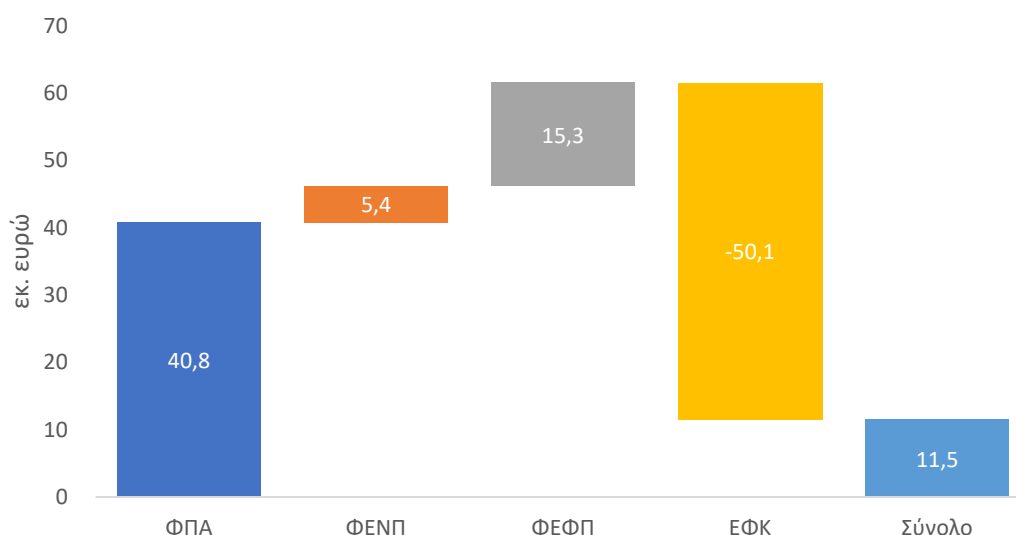

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE. ΦΕΝΠ

Τα έσοδα από ΕΦΚ εκτιμώνται μικρότερα κατά €50 εκ., εφόσον ο συντελεστής του ΕΦΚ μειωθεί κατά 29,4% (Διάγραμμα 6.3). Ωστόσο, οι υπόλοιπες κατηγορίες εσόδων θα αυξηθούν, λόγω ακριβώς της επέκτασης της αγοράς που θα προέλθει από τον μειωμένο ΕΦΚ, με αποτέλεσμα τα έσοδα από τον ΦΠΑ να είναι αυξημένα κατά €40,8 εκ., λόγω διεύρυνσης

της αγοράς και τα έσοδα από τη φορολογία κερδών των επιχειρήσεων να είναι κατά €5,4 εκ. πιο υψηλά σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ. Επιπλέον, λόγω της αύξησης της απασχόλησης, τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι υψηλότερα κατά €15,3 εκ. στο σενάριο μείωσης του ΕΦΚ. Συνολικά, τα έσοδα από τις παραπάνω κατηγορίες εκτιμάται ότι θα υπερβούν κατά €11,5 εκ. τα έσοδα που θα προέκυπταν στην αγορά με τη διατήρηση του ΕΦΚ.

Διάγραμμα 6.3. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή φορολογικών εσόδων

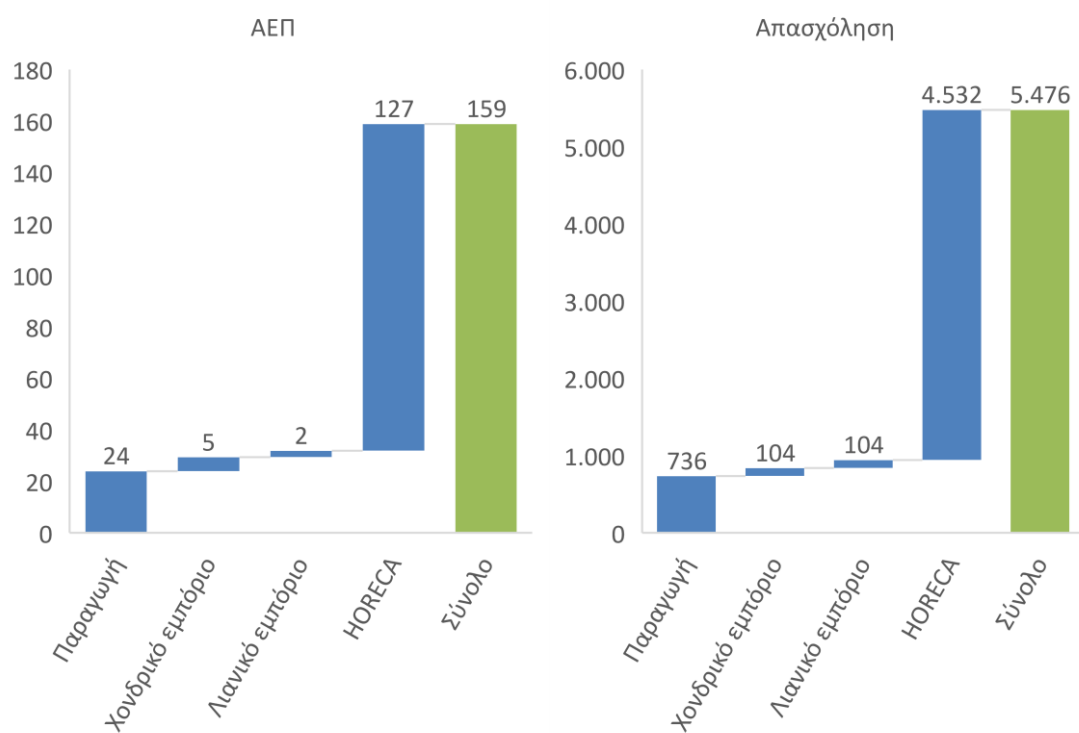

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE. ΦΕΝΠ – Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων, ΦΕΦΠ – Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

Εκτός από τις πωλήσεις και τα φορολογικά έσοδα, θετικές αναμένονται οι επιδράσεις στην ευρύτερη οικονομία, με αύξηση του ΑΕΠ και της απασχόλησης, εφόσον υιοθετηθεί το σενάριο μείωσης του ΕΦΚ. Το ΑΕΠ από την ευρύτερη αλυσίδα αξίας αναμένεται να ενισχυθεί κατά €159 εκ., με μεγαλύτερη επίδραση στο κανάλι της HORECA, αλλά και στην παραγωγή (Διάγραμμα 6.4). Η απασχόληση εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά περίπου 5,5 χιλ. άτομα, στο σενάριο μείωσης του ΕΦΚ, καθώς λόγω επέκτασης της καταγεγραμμένης κατανάλωσης αναμένεται να ενισχυθούν τα επίσημα κανάλια διανομής. Η μεγαλύτερη επίδραση αναμένεται στους κλάδους φιλοξενίας με πρόσθετες 4,5 χιλ. θέσεις απασχόλησης.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ενδεχόμενη μεγαλύτερη μετακύλιση της μείωσης του ΕΦΚ στις τελικές τιμές (π.χ. στο 90%) θα προσφέρει περισσότερα θετικά αποτελέσματα. Τα φορολογικά έσοδα αναμένεται να είναι αυξημένα κατά €21,9 εκ., το ΑΕΠ κατά €172 εκ. και η απασχόληση κατά 5.924 θέσεις.

Διάγραμμα 6.4. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή ΑΕΠ και Απασχόλησης

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

6.1.2 Σενάριο Β (μερική μετακύλιση μείωσης φόρου στις τιμές και μεταβολή περιθωρίων)

Στην αγορά on-trade (HORECA), σε αντίθεση με την αγορά λιανικής (supermarket, κάβες, κ.ά.), είναι αρκετά πιο πιθανό οι αυξομειώσεις των φορολογικών συντελεστών να μην επηρεάζουν τις τελικές τιμές, αλλά να οδηγούν σε προσαρμογή των περιθωρίων κέρδους των επιχειρήσεων¹³. Η μείωση του φορολογικού συντελεστή ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά κατά 29,4% θα οδηγήσει σε τουλάχιστον μερική μείωση των τιμών στη λιανική, αλλά οι επιχειρήσεις στην HORECA ενδέχεται να διατηρήσουν τις τιμές σταθερές. Ωστόσο, και σε αυτή την περίπτωση εκτιμάται ότι η οικονομία θα έχει όφελος, καθώς η αύξηση του περιθωρίου κέρδους για τις επιχειρήσεις, λόγω της σημαντικής μείωσης του ΕΦΚ, εκτιμάται ότι επιδρά:

- Στην **απασχόληση του κλάδου**, διατηρώντας θέσεις εργασίας λόγω της τρέχουσας αβεβαιότητας ή και αυξάνοντας τις θέσεις εργασίας.
- Στα **κίνητρα** των επιχειρήσεων να περάσουν στη νόμιμη αγορά αλκοολούχων, με θετικά αποτελέσματα σε όλη την οικονομία.

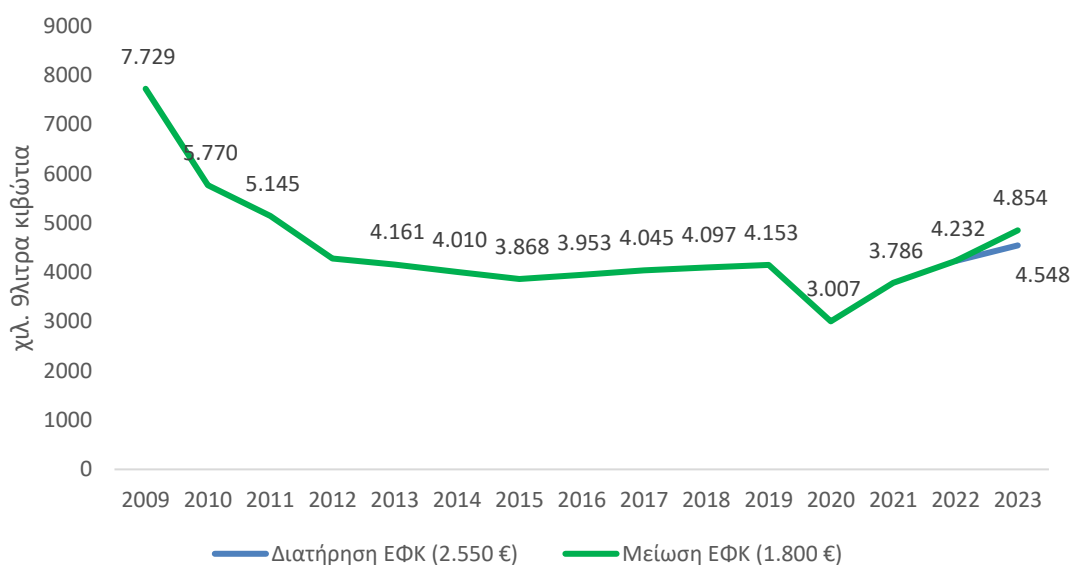
Οι υποθέσεις του Σεναρίου Β ακολουθούν την προηγούμενη ανάλυση όσον αφορά στη μετακύλιση της μείωσης του ΕΦΚ στις λιανικές τιμές. Η διαφορά μεταξύ των σεναρίων έγκειται στη μη-μετακύλιση της μείωσης του ΕΦΚ στις τελικές τιμές στην on-trade αγορά (HORECA), η οποία υπεισέρχεται στην ανάλυση ως αύξηση του περιθωρίου κέρδους για τις επιχειρήσεις στον τομέα HORECA.

Πίνακας 6.2. Υποθέσεις σεναρίων (εφάπαξ μείωση ΕΦΚ)

	2022	2023
ΑΕΠ	3,5%	3,0%
Καταστήματα	6,6%	10,0%
Τουριστικές ροές	37,8%	10,0%
Μετακύλιση τιμής off trade αγορά		80%
Μετακύλιση τιμής on trade αγορά		0%

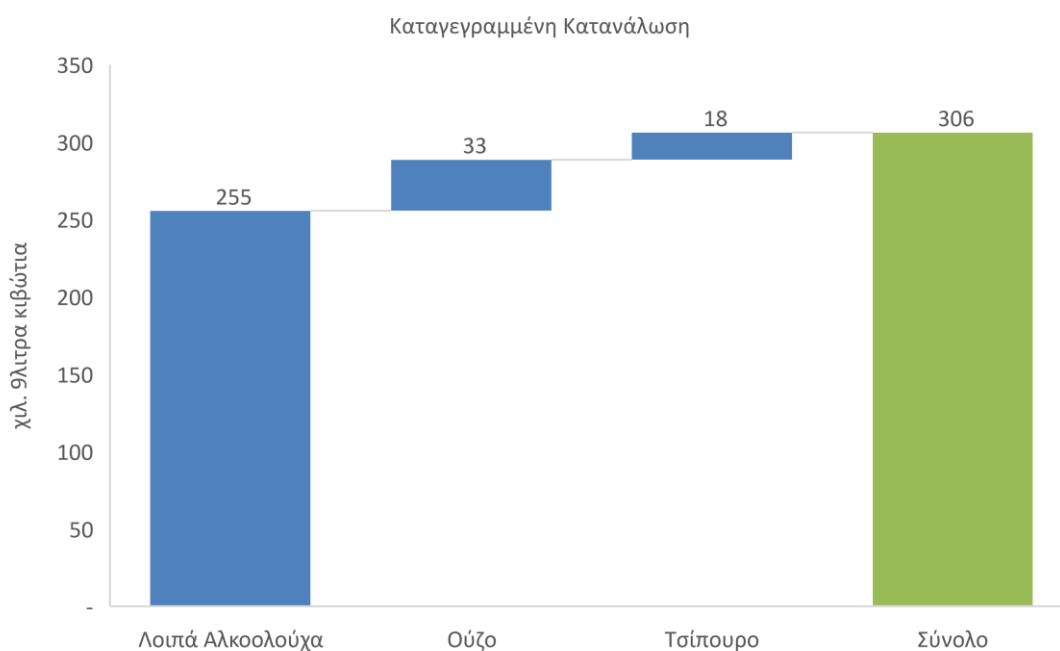
Στο Σενάριο Β, με μείωση της τελικής τιμής στην off-trade αγορά, σταθερής τιμής και αύξησης περιθωρίων στην on-trade αγορά, οι επίσημες πωλήσεις αναμένεται να διαμορφωθούν στα €4,8 εκ. 9λίτρα κιβώτια με τη μείωση του ΕΦΚ, έναντι 4,5 εκ. που θα διαμορφώνονταν στο σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο των 2.550 ευρώ / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης, ενώ σε σύγκριση με το Σενάριο Α, δεν υπάρχει η αύξηση της αγοράς στην on-trade αγορά (Διάγραμμα 6.5).

¹³ Αυτό μπορεί να συμβαίνει διότι ο ΕΦΚ αποτελεί πολύ μικρότερο ποσοστό της τελικής τιμής στην αγορά on-trade σε σύγκριση με την τελική τιμή λιανικής.

Διάγραμμα 6.5. Καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά σενάριο

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

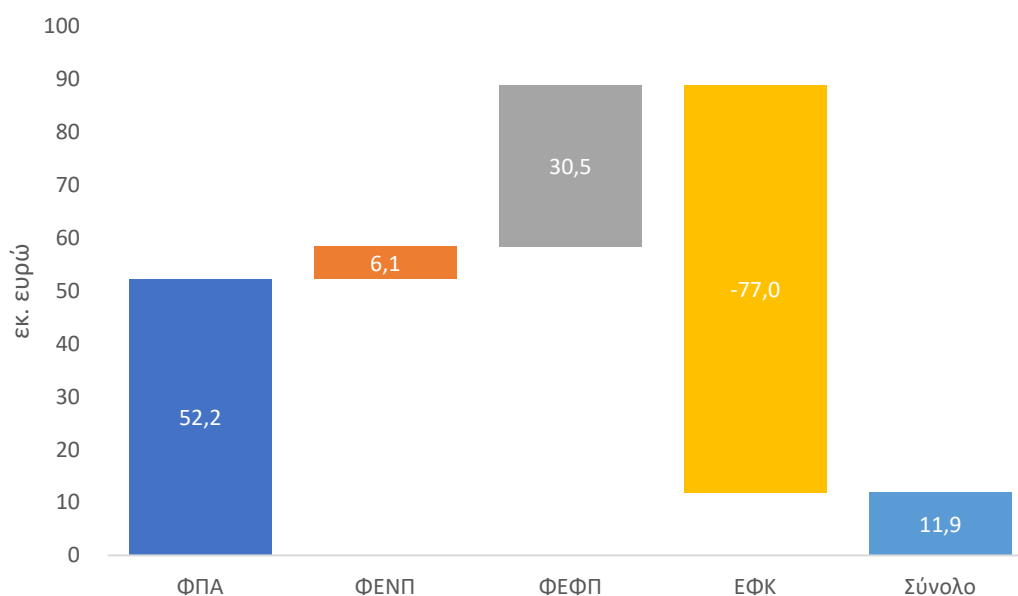
Οι καταγεγραμμένες πωλήσεις αναμένεται να αυξηθούν το 2023 κατά 14,7%. συνεπώς, η μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να ενισχύσει την καταγεγραμμένη κατανάλωση κατά 306 χιλ. 9λιτρα κιβώτια, συγκριτικά με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ (Διάγραμμα 6.6). Στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών εκτιμάται ότι οι πωλήσεις θα είναι κατά 255 χιλ. κιβώτια υψηλότερες, ενώ στο ούζο και στο τσίπουρο κατά 33 χιλ. και 18 χιλ. περισσότερα κιβώτια αντίστοιχα.

Διάγραμμα 6.6. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή πωλήσεων

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE. ΦΕΝΠ

Τα έσοδα από τον ΕΦΚ θα καταγράψουν πτώση κατά €77 εκ., εφόσον ο συντελεστής θα μειωθεί κατά 29,4% (Διάγραμμα 6.7). Ωστόσο, οι υπόλοιπες κατηγορίες εσόδων θα αυξηθούν, λόγω ακριβώς της επέκτασης της αγοράς που θα προέλθει από τον μειωμένο ΕΦΚ. Σημαντικό μέρος των αυξημένων εσόδων θα προέλθει από τον ΦΠΑ, καθώς η αύξηση των περιθωρίων στην αγορά HORECA αλλά και η επέκταση της νόμιμης κατανάλωσης θα ενισχύει τα έσοδα από τον ΦΠΑ κατά €52,2 εκ., ενώ τα έσοδα από τη φορολογία κερδών των επιχειρήσεων αναμένεται να είναι κατά €6,1 εκ. πιο υψηλά σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ. Επιπλέον, λόγω της αύξησης της απασχόλησης αναμένεται η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων να επεκταθεί κατά €30,5 εκ. στο σενάριο μείωσης του ΕΦΚ. Συνολικά, τα έσοδα από τις παραπάνω κατηγορίες εκτιμάται ότι θα είναι υψηλότερα κατά περίπου €12,0 εκ. σε σύγκριση με τα έσοδα που θα προέκυπταν στην αγορά με τη διατήρηση του ΕΦΚ, συνεπώς δεν διαφοροποιούνται από τα αποτελέσματα στο Σενάριο Α.

Διάγραμμα 6.7. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή φορολογικών εσόδων

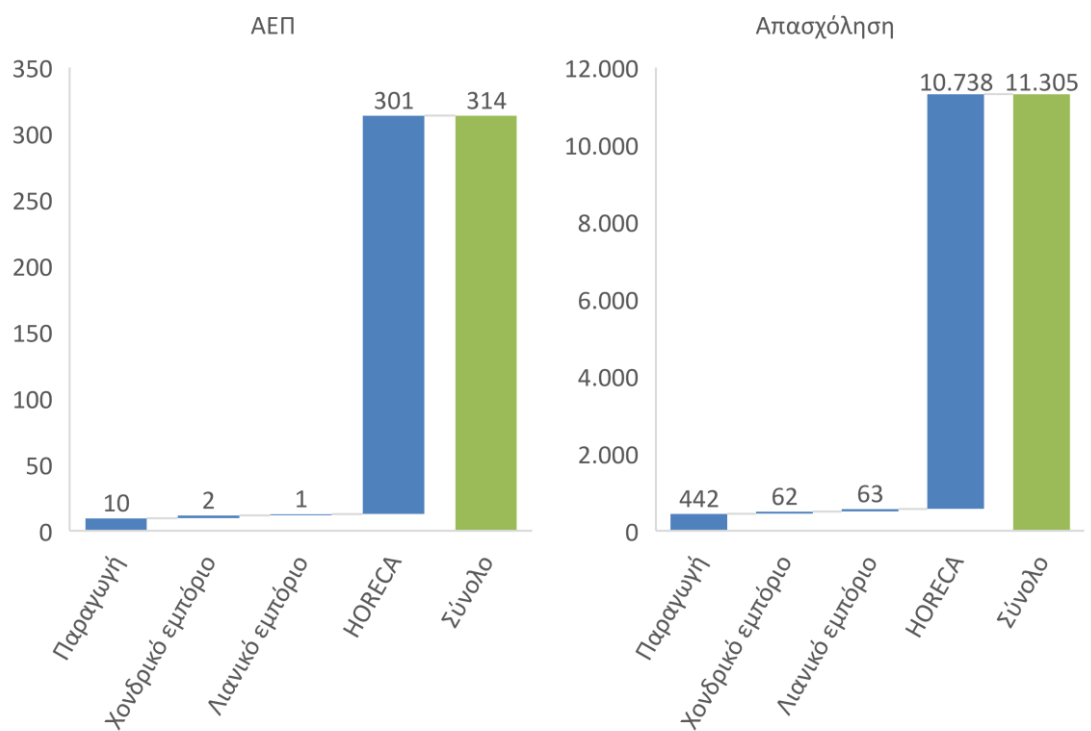
Πηγή: Εκτιμήσεις ΙΟΒΕ. ΦΕΝΠ – Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων, ΦΕΦΠ – Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

Σημαντικό στοιχείο στο Σενάριο Β είναι η ενίσχυση των κινήτρων των επιχειρήσεων για αύξηση ή για διατήρηση των θέσεων απασχόλησης, καθώς και η αύξηση των κινήτρων για διάθεση νόμιμων αλκοολούχων ποτών. Η αύξηση του περιθωρίου αναμένεται να αυξήσει και την πολλαπλασιαστική επίδραση του κλάδου στην οικονομία, μέσω τόνωσης του ΑΕΠ. Επίσης, η διατήρηση των θέσεων απασχόλησης, ιδιαίτερα σε ένα περιβάλλον αβεβαιότητας και αστάθειας όπως το σημερινό, αναμένεται να εξοικονομήσει πόρους από ενδεχομένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις στήριξης της απασχόλησης (επιδόματα ανεργίας, κ.λπ.), το όφελος των οποίων δεν έχει προσμετρηθεί στους παραπάνω υπολογισμούς.

Ενδεικτικά όμως, η ανάγκη επιδότησης 5 χιλ. ανέργων θα προκαλούσε €26,2 εκ. πρόσθετες δημόσιες δαπάνες για ένα έτος, κόστος το οποίο εξοικονομείται με τη διατήρηση αυτών των θέσεων απασχόλησης.

Το ΑΕΠ από την ευρύτερη αλυσίδα αξίας αναμένεται να ενισχυθεί κατά €314 εκ., με μεγαλύτερη επίδραση στο κανάλι της HORECA, αλλά και στην παραγωγή, ενώ η απασχόληση εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά περίπου 11,3 χιλ. άτομα (Διάγραμμα 6.8).

Διάγραμμα 6.8. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή ΑΕΠ και Απασχόλησης

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

7 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η πανδημία προκάλεσε σοκ στην ελληνική οικονομία, με ασύμμετρες όμως επιπτώσεις στους επιμέρους κλάδους. Ο κλάδος αλκοολούχων ποτών που εντάσσεται στην ευρύτερη αλυσίδα αξία εστίασης και τουρισμού δέχθηκε επιπλέον αρνητικές συνέπειες, καθώς στους χώρους κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών επιβλήθηκαν lockdowns. Οι επιχειρήσεις του κλάδου αλκοολούχων ποτών ήρθαν αντιμέτωπες με αυτές τις δύσκολες καταστάσεις, ως συνέχεια μιας ήδη δύσκολης 10ετίας ραγδαίας πτώσης της ζήτησης, κλιμάκωσης των φορολογικών συντελεστών, υψηλού κόστους χρηματοδότησης, σημαντικούς πιστωτικούς περιορισμούς, ρυθμιστικές αρρυθμίες κ.ά.

Οι τάσεις που δημιουργήθηκαν μέσα στην τελευταία 10ετία, με αλλαγή των μεριδίων επιτόπιας κατανάλωσης, αντικατάστασης της νόμιμης αγοράς, κ.ά. έχουν παγιωθεί προκαλώντας σημαντικές επιπτώσεις στις επιχειρήσεις. Οι συνεπείς επιχειρήσεις έχουν ανταγωνιστικό μειονέκτημα, καθώς σταδιακά η νόμιμη δραστηριότητα παραγωγής και διανομής αλκοολούχων ποτών μεταφέρεται στον κύκλο της παραοικονομίας (παράνομο εμπόριο, αγορές από γειτονικές χώρες, νοθεία). Έτσι, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις του κλάδου έχουν να αντιμετωπίσουν ένα περιβάλλον υψηλής φορολόγησης και πιέσεων από το παράνομο εμπόριο, το οποίο υπονομεύει τη λειτουργία τους και παρεμποδίζει τις όποιες δυνατότητες ανάπτυξής τους.

Οι προκλήσεις που καλείται πλέον να αντιμετωπίσει ο κλάδος, σχετίζονται με το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον, καθώς η πανδημία, το ενεργειακό κόστος και ο υψηλός πληθωρισμός έχουν ισχυροποιήσει τις αβεβαιότητες στην οικονομία.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, εκτιμάται ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα στήριξης των νόμιμων επιχειρήσεων της ευρύτερης αλυσίδας αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών για να ανταπεξέλθουν στις βραχυπρόθεσμες αλλά και στις μεσομακροπρόθεσμες προκλήσεις.

Βασικό μέτρο στήριξης στο οικονομικό περιβάλλον το οποίο έχει διαμορφωθεί είναι η αναδιάρθρωση του φορολογικού πλαισίου, λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- Η Ελλάδα κατατάσσεται στις πρώτες θέσεις της ΕΕ, εφαρμόζοντας αρκετά υψηλότερο ΕΦΚ από όμορες χώρες μέλη τη ΕΕ, δημιουργώντας ισχυρά κίνητρα παράνομου εμπορίου,
- Πρέπει να υποστηριχθεί η ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος,
- Οι επιχειρήσεις καλούνται να προσαρμοστούν σε ένα νέο περιβάλλον αβεβαιότητας, με ελλείψεις πρώτων υλών και αυξημένες τιμές,
- Αναμένεται επιδείνωση του κόστους δανεισμού τα επόμενα έτη, ως αντίδραση των νομισματικών αρχών στην ανάγκη μείωσης του πληθωρισμού,
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ήδη σε διαδικασία αναπροσαρμογής και εξορθολογισμού του φορολογικού πλαισίου των ΕΦΚ στην αλκοόλη.

Η μείωση του ΕΦΚ στον μέσο όρο της ΕΕ, δηλαδή στα €1.800 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης (με αντίστοιχη προσαρμογή για τον εφαρμοζόμενο ΕΦΚ στο ούζο και στο εμφιαλωμένο τσίπουρο), από €2.550 που ισχύει σήμερα, θα βοηθήσει προκειμένου να στηριχθεί ο κλάδος και η υγιής επιχειρηματικότητα, ενισχύοντας την καταγεγραμμένη κατανάλωση και όχι την επέκταση της κατανάλωσης. Η μείωση του ΕΦΚ εκτιμάται ότι θα

λειτουργήσει θετικά για την αγορά αλκοολούχων ποτών, σε αντίθεση με τη δυσμενή επίπτωση που προκλήθηκε την περίοδο της ανόδου των συντελεστών.

Με τη μείωση στα €1.800, και ανάλογα με τις υποθέσεις, εκτιμάται ότι προκύπτουν θετικά αποτελέσματα στην οικονομία, είτε η μείωση του ΕΦΚ μετακυλιστεί στις τελικές τιμές, είτε ενισχύσει τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων. Και στις δύο περιπτώσεις, αναμένεται να στηριχθεί η απασχόληση του κλάδου, με όφελος για τα δημόσια ταμεία. Ενδεικτικά, τα αποτελέσματα που προκύπτουν για την οικονομία είναι τα εξής:

- Ενίσχυση του ΑΕΠ από €159 εκ. έως €314 εκ.
- Αύξηση (ή διατήρηση) της απασχόλησης σε όλη την αλυσίδα αξίας από 5,5 χιλ. έως 11,5 χιλ. θέσεις
- Συνολική μεταβολή εσόδων (ΕΦΚ, ΦΠΑ, φόροι εισοδήματος) περίπου €11,5 εκ.
 - Αύξηση εσόδων από ΦΠΑ από €40,8 εκ έως €52,2 εκ.
 - Μεταβολή εσόδων από ΕΦΚ -€50,1 εκ έως -€77 εκ.
 - Αύξηση εσόδων από τη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων από €5,4 εκ. έως €6,1 εκ.
 - Αύξηση εσόδων από τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων από €15,3 εκ. ως €30,2 εκ.

Ταυτόχρονα, η διατήρηση των θέσεων απασχόλησης, ιδιαίτερα σε ένα περιβάλλον αβεβαιότητας και αστάθειας όπως το σημερινό, αναμένεται να εξοικονομήσει πόρους και από ενδεχομένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις στήριξης της απασχόλησης (επιδόματα ανεργίας, κ.λπ.), το όφελος των οποίων δεν έχει προσμετρηθεί στους παραπάνω υπολογισμούς. Ενδεικτικά όμως, η ανάγκη επιδότησης 5 χιλ. ανέργων θα προκαλούσε €26,2 εκ. πρόσθετες δημόσιες δαπάνες για ένα έτος, κόστος το οποίο εξοικονομείται με τη διατήρηση αυτών των θέσεων απασχόλησης.

Επίσης, δεν έχει συνυπολογιστεί πλήρως η ενίσχυση των εσόδων από τον εξορθολογισμό της αγοράς και τη μείωση των κινήτρων παράνομου εμπορίου, όπου με πολύ συντηρητικές παρεμβάσεις μπορούν να αποδώσουν €28,6 εκ. ετησίως. Μπορεί, επομένως, με αρκετή ασφάλεια να θεωρηθεί ότι η σύγκλιση του ΕΦΚ με τον μέσο όρο της ΕΕ, δεν θα επηρεάσει τα συνολικά φορολογικά έσοδα, ενισχύοντας συγχρόνως το ΑΕΠ και την απασχόληση.

Εκτός από την αναπροσαρμογή της φορολογίας αλκοολούχων ποτών με τη σύγκλιση της προς τον μέσο όρο της ΕΕ, θετικά στη λειτουργία της αγοράς και στην ανάπτυξη του κλάδου αλκοολούχων ποτών θα μπορούσαν να συμβάλουν:

- Η **βελτίωση των ψηφιακών λειτουργιών των υπηρεσιών ελέγχου & εποπτείας** των αλκοολούχων ποτών με καθολική εφαρμογή του συστήματος LOTIFY και η δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου διήμερων αποσταγματοποιών και αμβυκούχων, με στόχο τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου,
- Η **ρύθμιση της παραγωγής και διακίνησης στα χύμα** διακινούμενα αποστάγματα, μέσω ηλεκτρονικής παρακολούθησης των παραγομένων χύμα αποσταγμάτων από την παραγωγή έως την κατανάλωση, σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων σε παραδοσιακούς αμβυκούχους για την τυποποίηση των προϊόντων τους,

- Η υποστήριξη των εγχωρίως παραγόμενων αλκοολούχων ποτών μέσω της **θέσπισης προγράμματος προβολής προϊόντων γεωγραφικών ενδείξεων** και της χρηματοδότησης προγράμματος στρατηγικής εισόδου σε ξένες αγορές, με στόχο την ενίσχυση των εξαγωγών και τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και στην πληροφόρηση για τα κανάλια διανομής στο εξωτερικό, ιδίως για τις μικρές και πολύ μικρές ελληνικές επιχειρήσεις, και
- Η **διευκόλυνση των επιχειρηματικών επενδύσεων** με ηλεκτρονική διεκπεραίωση των μελετών και υποβολή όλων των στοιχείων μιας επένδυσης σε ένα φορέα.

8 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Manning W., Blumberg L. & Moulton L., (1995), The demand for alcohol: The differential response to price, *Journal of Health Economics*, col. 14, pp. 123-148
- Crawford I., Smith Z. & Tanner S., (1999), Alcohol Taxes, Tax Revenues and the Single European Market, *Fiscal Studies*, vol. 20, No. 3, pp. 287-304
- Smith Z., (1999), The Revenue effect of changing alcohol duties, *The Institute for Fiscal Studies*, Briefing Note No. 4
- Oxford Economics (2009), The economic outlook for the UK drinks sector and the impact of the changes to excise duty and VAT announced in the 2008 Budget and Pre-Budget Report.
- Ernst & Young (2010), The contribution of the Spirits industry to the EU Economy, December.
- Collis, J., Grayson, A., and Johal, S., (2010), *Econometric Analysis of Alcohol Consumption in the UK*, HMRC Working Paper 10, December.
- EUIPO (2016), The economic cost of IPR infringement in spirits and wine. July
- ΣΕΒ (2017), Παραοικονομία και επιχειρηματικότητα, Οικονομία και Επιχειρήσεις Special Report.
- IOBE (2015), Ο Κλάδος των Αλκοολούχων Ποτών στην Ελλάδα, Μάιος.
- IOBE (2018), Η συνεισφορά και οι προοπτικές του κλάδου αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα, Φεβρουάριος
- IOBE (2020), Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα, Δεκέμβριος
- Μαυράκης, Χ. (2017), Ελληνική ποτοποιία – αποσταγματοποιία: Προκλήσεις και προοπτικές, Ημερίδα ΣΕΟΑΠ 26.6.2017.

9 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 9.1. Χρηματοοικονομικά στοιχεία Εταιρειών Παραγωγής και Εισαγωγικών εταιρειών

(εκ. ευρώ)	2009	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Καθαρή αξία Παγίων	96,4	116,7	117,7	117,3	100,8	118,6	114,2
Διαθέσιμα	32,9	34,7	58,8	61,5	61,3	54,8	64,4
Αποθέματα	81,9	62,4	63,2	63,8	67,6	68,7	68,8
Απαιτήσεις	326,5	212,0	177,9	199,4	201,2	179,5	140,3
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	441,3	309,1	299,9	324,7	330,0	303,0	273,5
Σύνολο Ενεργητικού	537,8	425,9	417,7	442,0	430,8	421,6	387,6
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	17,7	43,5	45,5	21,0	21,5	38,1	51,4
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	211,9	227,4	213,9	236,2	220,9	210,0	190,6
Υποχρεώσεις	229,6	270,9	259,4	257,2	242,3	248,2	242,0
Προβλέψεις	53,8	7,0	5,1	5,4	6,6	6,9	7,2
Ίδια Κεφάλαια	99,2	158,9	164,3	203,3	194,3	200,1	194,3
Κύκλος εργασιών	638,2	362,7	372,4	410,9	421,1	428,3	326,8
Κόστος πωληθέντων	412,2	229,4	235,6	262,3	264,2	269,4	206,8
Μικτά Κέρδη	226,0	133,2	136,9	148,6	156,9	158,9	120,1
Καθαρά κέρδη προ φόρων	22,7	15,2	16,7	16,4	22,0	26,9	16,4
EBITDA	46,5	35,8	37,2	37,6	43,9	46,2	33,8

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Πίνακας 9.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών

(εκ. ευρώ)	2009	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Καθαρή αξία Παγίων	433,9	452,8	437,3	422,7	413,9	423,8	392,5
Διαθέσιμα	108,4	109,0	146,0	150,7	143,2	158,4	209,1
Αποθέματα	262,7	180,7	207,6	212,7	229,3	230,2	189,1
Απαιτήσεις	761,2	481,7	498,9	495,7	495,7	508,7	392,1
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	1.132,3	771,5	852,5	859,2	868,2	897,3	790,4
Σύνολο Ενεργητικού	1.566,2	1.224,3	1.289,8	1.281,9	1.282,2	1.321,0	1.182,8
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	185,4	189,9	192,1	136,6	128,7	141,3	204,5
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	436,8	567,7	573,5	628,6	672,8	726,5	718,1
Υποχρεώσεις	622,2	757,7	765,6	765,2	801,5	867,8	922,6
Προβλέψεις	566,6	11,6	8,9	8,7	11,7	12,1	9,5
Ίδια Κεφάλαια	9,7	397,1	413,2	406,7	425,9	449,3	401,9
Κύκλος εργασιών	1.989,2	1.627,9	1.727,7	1.736,2	1.931,1	2.058,5	1.324,3
Κόστος πωληθέντων	1.535,4	1.182,3	1.301,8	1.305,2	1.449,0	1.523,7	974,7
Μικτά Κέρδη	453,7	445,6	425,9	431,0	482,1	534,7	349,5
Καθαρά κέρδη προ φόρων	37,4	14,0	18,8	20,2	23,9	39,7	6,8
EBITDA	131,2	80,6	93,0	90,7	98,8	114,5	58,7

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, Επεξεργασία στοιχείων IOBE